

Nógrádi Kovács György

Menekülés a hegyekbe

Regény

Kiadót kereső kézirat
Kapcsolatfelvétel a jogutóddal:
bessler@freemail.hu
Szécsény

1.

A nyári reggel legfrissebb madarát: a rozsdafarkú csaláncsúcsot, a mezők énekművésze: a mezei pacsirta váltotta fel. A közeli erdőtől a fülemüle kellemes bül...bülőzése, csattogása, trillázása válaszolt rá. Hamarosán rágyújtott a színes vörösbegy is. A kakukk dallamos kiabálása, az örvösgalamb altatódalra emlékeztető bűgása, a széncinegék fürge népének kedves sípolása, a szürkebagoly nótázása, az erdei pinty pityegése, a fűzike mindent túlharsogó sípolása, a kékgalamb, a fenyves cinege és sok társuk jól elkülöníthető egyvelegének víg csi-csergése is bekapcsolódott már a reggeli hangversenybe.

A learatott búzaföldön szöcskék, tücskök andalító hegedűje szólt, a búzakeresztek tövében több ürge reggelizett...

Berger Simon, eddig az egyik búzakereszt tövében hasalt, most felállt és óvatosan körüllesett.

A közeli vasúton, a kanyarból, legnagyobb megdöbbenésére, nyitott fedelű sínautó tűnt elő.

Lábai gyökeret vertek, ereiben meghűlt a vér, hasába görcs ugrott, szíve vad dobogásba kezdett, mígnem ösztönszerűn igazgatni kezdte a kévéket.

A sínautó megállt. Német katonák ültek benne. Egyik katona azonnal kiugrott az első ülésből.

- Menj haza! - kiáltott rá. - Csak nyolc óra után szabad itt dolgoznod! Ha ismét elkapunk, lelövünk! - Simon igen jól beszélt németül, ezért minden szavát megértette.

Szolgálatkészen futásnak eredt. A német katona, jót röhögve a megijedt fiún, a levegőbe lőtt.

A búzatábla másik, eldugottabb végében, közvetlenül az erdő alatt, két gyerek libákat legeltetett. Látva a rohanó, idegen fiatalembert, hallva a lövést, izgatottan felkerekedtek, és visszarohtak a falujukba.

- Kémet láttunk... Fel akarta gyújtani a kévéket. A németek zavarták el... Az erdő felé menekült... - engedték szabadjára élénk fantáziájukat.

Felkölc, ez a Cserhát aljába kapaszkodó falucska, az 1938 utáni Észak-Magyarország legmagasabb pontjára települt.

A falut kettészelő patakocska, ilyentájt szelíden csörgedezett. Libák úszkáltak, kotorásztak csőrükkel a kövek között, legelészték a partján. Viszont ugyanez a patak tavasszal, a nagy havak olvadásakor, a nyári óriási zivatarok idején óriásira duzzadt. Kisebb fahidakat, a partjára települt házak udvaraiból disznó-, s kutyaólakat, ölfákat, meg másmindent sodort el... Egyszer, nem is olyan régen, a felravalozott halottat is kilopta a nyitva hagyott ablakon.

A romantikus fűzárfolyam között kanyargó Ipoly, a lankás hegyoldalak panorámája és a távoli, óriási fák közé bújt tavacska, kedvenc kirándulóhelyként szolgált. Rengetegen, főleg kispénzű tisztviselők, keresték fel a környező városokból, meg máshonnet, nyaraltak hetekig s tovább ebben az igen kedvelt, romantikusan szép falucskában.

Az Ipoly árterületén, óriási kiterjedésű rétek terültek el, ahol számos tehéncsorda legelészt. A disznók pedig, egyetlen szem kukorica nélkül gömbölyödtek mázsányira, a környező hegyekben lévő igen nagy kiterjedésű erdők tölgyeseinek makkjain.

A környező hegyoldalakon kristálytisza források fakadtak, rengeteg barlang s bemélyedés csalogatta, békeidőben a kirándulók mindenre kíváncsi, kisebb-nagyobb seregét, viszont a mostani háborús időkben a kóbor partizáncsoportoknak, szökött katonáknak, lelőtt repülőkről katapultált pilótáknak adtak menhelyet.

A falu közepén, gótikus templomtorony nyújtózkodott magasan az ég felé. Körülötte a falusi temető terült el. Benne rengeteg szép sír- emlék s kriptá... Mikor épült a legelső, senki, még a falu legöregebb embere se, holott ő a százkettedik életévét is betöltötte már, nem emlékezett rá.

A falucska új házai, nagyobbbrészt faragott mészkőből, s cserepes tetővel készültek, de a háború előtt, a régiek szalma fedelét is cserepekre cserélték fel.

Felkölcöt ezerszázan lakták. Mostanára, a fiatalok javát behívták katonának. Sokan oda is veszték a háború kezdete óta. A községet - a partizánok heves tevékenysége miatt - fontos hadiövezetté nyilvánították. Az itthon maradt fiatalokat beosztották az öregek közé nem-

zetőrségbe. Nemzetiszínű karszalagot és fegyvert viseltek. Parancsnokukká, ezekben a zord időkben hírhedtté vált: Bokor Ferenc nyugdíjas őrmestert s levanteoktatót nevezték ki, aki miután kiszuperálták a hadseregből, ami jóval a háború előtt történt, a végkielégítéséből kocsmát és egy kis vegyeskereskedést nyitott a falu közepén.

- Negyven töltenyt kaptál. Harminckilencet a partizánokba eresztasz. A negyvenediket hová teszed, édes fiam? - fújta nagyhangon, csupaszáj hősködéssel, mire a beosztottainak, mint befejezett imádságra az áment, egyhangún rá kellett vágniuk: A saját fejembe, nehogy élve kerüljek az ellenség kezei közé! Ám magukban ezt is hozzátették: ha bolond lennék!

Bokor Ferenc valójában nem volt bátor, amit a falusiak is jól tudtak. Lefelé rúg, felfelé nyal - tartották róla. Sorsa, és a jelenlegi tartóhatatlan, embertelen viszonyok - amelyeket ő meglovagolt - aljasították le lassacskán, ezt az egyébként békés természetű embert, azzá a vadorzóvá, ami jelenleg.

Aratás idején Bokor nemcsak éjjelre, nappalra is állított őrséget a toronyba. A nagyharang félreverése tüzet, a kicsi megkongatása egyéb veszélyt jelentett.

Bokor Ferenc nemzetőrparancsnok a boroshordókat mosta a kútja mellett, amikor megszólalt a kisharang.

Tíz perc sem telt el, és máris a községháza udvarán állt a nemzetőrök és a leventék, éppen otthon s nem a határban tartózkodók vegyes csapata. Nem szívesen, csupán félelemből jöttek el, főleg az ilyen nagy, nyári munkák idején, ugyanis Bokor azzal fenyegette meg őket, hogy aki nem tudja igazolni távolmaradásának elfogadható okát, azonnal behívhatja katonának, s kidobhatja a frontra.

A leventék mentek elől, a nemzetőrök mögöttük haladtak. Bokor középtájon verte a marsot...

Berger Simon, majdnem az erdőszélén járt, amikor bekerítették.

- Fel a kezekkel! - rivallt rá Bokor.

Simon engedelmeskedett.

- Ki vagy? Hogyan kerültél ide?

- Tanuló vagyok - hazudta. - A vonat lépcsőjén ültem és leestem. - Nagyon félt, mégis nyugodtan viselkedett, erősen meggyőzőn hangsúlyozta szavainak lassú sodródását.

Bokor, a fiatalember kabátjára, a letépett hatágú csillag helyére bökött az ujjával, fölényesen a mindenekfölött álló emberek göggyével.

- Hazudsz! Zsidószökevény vagy - rivallt rá.

- É...én? - ájuldozott Simon jól sikerült műfelháborodással.

Bokor váratlanul arcul csapta.

- Azért kaptad, mert hazudtál! - mosakodott, jámbor beosztottai előtt, akik miután látták, hogy egyetlen védtelen fiatalemberkével állnak szemben, sorban eltűntek mellőlük: Átfésülik az erdőt - mondták, valójában vaddisznót akartak löni, amit Bokor is jól tudott. Rájuk hagyta, elvégre neki is jut belőle. Csak ketten: egy nagybajuszos öregember, meg egy leventesapkás fiatalember maradt mellette, akikre Bokor azonnal ráparancsolt, hogy kísérik be foglyukat a faluba!

Alig indultak el, az égen repülők tűntek fel. Igen alacsonyan szálltak, valósággal súrolták a fákat. Egyes pilóták is látszottak: négerrek voltak. Nagyon megnézték volna őket, mert egyikük sem látott még négert, ha nem félnek, ám ezekben a pillanatokban azt sem tudták merre meneküljenek.

Az első lángcsóva a vasúti sínek közül csapott fel. Nyomban rá, óriási robbanást hallottak. Kezüket a fülükhez szorították, és a földre vetették magukat, s mindaddig ott maradtak: halálra rémülve reszkettek, amíg teljesen el nem csendesedett a környék.

Bokor őrmester állt fel utolsóként.

- Amerikaiak - súgta riadtan, mialatt leverte nadrágjáról a port.

A többiek is előkerültek az erdőből, ám semmire nem maradt idejük, mivel újabb gépek jelentek meg a láthatáron.

- Mindenki fusson be az erdőbe! - rendelkezett Bokor és, hogy példát mutasson, ő rohant be elsőként a sűrű fák közé.

- Most megszökhetsz! - súgta az előbbi leventesapkás a fiatalember Simon fülébe. - Fussál! - Ám, mivel a gépek váratlanul géppuskatüzet zúdítottak a mezőre, ő is otthagya.

Simon vele ellenkező oldalsó irányba menekült be az erdőbe. Szívét jóleső melegség járta át. Két kezét magasba emelte, és nagy lélegzete-

ket véve ujjongott: Megmenekültem, megmenekültem... s tovább futott.

A hegy tetején járt, amikor meghallotta a faluból odahallatszó nagyharang félreverését.

Azt a tüzet jelezték, amely a repülők támadása nyomán keletkezett a tarlón.

* * *

Felkölcön egyetlen zsidócsalád élt: öreg Ulmer Jakab és a felesége. Alig a század fordulóján költöztek oda. A hajlott hátú, szikár, keveset beszélő, kistisztviselőt és jóságos, szelíd hangú feleségét, nemcsak maguk közé fogadták hamarosan meg is kedvelték a falusiak. Szürkén és észrevétlenül éltek.

Esteledett. A teheneket már régen hazaengedte a félkezű csordás, amikor a csendőrök megzörgették Ulmerék ablakát. Miután kinyitották az ajtót, csak egyikük ment be, a társa az ajtó előtt ácsorgott. A szakaszvezető megrágtalan szavakkal közölte jövetelük célját: Parancsot kaptak, hogy a közeli város gettójába kísérik be mindkettőjüket.

Ulmerné a fejéhez kapott.

- Ez... ez nem igaz! Nem lehet igaz! Mi... szegény zsidók vagyunk, és öregek. Senkinek sem ártottunk, egyetlen haragosunk nincs. Tévedés! - ismételte jajgatva, a haját tépkedve, körbe-körbe forogva.

- Ötven kilós csomagot vihetnek magukkal - közölte tovább a csendőr. Látva, hogy ketten, ha nyomnak egy mázsát, felrántva a vállát, s ezt is hozzátette: Ne legyen több, mert a szabály szerint, más nem viheti a csomagjukat. Maguk meg... - tovább rángatta a vállát, és sokat sejtetően elhallgatott.

Ulmer bácsi tanácstalanul nézett körbe. Nem tudta, hogy a feleségét vigasztalja-e, vagy a csomaggal törődjön, bár ezzel nem esett sok baja, mert összepakoltak ők már régen.

Közben megérkezett a jegyző is, háta mögött a kisbírója lapult. Valamivel később odaballagott a községi bíró is. Ők veszik leltárba a „vagyont”, amely mától kezdve azé a nemzeté lesz, amelynek felvi-

rágzásához már csak ennek a két szerencsétlen embernek ez a néhány darab bútora s szegényes holmija hiányzott...

A nemzetőröknek és a leventéknek Bokor őrmester hetenként két ízben, a nagy nyári munkák közepette egyszer, akkor is estefelé tartott kiképzést. A leventékkel vasárnaponként külön is foglalkozott. Aki nem jelent meg, azt a csendőrökkel vezettette elő, amely mellé olyan biztosan kijárt a két pofon: egyik jobbról, másik visszakézből, mint aratóknak a pálinka, csakhogy azt szerették, emezt lehetőleg elkerülték.

Rendkívül vegyes társaság gyűlt egybe a községháza előtti kis téren. Legtöbben egyenesen a mezőről érkeztek.

A két kisöreg, mélyen lehorgasztott fejjel, emberi méltóságukban mélyen megalázva, szégyellve magát az arra járók előtt, ballagott a csendőrök előtt: mint a húsvéti bárányok, amelyeket egyenesen a vágóhídra terelnek. Utánuk a kisbíró, akinek a községi bíró kérésére, mégiscsak megengedték, hogy ez egyszer ő vigye a két kis csomagot az állomásra.

Az asszonyok és néhány öreg férfi a kapuk résein át lesték. A véletlenül arra járók, félrehúzódtak s mindannyian sírtak, mivel kimondatlanul sajnálták őket.

Bokor hátraarcot vezényelt, ám senki sem mozdult meg. A szomorú menetet bámulták. Kukac Kőműves Lajos, a leventék egyik rajparancsnoka, az a leventesapkás fiatalember, aki azt tanácsolta a határban Simonnak, hogy szökjön meg, hirtelen kivágódott a sorból, és Bokor legnagyobb ámulatára a sereg elé állt.

- Vi...gyázz! - vezényelte nagyhangon.

S azok, akik az előbb mozdulni sem akartak, most gondolkodás nélkül engedelmeskedtek.

- Puskát váll...hoz! Tiszte...legj! - csattogott tovább Kukac Kőműves.

Egyetlen csattanással kerültek le a vállakról a puskák, mert az amit Bokor hónapokig gyakoroltatott, mégsem ment, most úgy sikerült, mint a karikacsapás.

Az őrmester mély megdöbbenéséből adódó bénulása végre megmorcant.

- Mi...t csináltok, ti marhák! Ez lázadás. Skandalum! - mintha tudta volna, hogy mit jelent. - Megbüntetem... Mindnyájatokat elvitetlek! Mars ki a frontra mind! Ott hősködjetek majd! - Szemei kidülledtek, és vérbeborultak. Szája széle habzott, nyála fröcskölt. - Visszakozz! Hátra arc! Oszolj...! Csürhe banda!

Ám hiába kiabált, őrvongott, senki sem mozdult meg, amíg az Ulmer házaspár törekeny, erősen összetört, de hálásan rájuk pislogó, vissza-visszanéző, alakja el nem tűnt a közeli kanyarban...

Kukac Kőművest még aznap éjjel elvitték a csendőrök.

* * *

Berger Simon minden elgondolás nélkül, üldözött vadként, vaktában rohant észak felé: hegynek föl, völgynek le, mígnem annyira elfáradt, hogy nem bírta tovább. Leült. A végtelen, az a szokatlan, semmihez sem hasonlítható torokfojtogató csend, ha nem is nyugtatta meg, lecsillapította, ellazította kissé felborzolt idegrendszerét, amely a legkisebb neszre is összerezzent, s menekülésre készítette a legközelebbi bozótba, ahol késő estig lapult.

Egy nagy fa tövébe húzódott, s elaludt. Száraz gallyreccsenésre ébredt fel, amely a közeli tisztás felől hallatszott. Felült, szétnézett, majd visszalapult a fűbe. A lépések egyre vészesebben közeledtek. Még egy bokor és... a zaj hirtelen elhalt. Jól megtermett szarvasbika lesett vele farkasszemet néhány pillanatig, majd megriadva, pillanatokon belül megugrott, s mindenen: bokrokon, sűrűsége, magasra nőtt fűhalmazokon átgázolva eltűnt a sötétben.

Kesernyésen nézett utána: Valaki, aki őtöle is fél...!

Ezután, mivel lassan kivirradt, felkerekedett, és tovább menekült, mely során vadakkal: őzekkel, szarvasokkal és vaddisznófalkával... találkozott.

Éhségét gyümölcsökkel és madártojásokkal csillapította. Mintha az arcát csipkednék, a fejét vernék a csattogó csőrök, a csapkodó szárnyak - vélte -, amellyel a fészkeket védték a tojásuktól megfosztott madarak, hiába, mert a legyűrhetetlen éhsége valamennyi eddigi,

génjeibe ivódó, nemes emberi érzést elnyomott a bensőjében. Szomját friss forrásvízzel oltotta.

Testét a bokrok kiálló végei, tüskéi sebeztek, amelyek, néhány napon belül széthasogatták a ruháját is...

Éjjelenként, főleg az első napokban nagyon keveset aludt. Dél-tájban pótolta, amikor is levetkőzött, és a tüzelő napra feküdt.

Romantikus tisztások, selymes, dús fűvű erdei virágokkal teletűzdelt legelői fölött rengeteg színes pillangó röpködött, lenyűgözőn szép hegyoldalak vették körül naphosszat, ám Simont az élelemkérésén kívül semmi sem érdekelt most. Üldözőitől is nagyon félt... Ettől függetlenül, amint teltek-múltak a napok, amiként egyre nagyobb biztonságban érezte magát, gyötrő félelme lassan feloldódott.

Óriási szikla tetején ült. Fejét a tenyerébe szorította, s múltját idézőn szorongott: Haldokló anyja könnyes szeme, meleg simogatása, alig hallható szava: Szökj meg! Hányszor elismételte! Ez volt az utolsó szava is hozzá. Maga előtt látta, a csupasz vagon padlóján heverő holttestét is. Az apja felette guggolt, és a zsidók évezredes halotti imáját: az „El mole rachamin”-ot mormolta... Szemei, mint mindig, ha a szüleire gondolt, könnybe lábadtak. Az anyja meghalt, az apját is megölik majd!

Szíve összeszorult, igazi, fizikai fájdalmat érzett...

Menekülés közben állandóan a bokrok között bujkált, miközben a ruhája teljesen lerongyolódott. Éjjelente fázott, gallyakat tört, fűvet tépett és a testére rakta takaróként. Szemei beestek, szőrös, sápadt, elnyúlt arca megnyúlt, haja, zsíros tincsekben lógott a szemébe...

Egyik éjjel óriási mennydörgésre és villámlásra ébredt fel. Mire felkászálódott a sebtében kialakított vackából, a feltámadó szél, egyre nagyobb nekikeseredéssel kapaszkodott a lombokba: egymáshoz csapkodta, tördelte, zúzta, némelyeket többször letörve, tovarepítette. Recsegett-pattogott az erdő. És az a mindenét megborzosgató, félelemkeltő morgás, szélszivítás, amely körülvette! Közben eleredt az eső is. Először távolról hallatszott a kopogás, azután mind közelebb és közelebb nyomult hozzá, s a feje fölött csattogott. A szél visított. A villámok keresztül-kasul cikáztak, hasítottak egyre nagyobb réseket, az ég amúgy is cikcakkos koromfekete vásznán. Bebújtak a bok-

rok tövébe, szétterültek a tisztásokon, mintha az egész erdőt fel akarták volna gyújtani!

Az előbbi vihar orkánná fokozódott, amely már nemcsak az ágakat tördelte le, a gyengébb fákat tövestől kitépdeste, egyes nagyobb, főleg az odvas fákat, egyenesen a földre döntögette vagy ketté törte. Levert fészkekből, riadt madarak, kétségbeesetten visítva röppentek fel, sodródtak menthetetlenül tova, csapódtak be a fák közé...

Amilyen hirtelen támadt, ugyanolyan gyorsan ki is dühöngte magát. Már csak az eső ömlött tovább.

Simon egy óriási fa alatt állt, ám lassan ez a fa sem nyújtott már kellő védelmet. Hiába bújta, húzódott mind közelebb és jobban a fa törzséhez, pillanatokon belül bőrig ázott. Teljesen mindegynek tűnt, hogy ott marad-e vagy tovább megy, ezért hirtelen kilépett a fa alól. Éppen idejében, mert alig távozott s a fába villám csapott. Vakító villanást látott, és óriási csattanást hallott, önkéntelenül a fejéhez kapott, és a földre zuhant. Úgy sistergett körülötte a levegő, mintha vizet loccsantanának a forró zsírba. Négykézláb mászott tovább, csak akkor lesett vissza, miután az egyik biztos védelmet nyújtó bokorhoz ért. Az öreg fa, terebélyes lombja szénné égett, csupasz törzse kettérepedve lángolt. Úgy nézett ki, mint egy óriási vörös nagy V betű.

A sűrű, vizes fűben, az óriási és a kisebb bokrok között négykézláb mászott tovább. Úgy érezte, mintha nem fűben mászna, hanem sekély, hínáros vízben úszna, amelyben a keze a medret éri. A visszacsapódó bokrok gallyai az arcába locsolták a vizet. Légszomjat érzett, s megállt. Tájékozódó képességét régen elvesztette. Megvárta a következő villámlást, s kapkodón tovább kúszott. A kisebb bokrokat széthajtogatta, a nagyobbakat megkerülte, esetleg átkúszott alattuk.

Az eső közben tovább zuhogott.

Csetlett-botlott, totyogott a vizes fűben és az agyagos sárban. Egyszer a keze, máskor a lába csúszott ki alóla. Hol az arcára, hol a hasára esett. Fejét ágakba ütötte, fel-felakadt, amiért, az amúgy is rongyos ruháját tovább szaggatták-tépték a bokrok hegyes ujjai.

Egy órája sem hagyta el a helyét, neki mégis úgy tűnt, mintha, ki tudja mióta úszott volna az erdő óriási fűtengerében, mire végre kiért

az áthághatatlanak tűnő bozótos részből, és a legközelebbi fa alá roskadhatott. Az agyagos sarat a fűbe törölte a kezéről.

Alig pihent, máris felállt és továbbindult, ment mindaddig, amíg fel nem virradt a reggel. Az egyik tisztás végében ott, ahol a hegyalja hirtelen szökelléssel a magasba iramodott, némi fehérség derengett.

- Sziklák! - ámult el. Fejét a nem titkolt remény forrósága öntötte el: hátha talál egy barlangot, ahol, legalább ideiglenesen elbújhatna, s meghúzhatná magát, megszáráthatná a ruháját és kipihenhetné borzalmas fáradságát.

Minél közelebb ért, annál jobban kivilágosodott. A fehér mészkövek, feketekávéba loccsantott tejként, teljesen feloldották körülötte az előbb még alig derengő sötétséget.

A csöörgő eső, amely előtte, hol elállt, hol újra rázendített, végre teljesen megszűnt.

A hegyoldal, csak messziről tűnt meredeknek, és nem is bizonyult annyira kopárnak, amint a pirkadatban vélte. Könnyedén haladt felfelé a bokrok és a kisebb fák társaságában, holott a ruháját, a teljes átázástól, egyre nehezebbnek és elviselhetetlenebbnek érezte. Az egyik csipkebokor tövében hatalmasnak tűnő mélyedés tátongott. Semmiel sem törődve belépett. Orrát, dohos szag csapta meg, mialatt szemét a sötétbe meresztette. Teljes csend vette volna körül, ha a barlang előtti fák ágairól lecsepegő esővíz, tompa le-lecsapódása nem hallatszik le, és nem riogatta volna a távoli megáradt patak hátborzongató hömpölygése.

Megállt s egyetlen tapodtat sem ment beljebb. Ott helyben levetette a ruháját, kicsavarta belőle a mocskos vizet, visszalépett, és a legközelebbi sziklára teregette. Miután végzett, meztelen melléje heveredett.

Alatta a völgyben párás felhőpamacsok úsztak. A fák óriási lombjai alatt, aranysárga sugarak bontogatták a szárnyaikat: legyezőt formáltak, végül milliónyi fénynyalábbá egyesülve szétömlöttek a környékre. Valósággal szikrázott az erdő. Ahány levél, annyi vízcsepp, ahány vízcsepp, annyi nagyító verte vissza a szivárványszínekbe burkolódzó napot...

Elaludt.

Mire felébredt, nagyon fáradt volt. Sokáig aludt, a ruhája teljesen megszáradt. Gyorsan felöltözködött, és élelemszerző körútra indult, ugyanis legyűrhetetlen éhsége egyre jobban kínozza. A hepehupás és csúszós út fölött a fákon, a kitudja mióta ott lógó esőcseppecskék, mint kirakatokban az ékszerek gyöngyöztek, olyannyira lenyűgözőn, hogy csak akkor érezte: bizony víz az, amikor egy-egy csepp a nyakába pottyant. Összekapkodott néhány ehető gombát, s ha undorral is ott nyomban befalta. Most vette hasznát a régen elfelejtett Sváb-hegyi kirándulásoknak, amikor is az apja megismertette a gombákkal. Odébb vadkörtefát talált. Körtét szedett. Fanyar volt, az első harapás után kiköpte. A bodzabokorban vadgalamb fészkel. Elriasztotta, kiszedte a tojásokat, óvatosan betördöste a végüket és sorban kiszívogatta mind a kettőt. Lejjebb málnaindák, szinte készakarva kapták el a lábát, hogy észrevegye őket. Akkora szemű gyümölcsöket talált rajtuk, mint egy gesztenye. Jól is lakott azonnal.

Az óriásira duzzadt patak piszkos vize, gallyakat és egész bokrokat sodorva, tajtékozva rohant, elorzott, ilyen-olyan törmelékkel a hátán -, nem egy kisebb lombosfa is akadt közöttük - le a völgy felé.

Megmosakodott, visszament, száraz helyet keresett a tisztáson, és leült. Alig ért földet, máris zörgést halott. Reszketve feltérdelt és a legközelebbi bokorhoz osont. Vaddisznó közeledett feléje. Orrát feltartva, ide-oda mozgatva szaglászott. Egészen jól látta apró, sörétszerű szemeit. Majdnem beleütközött, mire felfedezte. Megvetette a két hátsó lábát, ráröföntett, aztán mintha puskából lőtték volna ki, pillanatokon belül belevetette magát a közeli, sűrű bokorhalmazba.

A borzalmas éjszaka, és a vissza-visszatérő, kielégíthetetlen éhsége, a szülei elvesztése miatti bánata, az állandóan tűhegyeken táncoló, az egész idegrendszerét felkorbácsoló félelme, a rászakadó magány ólomsúlyú kezének fojtogatása... mind utat törtek maguknak. Reá nehezedtek, mire ő majdnem elsírta magát. A marhavagonban hagyott halott anyja, agyongyötört apja, saját további sorsa, bizonytalan, sötét jövője állandóan izgatta. Érzései, amelyek idáig csak gyötörték, most elemi erővel törtek fel elnehezült melléből: Mi lesz vele, ebben az irgalmatlanul félelmetes, nagy vadonban? Sóhajtozott s bánatosan leste a földet.

Valaki megszorította a vállát. Felugrott, elnehezült fejét az idegen felé fordította. Lélegzete elállt, csak hápogott mint a hal.

Tagbaszakadt férfi állt előtte. Teljesen váratlanul történt, időbe telt, mire felocsúdott.

- Te is szökevény vagy, mi? - érdeklődött az idegen, miután alaposan szemügyre vette.

Simon, bármelyik pillanatban készen az elfutásra, ösztönszerűen odébb húzódott, noha az idegen kellemes, cseppet sem ellenséges hanghordozása nemcsak megnyugtatta, arra is felbátorította, hogy alaposan végignézze: Középmagas, atlétaalkatú, izmos, vastagnyakú, széles vállú fiatalember állt előtte. Szakálla, haja egybefolyt. Inget nem viselt, csak zakót, azt is minek? Egyik ujjja teljesen hiányzott, a másik miközben felemelte a kezét, hogy félresimítsa szeméből a haját, kettéválva fityegett. Gombok híján száraz, összesodort sással kötötte össze. Nadrágja illett a kabátjához. A bakancsa tűnt a legjobbnak, ezt ugyanis fűzőkkel összekötözve a vállán hordta. Egyik kezében jókora dorongot, másikban batyufélét szorongatott.

- Borzalmasan nézek ki, igaz? De ezért ne ijedj meg tőlem! - A kezét nyújtotta. - Nagy Péter vagyok. Te...?

- Berger Simon - válaszolta feszengőn s remegve.

- Borzalmasan nézek ki - ismételte meg. - Arcom szőrös, hajam nagy s ápolatlan, ruhám szellős, de, amint látom a tiéden is akad már néhány ablak.

Akaratlanul végignéztek magukon, és összenevettek.

- Nem tudom, ki vagy - folytatta Péter kissé merengve. - Ki elől menekülsz... Korán reggel pillantottalak meg, azóta, nyomon követve figyelek. - Melléje lépett, és barátságosan a hátára vert. - Nézd, pajtás, ha már összehozott bennünket a sors, én megmondom neked őszintén: katonaszökevény vagyok. Meguntam a háborút, az esztelen öldöklést, merőn hátat fordítottam a frontnak. - Mélyen a fiatalember szemébe lesett, és váratlanul megkérdezte: - Te, honnan jöttél, s ki vagy?

- Zsidó vagyok. Gettóba kényszerítettek, utána marhavagonokba zártak, és Németországba vittek... volna, ha nem szökök meg.

- Te zsidó vagy, én keresztény, semmit sem számít, egy a sorsunk, ugyanis ha elkapnak engem ugyanúgy főbelőnek, mint téged, ha csak... - egy ideig bizonytalankodva húzta az időt, majd egy nagyot legyintett csupasz karjával. - Mindegy. Velem tartasz?

Simon szívét jóleső melegség járta át, mialatt rábólintott.

Péter újra a vállára vert.

- Hogyan is mondják? Egy életünk, egy halálunk, ásó, kapa válaszszon el. Kezet rá!

Jól megrázták egymás kezét, s a gondtalan fiatalság enyhe derűje, néhány pillanatra elűzte fejükből a kilátástalannak látszó sorsuk iránti aggodalmukat.

- Nem vagy éhes? - kérdezte meg, de nyomban rá ezt is hozzátette: - Marhaságot kérdeztem - nevetett fel nagyot legyintve. - Már hogyan lennél az!

- Há... át. - Nem tudta viccel-e vagy igazat mond.

- Akkor ülünk le, és együnk!

Simon hitetlenkedően nézett rá s a batyujára.

Péter leült. Tarisznyája tartalmát a fűbe öntötte. Simonnal még a nyála is kicsordult a sült nyúlhús láttán, amit Péter megfogott és kettészakított. Egyik felét az ő kezébe nyomta.

- Nem annyira finom, mint... Szóval sóm nincs, zsírral elfelejtettem sütés közben megkenni. Reggel fogtam. A megduzzadt patak sodorta őket felém, sorban elkaptam, s nyakon csaptam mind a kettőt. Süldő nyulak. A villám belecsapott egy nagy fába, talán, még most is parázslík...

- Alatta álltam, előtte - vágta rá tele szájjal Simon.

- Szerencséd volt, hogy téged is nem csapott agyon. Szóval, nyársra tűztem a nyulakat, és annak a tűzénél megsütöttem mind a kettőt.

Szótlanul ettek tovább. Péter, miután a csontokat is alaposan leszopogatták, összeszedte a maradékot, és beletaposta a földbe. Fűvet szórt rá.

Simon értetlenül bámulta.

- Nem szabad nyomot hagynunk - magyarázta meg Péter.

- Köszönöm szépen a húst - hálálkodott Simon, nyújtózkodása közben. - Merre megyünk?

- Legelőször valamilyen szállást keresünk, ahol nem ázunk meg, ha netán megint vihar kerekedik. Az éjjel is bőrig áztam.

- Én is.

- Péter visszaakasztotta bunkójára a batyuját, amelyben tulajdonképpen semmi sem volt már, a vállára rakta és szó nélkül előreindult.

Nagyon sokáig barangoltak az irdatlan erdőben, árkokon át, hegynek fel, völgynek le. A mélyedések oldalait a legtöbb helyen csúszós mohák borították, síkos kövek tették szinte járhatatlanná, ahonnét inkább vissza-visszakapaszkodtak a hegyoldalakba, ahol meg a sűrű szederindák marasztalták őket. Ruhájukba kökénybokor csimpaszkodott, a fagyal nagyokat vágott a hátukon... A távolban kakukk szólt, fejük fölött a sűrű lombrengetegben folyton bujkáló sárgarigó fütyült s meg-megmutatta magát a kékgalamb is, mint a madárvilág karmestere: brúgott. Cűr...cűr...koor - hangzott az áthúzó szalonkák hangja. Gömbölyödő öztehen után ünő slattyogott. Nem sokáig, útban a kistestvére...

- Biztosan találunk barlangot - bizakodott Péter, hosszabb gyaloglás után. Simon már annak is örült, hogy megszólalt. - Letelepedünk. Tüzelőt, élelmet gyűjtünk télire.

Simon nem válaszolt. Péter megállt, és rálesett.

- Te mindig ennyire szótlan vagy? - Jobban megnézte, majd mutatóujjával az arcára bökött. - Véres.

Simon végighúzta arcán az ujjait, és megnézte.

- Ühüm. Valamelyik... kiálló gally sérthetett meg. Nem vettem észre.

- Ha találunk vizet, megmosod.

- Továbbkapaszkodtak felfelé. Az erdő szemlátomást megritkult körülöttük. Fenyőn kívül más fa nem létezett. Kevesebb lett a bokor, kisebb a fű, és megszaporodtak a kiugró sziklák is.

A nap az erdőre hasalt. Tüzes korongjának több mint a fele beleolvadt az agyagba.

Hegyek s erdők övezte magaslaton álltak. Az előttük elterülő szűk völgyben, átlátszó, halványkék pára lebegett... Péter egy jól kimagasló sziklacsúcsra mászott, ahonnét alig nézett szét, szemei máris egyetlen pontra tapadtak.

- Faházikó!

Simon melléje mászott, hogy ő is megnézzze.

- Laknának benne? - bizonytalanodott el, miközben újra és újra a házikóra lesett. - Ennyire messzire, ilyen nagy hegyek között? Lehetetlenség! - Egy ideig még morfondírozott, majd újra Simonhoz fordult: - Megnézzük?

- Ahá! - bólintott az rá.

Egyetlen pillanatig sem tévováztak, leereszkedtek a völgybe, ahol Péter az egyik fának dőlt, szemöldökét mélyen összehúzta, és gondolkozott. Simon melléje lépett, s megrázta.

- A falu mellett, egy ízben elfogtak. Angol repülőek mentettek meg.

- Miért mondd ezt? - ámult rá Péter.

- A legkisebb melléfogás is az életünkbe kerülhet.

Péter nem válaszolt. Simon letelepedett a fűbe. Péter néhány másodperc múlva követte. Úgy nézett a társára, mint aki végre dűlőre jutott.

- Megvárjuk, amíg teljesen besötétedik. Én előremegyek. Te megszíról követsz. Mialatt én a házban leszek, te a tisztás szélén vársz rám. Bármit hallsz, azonnal a földre lapulsz! Főleg a ház közelében legyél óvatos! A legkisebb zajt is kerüld, lehetőleg ne lépj száraz gallyra... Ugye, te nem voltál katona?

- Nem.

- Biztosan félsz. Nem lesz baj, ne rezelj be! - nyugtatta meg a remegő fiatalembert. - Szerintem senki sem tartózkodik a házban. Ettől független, a védekezésre is fel kell készülnünk. Nekem van, neked is török botot.

- Azt hiszed, rá tudnám emelni emberre.

- Ennyire gyáva vagy?

- Szégyellem, de félek. Ütni, löni, szúrni..., soha! Nem tehetek róla, mit csináljak, ha egyszer ilyen az alaptermészetem?

- Ne feledd: háború van. Ha te nem, téged!

Simon a fejével tiltakozott tovább, mire Péter akaratlanul elhallgatott.

- Betörni, lopni... - kesergett Simon. - engem nem erre tanítottak.

- Az éhes farkas bármi áron megszerzi eledelét. Képzeld magad farkasnak! - Határozottan előreindult. Simon magába roskadtan kö-

vette. Félt, hogy elveszíti egyetlen támaszát, aki sokkal erősebb, talpraesettebb, jártasabb nála. Nagyon rossz előérzete támadt. A szíve gyorsan vert, valósággal kapkodta a levegőt.

A fák homályba burkolóztak. Távolságba bagoly huhogott. Ág recscsent: elkésett fakopáncs utolsó próbálkozása hallatszott. Alatta zsémbes borz sompolygott a földön lakó darazsak felé...

Simon, kiálló fagyökérbe botlott, Péter amúgy is rongyos ruháját vadrózsa tüskéje tépte tovább...

A faházat körülvevő tisztás előtti bozótosban, Péter közelebb hajolt Simonhoz.

- Előremegyek - súgta. - Te csak akkor indulj utánam, ha eltűnök a sűrűségben. Szép lassan, óvatosan gyere! Ahol nagyon recseg az avar, bár az éjjeli eső után aligha, ott kússzál! Ha huhogok, azonnal hasalj le!

Péter elment, Simon leguggolt, és várt. Az előbbi árnyékok, a le szálló sötétbe olvadtak. Az erdőre települő neszezés egyre jobban ijesztgette. Nem is maradt sokáig guggolva. Felállt, és szép lassan, óvatosan elindult. A biztonság kedvéért, hol négykézláb mászott, hol kúszott. Nagyon félt, mert úgy érezte, hogy figyelik. Ha megmozdult előtte a bokor, szorosan a földre lapult és hallgatódzott. Csak akkor mászott tovább, ha minden elcsendesedett körülötte.

Egyik nagy fa tövében telepedett le. Körülötte a fűben tücskök cripeltek, olyan is akadt, ezen maga is elcsodálkozott, amelyik a fa tetején nótázott, sajátos, őrlő hangján. Felette az égen kisebb-nagyobb darabokra szakadozott felhőpamacsok között felbukkant a hold is. Sötétség és szendergő derengés váltogatta egymást a néma táj fölött. A faházikó, amelynek körvonalai egyre élesebben rajzolódtak ki, a szép tisztás szélén állt. Közvetlenül mellette patak csobogott. Mögöttük óriási hegyoldal nyújtogatta kezét az ég felé.

A ház felől, mintegy madárvijjantás, éles fütty csattant. Simon felugrott, és belépett a tisztásra.

- Régen várlak. Azt hittem, már nem is jössz utánam - zsémbeskedett Péter a ház mellett állva. - Belestem az ajtón - folytatta megenyhülten -, körbejártam az épületet, sehol senki.

Ismét kinyitotta az ajtót, és belépett. Néhány perc múlva rohant vissza, annyira hirtelen, hogy majdnem elsodorta Simont.

- Baj van? - ijedezett az félreállva.

- Gyerünk vissza az erdőbe! - súgta remegésétől felindultan.

Simon értetlenül bámulta, de nem szólt. Csendesen ballagott mellette az erdőig. Nagyon félt, hátán hideg futkosott. A tisztás szélén ott, ahol Simon állt előbb, Péter végre megszólalt:

- Feküdjünk le a fűbe!

Lehevertek. Simon megmerevedetten bámult a faházra, Péter is várt, ám nála ez a bizonytalanság csak annyi ideig tartott, mint a közeli bagolyhuhogás.

- Tudom, hogy félsz - kezdte máris. - Jómódban élhettél. Dédelgettek, féltettek, meg katona sem voltál. Bezzeg én! Látod, most mégis berezeltem.

Simon a közeli fa tövébe húzódott. Péter követte, s visszafeküdt a fűbe. Fejét kis batyujára hajtotta. Az eget nézte, mialatt folytatta:

- Tudd meg az igazat! Alig léptem be, máris belebotlottam valami-be. Lenyúltam. Egy pisztolyt markoltam fel. Odébb hulla feküdt a földön. Mellette, amint kitapogattam, még egy. - Sóhajtságnyi szünetet tartott. - A szobát, amint hol ebbe, hol abba, feldöntött székre, meg mit tudom én mikbe botlottam, felforgatták... Reggel tüzetesebben szétnézek, mert ebben a sötétben, ugyanis oda nem világít be a hold, csak toporognék.

- Ne várjuk meg a reggelt, máris induljunk vissza, minél messzebbre innét! Szép holdvilágos éjjel van...

- Nem! - vágott a szavába Péter. - Reggel mindenképpen visszamegyek a faházba.

- Kik tehették? Kik feküdhetnek ott halva? - Közelebb furakodott Péterhez, csaknem föléje hajolt, mialatt folytatta: - Lehet, hogy még ez éjjel visszajönnék. Menjünk el innét! - Megragadta a karját, és folytatta: - Hallod, gyerünk..., gyorsan!

- Ebben a síri nagy csendben kilométerekkel előbb meghallanánk az érkezésüket, mert, ugye nem gyalogosan jönnének, ezért mire ők ideérnek, vagy ideérnének, mi árkon-bokron túl leszünk.

- Miért megyünk vissza holnap - akaratoskodott Simon.

- Mert jön a tél, és nincs ruhánk. Ennünk is kell valamit, és valahol meg is kell húzódnunk.

- Ebben a faházban...?

- Először erre gondoltam. Télen, ha leesik a hó, teljesen el leszünk zárva a külvilágtól. Senki sem jön felénk. Most más a helyzet. Élelmet, ruhát szerzünk, meg fegyver is van ott, amelyre nekünk nagy szükségünk van, pajtás! Aztán tovább állunk. - Legyintett. - Hogy hol kötünk ki, nem tudom.

Simon eleresztette testét a fűvön, s melléje hevert.

- Nagyon félek a fegyvertől - vallotta be ezután őszintén. - Ha rajtam múlna valamennyi fegyvert, löszert megsemmisítenék.

- Őzet is löhetnének.

Simon szörnyülködve rázta meg a fejét. Péter szánakozva nézte, mialatt folytatta:

- Katonaruhába öltöztettek. Kezembe fegyvert adtak. Mi tagadás, kezdetben tetszett. Egyébként a legjobb lövőnek tartottak a században. Az első éles bevetés után, szörnyű volt: hányingert, s kifejezett lelkiismeret-furdalást éreztem. Az egyik orosz torkon, a másikat hason löttem. Álmomban is magam előtt láttam őket. Jajgattak, vergődtek, haldokoltak... A következő csetepatéban a levegőbe löttem, és akkor én kaptam egyet a vállamba. Hol itt a logika, pajtás? - Nem várt választ, máris folytatta: - Gyűlöltem azokat, akik hősködtek, hencegtek. A kórházban, ahol feküdtem, egyik bajtársamnak a keze, másiknak a lába hiányzott, mégis azzal hencegtek egymás között, hogy hány ruszkit nyírtak ki. Nem őket okolom, majmok egy nagy cirkuszban. Nagyon nagy többségükben nem önmaguktól mentek ki a frontra, kényszerítették őket. Állatokká silányították az egyébként talán rendes, erkölcsös embereket. A fegyvert eredetileg nem azért találták ki, hogy egyik ember a másikat ölje meg vele, amint a nyilat is állatok elejtésére, élelmiszer-szerzésére használták kezdetben. A kínaiak sem gondolták, hogy az általuk feltalált puskaporból, egyszer löszert gyártanak majd. Az emberek, sajnos hamarosan rájöttek: nemcsak az állatokat, egymást is elpusztíthatják ezekkel a fegyverekkel. Ettől kezdve mindig azok birtokolták, kaparintották kezükbe

hatalmat, akik a legtöbb és a legjobb fegyvereket birtokolták, amiért is szüntelenül tökéletesítették azokat.

- Hitler csodafegyverről beszél.

- Hamuka. Szóval, a gyógyulásom után, megint kidobtak a frontra, ahol sokkal rosszabb helyzet fogadott. A németek egész településeket leromboltak, rengeteg embert, ártatlan embert megöltek. Nem tettek különbséget civil és katona között. Nem részletezem. Eldobtam a fegyveremet, és megszöktem. - Hirtelen felült. - Nézd, pajtás! Ha elkapnak a legelső fára felhúznak. Hagyjuk magunkat elkapni? Nem pajtás! - tiltakozott a kezével is.

Simon hallgatott, ő tovább beszélt:

- Cudar világban élünk. Tizedes, szakaszvezető, miniszter, kormány, mind egyforma rossz.

- No... no! Felszólítást kaptunk, apám mégis úgy vélekedett, hogy egyelőre nem megyünk be a gettóba, megvárjuk az újabb felszólítást. Egyetlen napot nyertünk. Harmadnap két rendőr jött értünk. Szegény anyám az ágyra dőlt és zokogott. Az egyik rendőr vadállatként a bokájába rúgott. A másik apámhoz fordult: - Szégyellem magam. Bocssásson meg! - súgta, és kiment a szobánkból.

- A háború állattá aljasította le az embert. - Rövid, nyugtalan meditálás után folytatta: - A védekezés alapvető emberi jog. Ösztönszerűn kialakult reflexió. A legegyszerűbb állat is védekezik, ha bántják. Szúr, szárnyával csapkod, rúg, harap, csíp. Mi senkit sem bántunk, de nekünk is elemi jogunk a lehetőségeinkhez mérteni védekezés. Erővel kényszerítették beszállni a marhavagonba, amint téged, engem idegen honba hurcoltak, ahol arra kényszerítették, hogy öljek, vagy puskák elé álljak golyófogónak... Állig felfegyverzett katonák üldöznek, igen üldöznek, köztük németek, magyar... a saját földünkön. Bottal védekezzünk ellenük?

- Emberéleteket kioltani, golyóval, mással? Soha jóvá nem tehető cselekedet. Br-ű-ű! Máris furdal a lelkiismeretem.

Péter a társa vállára tenyerelt.

- Menthetetlenül elpusztulunk a télen, ha nem húzzuk le a halottakról a ruhákat, nem vesszük el a fegyvereiket, az élelmet, amelyeket esetleg találunk, bár találnánk a házban. - sokkal csendesebben foly-

tatta: - Eleinte én is ezt hajtogattam: milyen jogon? Mert nem akarok huszonhat éves fejjel megdőglenni. Mások a körülmények, az adott, a jelenlegi körülményeink, más a jog. Miért hurcoltak el téged és a szüleidet? Miért kényszerítették engem, hogy hazámtól ezer kilométerre harcoljak? Miért, minek? Megszöktem, megszöktünk, ezért üldöznek bennünket, arra kényszerítenek mindkettőnket, s ki tudja még hány embert, hogy ebben a rohadt erdőben bujkáljunk, bujkáljanak. Élni akarok, akarsz te is, más is! Élni! Minden áron élni, pajtás!

Elhallgatott. Egyelőre nem beszélgettek tovább. A körülöttük lebegő éjjel sötét leple lassan feloldotta a feszültséget. Az ismeretlenségből adódó bizalmatlanság szakadozott szélű kendőcskéje, amely amióta találkoztak folyamatosan közöttük lebegett, hirtelen eltűnt. Mind a ketten hanyatt feküdtek, ha testileg nem is, lelkileg egészen közel férköztek egymáshoz. Fejük fölött csillagok ragyogtak, közepén a hold tanyázott.

- A fene egye meg ezt az életet, pajtás! - vágta szét a csendet Péter váratlanul, öklével hatalmasat csapva a földre.

- Azt hittem elaludtál.

- Fenét aludtam. Gondolkoztam.

- Eltemetjük a halottakat?

- Előtte biztos helyre visszük, amit találunk, ha találunk egyáltalán ezt-azt.

- Szegény anyám! - jajdult fel váratlanul, fátyolos hangon Simon, minden pillanatban készen a sírásra. - Vajon őt ki temeti el s hová?

- A halottnak teljesen mindegy, te pedig semmit sem tehetsz, a sajnálaton, a szívedben hordozott gyászod elviselésén túl.

Nem akarta azt mondani, hogy a legközelebbi állomáson kidobják a vagonból, ahol elföldelik majd az illetékes temetőben.

- Lényegében igazad van - sóhajtott fel Simon. Valósággal reszkett a hangja, mialatt folytatta: - Jobb így, mint meggyalázva látni azt, akinek legszívesebben a lába nyomát is megcsókolnám.

- Egyes emberek meggyógyítására - vette át a szót tőle Péter - egész vagyonokat költenek... orvosokra, gyógyszerekre. Napokig, hetekig virrasztanak betegágyuk mellett. Egész intézményhálózatokat hoztak létre a beteg emberek meggyógyítására, milliókat költenek

különféle kísérletekre, békeidőben. Most annyi értéke sincs egy embernek, mint az egérnek. Egy golyó, és kész! S ki lövi ki ezt a golyót? Az ember, aki vagy akik létrehozták ezeket a csodálatos intézményeket, feltalálták, alkalmazzák: a röntgent, a gyógyszereket, a modern s jól felszerelt műtőket. Meg mit tudom én miket... Aki maga is öldöklő vadállattá vált, egy torz eszme szolgálatában. Gépezet, amelyben az ember csupán egy vájat a fogaskeréken...

Csak beszélt s beszélt. Már jóval elmúlt éjfél, a hold is hazafelé ballagott, évezredes, jól kitaposott útján, amire elaludtak.

Másnap, mihelyt felébredtek azonnal munkához láttak.

A faház egyetlen szobája úgy nézett ki, mint egy kis csatatér. A vaságyban kiforgatott szalmazsák, és félig földre csúszott paplan, mellette felborult éjjeliszekrény hevert. Az asztal fiókjait kihúzgálták, és összekevertek bennük, kutatásuk közben mindent. A ruhásszekrényekhez nem nyúltak, viszont a kis konyhaszekrényt annál jobban összetúrták. A nyakas falifogason téli ruha és bundakabát lógott, alatta a földön bundanadrág hevert, tőle jobbra, másik bundanadrág kiforgatott zsebei látszottak. Valamit kerestek a zsebében. Egyik halott a ruhásszekrénynek dőlve feküdt, olyan pózban, mintha bele akarna kapaszkodni, de az ujjai minduntalan lecsúsznak róla. Másik az asztal előtt összegörnyedve, harmadik az ajtótól balra hevert. Az ablaküveget, a falitükröt és a petróleumlámpát darabokra lőtték, valósággal ropogtak a talpuk alatt az üvegszilánkok. Az asztalon kétcsovű vadászpuskát és rengeteg töltényt találtak. A padló és az ágy csupa vér volt...

Simon, a szoba közepén ácsorgott, mialatt Péter sorra vizsgálta a halottakat. Gyomra felfordult, undorodott, mégis kíváncsian leste Pétert, amint a halottak zsebeit kutatta. Iratokat nem talált náluk, csak töltényeket, amelyeket gondosan az asztalra rakosgatott.

Simon egy kimustrált katonasapkát pillantott meg a kályha mellett. A földön hevert. Felvette, és alaposan megnézte. Azoknak a fején látott ilyet, akik a lucernásban elfogták, meg is mondta Péternek.

- Egyelőre nem sokat, szinte semmit sem tudunk. Nézzük, ezt a puskát! - Kezébe vette, és alaposan megvizsgálta. Szeme valósággal csillogott, miközben felkiáltott: - Végre egy jó vadászpuska! - Lehaj-

totta a csövét, és belekémlelt. - Ha nyugodtabb lesz a légkör, kipucolom.

Legalább száz sörétes töltényt szedtek össze, pisztolyokba való lövedéket pontosan tizenkilencet találtak. Péter később karabélyra bukkant. Megnézte.

- Érdekes, ebből egy lövést sem adtak le. Mindene csillog, vadonátúj puska.

Miután mindent lerakott az asztalra Simonhoz fordult:

- Ketten harcközben estek el. - Az asztal mellett fekvő halottra mutatott: - Ő térdelt, amikor mellbe lőtték. Emez fejlövést kapott. Hátról érte a golyó. Géppisztollyal végeztek mind a kettőjükkel.

- És a harmadik?

- Fogalmam sincs, mi történhetett vele. Meglehet saját magát lőtte fejbe?

Simont újra elővette az undor, amelyet belépésüktől kezdve szüntelenül érzett. Az ajtóhoz támoltygott, két kezébe támasztotta a fejét és nekidőlt.

- Rosszul vagy?

- Szörnyű látvány. Ennyi halott! Nézd, milyen fiatalok! Borzalmas! Megfordult, kitámolygott a faház elé, és a lépcsőre rogyott.

Péter eközben mindent átkutatott. Cukrot, zsírt, szalonnát, füstölt húst, fűszereket és egy csomag gyufát talált. Ki akart menni ő is, amikor a mennyezeten, véletlenül nézett fel oda, kis ajtócskát fedezett fel. Széket rakott az asztalra, ráállt, és felhúzta magát a padlásra, ahol két zsák lisztet talált. A földön összevagdalt gombák és gyümölcsök száradtak, a keresztgerendákon két szarvas és három félig kiszáradt őzbőrt pillantott meg. Jól megnézett mindent, majd visszabotorkált az ajtóhoz, amelyen ugyanúgy tért vissza, amint felmászott.

Simon még mindig a lépcsőn ült. Péter melléje sietett, vállon verte.

- Ha nem is rengeteg, sok élelmet találtam. Két zsák liszt, egész télre elég lesz kettőnknek.

- Nagyon éhes vagyok, mégis megborzadok, ha arra gondolok, hogy abból kell ennem majd, amit itt találunk.

- Az éhség nagy úr, pajtás.

- Olyan az egész, mint egy rossz álom.

- Mint maga a háború. Bele lehet törődni, de megszokni soha! - Gondolatai előre szaladtak. A megfontolt emberek hangján beszélt tovább: - Mindent kihordunk, ami kézzel fogható, és nem messzire innét gondosan eldugjuk, nehogy széttúrja a vad. Utána eltemetjük a három halottat, majd téli szállás után nézünk. Ha meglesz, lassanként odahordunk mindent...

Simon nem figyelt rá, maga elé merengett.

- Egyre azon jár az eszem - mormogta -, ha ennyire messzire elér a kezük, vajon mi vár ránk? Ugyanez? - Péterre lesett. - Nemcsak undorodom, félek is, nagyon félek.

Térdére fektette a fejét, s hallgatott. Péter szó nélkül felállt s bement a házba.

Egy kenyérrel és jókora darab szalonnával a kezében, tért vissza.

- Nem tudok uralkodni magamon. Rettenetesen éhes vagyok. Egyél te is, pajtás!

Két karéj kenyeret szelt, s szalonnát aprított azokra... Megmarkolták ugyan, de egyikük sem harapott bele. Egymásra lestek, majd, mintha összebeszélték volna, szinte egyszerre rakták vissza a lépcsőre.

Péter felállt.

- Kezdjünk neki frissiben! Te maradj itt, én kihordok mindent az előtérbe, ahonnét továbbvisszük majd.

Szorgos munkába kezdtek. Rengeteget s szorgosan, hosszú ideig dolgoztak, cipekedtek. Hatszor fordultak, mindig más és más úton mentek fel a hegyre s vissza, nehogy kitaposott nyomokat hagyjanak maguk után. Nagyon elfáradtak, mégis úgy döntöttek, hogy ezen a nap s a következő éjjelen mindent befejeznek, még a hullákat is eltemetik. Simon félelmét, undorát a túlfeszített munka teljesen feloldotta. Derekasán kivette részét a cipekedésből is. Néha majdnem lerogyott, alig vonszolta magát. Az üldözőire és a télre gondolt, amely új és új erőt adott lankadó izmainak...

Miután végeztek, a földre vetette magát a kis faház előtt s elnyúlt. Pihent egy ideig, aztán felállt és megette a lépcsőn maradt kenyeret és szalonnát. Péter hűen követte.

Évés után azonnal nekigyütrek a sírásának. A faházban, szerencsájukra szerszámokat is találtak, ezért, mire a hold az ég kárpitján tanyázott, a gödröt régen kiásták.

Simon látványos átalakuláson ment át. Nem undorodott, félelme elmúlt. Állandóan Péter körül szorgoskodott, aki a halottakat egyenként, lepedőbe, kit pokrócba csavargatott. Segített kihordani azokat a sír szélére. A hullákat, a gödör aljára leeresztett két faág segítségével csúszttatták le a sír mélyére... Miután Péter visszahuzigálta ezeket a fákat, Simonhoz fordult:

- Nagyon sok hullát eltemettem. Nem számoltam. - Legyintett. - Mindegy hányat.

- Szörnyű!

Péter odébb dobta az eddig két kezében szorongatott fákat, lapátot ragadott, és túrni kezdte befelé a földet. Simon másik lapát híján, az előbbi ásójával kaparta, befelé, a sír mélyére a rögöket.

Miután elkészültek, letörölték homlokukról a verejtéküket, és a kész sírt nézték. Simon széttárta a két kezét. Imádság nem jutott eszébe, ezért egy ószövetségi idézetet mormolt maga elé:

- „Az éhínség megment téged a haláltól és a háborúban a fegyveres kezeztől..., mert a mezőn való kövekkel is frigyed lesz, és a mezei vad is békességben lesz veled.”

- Ilyen pocsék az élet, pajtás! Buborék. Van s elszáll. Ámen.

- A nevüket sem tudjuk. Nem borzasztó!

- Kereszt.

- Zsidó vagyok, nem értek hozzá, de ha segítesz...

- Gyere!

Minden kapkodás nélkül kezdtek hozzá. Egy óra sem telt el máris készen állt a három, sebtében összetákolt, vastagabb gallyakból készített fakereszt.

- A fronton is így szoktuk - jegyezte meg Péter, mialatt sorban beszúrkálta azokat a földbe. - Jelképesen, végtisztesség szimbólumaként, mindegy ki-kinek.

Nem beszéltek tovább. Visszaballagtak a faházhoz, jól felpakoltak, és újra nekiveselkedtek, fel a hegyre. Mivel még mindig maradt ott

holmi, Péter, útközben úgy határozott, hogy még ezen az éjjelen visszatér azokért.

Miután felértek, Simon azonnal levetette magát a földre. Péter lerazkodott, és máris indult vissza...

Reggel, mire Simon felébredt, mert miután leült, szinte azonnal elaludt, Péter már a puskákat tisztogatta. Simonnak mindene fáj a tegnapi, testet-lelket kimerítő, nehéz munkától, cipekedéstől, annyira, hogy nyújtózkodni sem tudott az erős izomlázától. Nehezen állt fel, és húzódott Péter mellé, aki azonnal kezébe nyomta az egyik fegyvert.

- Ismerkedjél meg vele!

Simon álmatagon, szinte remegve markolta meg.

- Nem hímes tojás ez, hé! - szólt rá Péter. - Ne félj, nem sül el, mert nincs benne töltény. Figyelj!

Aprólékosan megmutogatta az alkatrészeit, megtanította a puska és a pisztoly kezelésére, s némileg begyakoroltatta vele azt, majd így folytatta:

- Nem adjuk olcsón az életünket, pajtás! Ez is vigasz, nem?

- Keserű vigasz.

- Az orvosság sem mindig édes, mégis gyógyít.

A felhordott sok holmi s más mellett, egész halomnyi volt, hatalmas gödröt ástak, amelyet, sebtében tépdesett fűvel, gallyakkal, öszszekapart, száraz avarral gondosan kibéleltek és szépen beleraktak mindent. Csak annyit hagytak ki, amennyit könnyedén elbírnak, és magukkal visznek majd.

A rejtékhely tetejére ugyancsak gallyakat és sok fűvet raktak. A környéket alaposan elrendezték, mintha senki sem járt volna ott.

* * *

Elnyújtott kutyaugatás kísérte Kukac Kőműves Lajos és Hegyi Bálint lépteit Felkölc egyetlen, igazi utcáján. A holdvilágot csaholták. A tóparti nádas felől a békák lenyűgöző hangversenye hangzott. A műsort a szólóénekes nádirigó kezdte. Elkészt tehénbögés és kacsahápgóság kísérte...

Kőműves Lajosra, mint disznópásztorra a bogáncs, még az elemi iskolában ragadt rá ez a csúf név, hogy Kukac. - Úgy izgel-mozgol, mint a sajtkukac! - fedte meg a tanítója. Attól a perctől kezdve vált Kukac Kőműves Lalivá. Nem haragudott érte, megszokta, mint kutya a bolhát.

A losonci csendőrlaktanyai élményeit mesélte a társának, ahová - azután az emlékezetes vezénylése utáni éjjelen - Bokor elvitette.

- Véresre sikáltam az ujjaimat. A kondérokot súroltuk. Rongyot nem adtak, saját kezeinkkel kapartatták le az odaégett étel maradványait. Fát aprítottunk, krumplit hámoztunk, hagymát szeleteltünk... Elképzelheted, mennyire marta a sebes kezeinket a hagyma! A főjegyzőnk sem zabál különb ételeket, a mi kosztunk pedig kutyaszar ahhoz képest, amit ott láttam, mert enni rendesen nem adtak.

Vegyes érzelmekkel folytatta:

- Ha véletlenül nem akadt munkánk, játszottunk. Pontosabban játszottak velünk, csendőr módra. Szembeállítottak bennünket, és rám kiabáltak: adjál neki egy nagy pofont, kis zsidó! Mert mindegyikük kis zsidónak csúfolt. Én nem ütöttem. Ezután a társamat szólították: No, dinnye, most te következel! S ő ütött. Add vissza neki, gyorsan! Ne hagyd magad...! Ordították felém, de én azért sem ütöttem. Vágd pofán! - biztatták megint, mire az a hülye alak úgy pofán csapott, hogy majd össze csináltam magam. No erre én is begurultam, de nem ütöttem. Jól teleszívtam a számat nyállal, és szembe köptem. Két napig borogattam a nyakamat, a derekamat s a fenekemet, úgy összeverték miatt.

Váratlanul lehajolt, felkapott egy követ, és mielőtt a társa megakadályozhatta volna, betörte Bokor üzletének hatalmas kirakatüvegét.

- Ő vitetett el, hogy a fene enne meg a fajtáját!

Hegyi Bálintban meghűlt a vér.

- Mit tettél, te szerencsétlen? - sziszegte riadtan, majd Kukac Kőműves legnagyobb ámulatára, megdöbbenéskeltőn elordította magát: - Fogják meg! Utána! Bedobta egy kövel az őrmester úr kirakatát! Ott szalad, kapják el...! - A patak irányába futott.

Kukac Kőműves pillanatokon belül megértve, tettét enyhíti Hegyi ügyes taktikája, utána rohant.

- Az erdő felé fut, kapjuk el! - segített a kiabálásban ő is a társának. Hadd egye a fene Bokort!

Bokor Ferenc fia, Tomcsi érte utol őket elsőként. A híd karfájának dőlt, és a magával hozott puskájából többször is a levegőbe lőtt. A két fiatalember ámulva lesett egymásra, ugyanis a patak felét övező erdőben, mintha menekülne előlük valaki, tényleg zörgött az avar, ropogott a száraz gally.

- Puska van nálad, szaladj utána! - heccelte a gyáva fiatalembert Kukac Kőműves.

Ám Bokor Tomcsi tapodtat sem mozdult, tovább lövöldözött az erdő felé.

- Hős vagy, igazi hős vagy, Tomcsi. Ilyenre nem akárki képes, igaz Bálint? - gúnyolta epésen Kukac Kőműves a társa elfojtott nevetésétől kísérve. Tomcsi, feléje legyintett, majd bosszúsan, kissé menekülésszerűen megfordult, és visszaindult a falu felé. A két társa követte.

Bokor magából kikelten fogadta őket a kapuban.

- Őrmester úrnak tisztelettel jelentem... - vágódott eléje Hegyi katonásan.

- Pihenj! - torkolta le az. Mutatóujjával, mintha macskát csalogatna, Kukac Kőműves felé mutogatott.

Ő elébe állt, de nem állt vigyázzba.

- Vigyázz! - ordította mérgesen Bokor, amelyből csak annyi hallatszott: ...gyáz!

Kukac Kőműves Lali azonban meg sem mozdult, éppen olyan lezseren állt előtte, amint az előbb. Hiába lépett fenyegetően közelebb Bokor, hiába lökte oldalba titokban Hegyi Bálint, továbbra is hajthatatlan maradt.

Bokor váratlanul arcul csapta, amit Lali már-már visszaadott, szinte az utolsó pillanatban sikerült megtartóztatni magát, visszarántania a kezét. Azt viszont nem állhatta meg, hogy szembe ne köpje.

Ifjabbik Bokor, mialatt a vérig sértett apja letörölgette magáról a nyálát, puskatusával rontott Kukac Kőművesre.

- Azonnal kiverem az összes fogadat, ha nem állsz vigyázzba apám előtt!

- Neked semmi közöd ehhez!

- Sem...mi? - Pillanatokon belül egymásra rontottak, összekapaszkodtak, morogtak, fogukat vicsorgatva keresték egymáson, a leghatásosabb fogásokat.

Régi vetélytársak voltak. A tanító lánya miatt álltak haragban. Most, mind a ketten érkezettnek látták az időt a leszámolásra. Tomcsiról a hatalmas, de darabos mozgású, rendkívül ügyetlen és gyáva fiatalemberről mindenki tudta a faluban: éppen olyan bosszúálló és alamuszi, mint az apja.

A rövid ideig tartó, heves dulakodásnak Bokor Ferenc és Hegyi Bálint vetett véget, ezért a leszámolás most megint elmaradt. Ifjabbik Bokor szája vérzett, haja a szemébe lógott.

Többen is odafutottak, mert közben, a közelükben itt-ott, főleg a kocsmában tébláboló leventék is a helyszínre érkeztek, hátracsavarták Lali kezét, és a parancsnokuk elé állították, aki pisztolyt szegezett a mellének.

- Miért verted be a kirakatomat? - Nem volt benne biztos, csak gyanította, ami a hangján is megérződött.

- Nem én ütöttem be.

- Tényleg nem ő volt - hadakozott mellette Hegyi Bálint is.

- Te hallgass! - mordult rá Bokor Ferenc, majd ismét Kukac Kőművesre szólt: - Felelj! - hangja ellenkezést nem tűrően dörgött, szeméi szikrát hánytak a holdfényben.

Kukac Kőműves nem ijedt meg. Kirántotta kezét a társai markából, kikapta Bokor kezéből a pisztolyát, és messzire elhajította, mire a körülötte állók ismét lefogták: - Ne, ne, Lajcsi! - csitítással újra hátracsavarták a kezét, így Bokor, akár meg is üthette volna., de nem nyúlt hozzá.

- Kezeskedem róla: ezért nagyon, de nagyon megbűnhődsz! - sziszegte egészen közlelő.

- A kirakatuveget rám foghatja, holott, ha nem annyira gyávanyúl a fia, elfoghatta volna a tettest. Puska volt nála, amíg nálunk semmi. - Ezután ifjabbik Bokor felé intett a szemével. - A fiával pedig, magánügyet intéztünk el előbb!

- Az őrséget add át B. Máté Jóskának, te pedig, holnap tíz órákor jelentkezz a községházán! Te is leléphetsz Hegyi Bálint! Nektek pe-

dig - fordult a többiek felé, köszönöm. Az örök kivételével mindenki hazamehet. Végeztem. Hátrat fordított, és a fiával együtt faképnél hagyta őket.

Kukac Kőműves Lali és Hegyi Bálint szó nélkül ballagtak hazafelé. Hegyi lakott közelebb. A házuk előtt megálltak, és kezét fogtak. Hegyi már a kapujukban állt, amikor visszafordult, és a társa után szólt:

- Csak egyet nem értek: Ki zöröghetett az erdőben?

- A fene tudja. Köszönöm, amiért mellém álltál - vágta rá Kukac Kőműves, mialatt futásnak eredt.

Otthon, vetkőzése közben, váratlanul megzörrent az ajtó melletti ablak. Óvatosan visszahúzta a nadrágját, s az ajtóhoz osont.

- Ki az? - szólt ki.

- Tölgyesi Miklós vagyok. Egyedül vagy?

- A tanító úr! - lelkesedett, miközben kapkodón kinyitotta az ajtót.

- Anyám Köleséknél van, apám meg szokás szerint a fűrészüzemben örködik.

Tölgyesi belépett. Kukac Kőműves valamennyi ablakot befüggönyözött, miután hazajött, amiről Tölgyesi, maga is meggyőződött, a biztonság miatt mégis a fal mellé állt úgy, hogyha belépne valaki, észrevétlenül beosonhasson a másik szobába.

- Bátor fiatalember vagy, azonban tudod-e - felemelte a mutatóujját -, mennyire súlyos következményei lesznek az esetnek?

- Talán nem engednek leventébe? - gúnyolódott természetéből adódón Kukac Kőműves Lali.

- Elvihetnek a csendőrök, behívhatnak katonának.

- Még nem vagyok húszéves.

- Munkaszolgálatosnak.

- Mit tanácsol a tanító úr? - adta lejjebb.

- Az oroszok már bőven átlépték a határainkat. Ahány nap, annyi-val tovább és továbbhatolnak az országunk belseje felé. Vétek lenne bevonulnod. Bújjál el, és tarts ki, amíg ideérnek.

- És ha elkapnak addig?

- Ha nem hősködsz, sohasem kapnak el.

- Nem vagyok majrás, de hős sem. Németellenességemre pedig, éppen a tanító úr nevelt. A csendőröket akkor utáltam meg, amikor

látam, hogy elhurcolták Ulmer bácsiék, Bokort viszont régóta gyűlölöm.

- El kell menekülnöd Lali!
- Hová menekülhetnék?
- A galiczai vadászlakba, vagy az én borházamba.

Kukac Kőműves leült. Fejét a tenyerébe hajtotta. Rövid gondolkodás után öklöbe szorította a kezét, és a levegőbe öklözött.

- Sosem bírtam elviselni az igazságtalanságot! Miért akarta Bokor elfogni azt a zsidógyereket az erdőszélén? Ha nem jönnek a repülők, nem támadják a vasutat, utána minket, menthetetlenül átadja a csendőröknek. És Ulmer bácsiék? Egyszerű, becsületes emberként éltek a falunkban. A légynek sem ártottak. Miért hurcolták el őket? És ez a háború? Magyar katonákat vezényeltek, dobtak a határainkon túl, ezer kilométerekre... Gondolkozom, ezért bántanak...

- Nézd..., Lali! Én ugyanúgy feltehetnék kérdéseket, sorolhatnám reggelig azokat. Sem időm, sem kedvem nincs most hozzá. Bokorék, bármely pillanatra itt lehetnek. Veszélybe kerültél, ezért sürgősen cselekedned kell! Itthon semmiként sem maradhatsz!

- Azonnal megfojtom Bokort, ha idejön.

Tölgyesi az ajtóhoz lépett, kezét a kilincsre rakta.

- Javasoltam neked valamit. Ha egyetértesz, ha nem, holnap keress fel! A méhesemben várlak. Még ma este beszélek Tataival, hátha tehet érte valamit, hogy ez éjjel senki sem bántson, bár, még egyszer kérlek: ne aludj itthon ez éjjel, s utána sem!

Kinyitotta az ajtót, és egyetlen meleg biccentés után kilépett a gangra...

* * *

Kukac Kőműves Lajosnak másnap a községházán nyílt behívóparancsot nyomtak a kezébe, aki egyenesen Tölgyesi Miklós, volt tanítójához igyekezett, ezzel a behívóparanccsal a kezében. Nem az úton, a kertek alatt osont át hozzá.

A méhesben beszélgettek.

- Bevált a tanító úr jóslata. - Felmutatta a behívóját. - Megfogadom a tanácsát. Nem vonulok be, inkább...

- Bujdosol?

- Igen, és lesz, ami lesz!

- Ha elkapnak, hadbíróság elé állítanak, vagy egyszerűen...

- Felhúznak a legelső fára - vágott közbe Lajcsi.

- Vagy azon helyben agyonlőnek.

- Ez is, az is jobb, mint a front, mert ha puskát adnak a kezembe, én azonnal megfordítom a csövét.

- Két helyet javasoltam neked. Melyiket választod?

- A borházra gondoltam.

- Szerintem jól tetted. Ellátásodról apád gondoskodik! Per...sze, ha kiderülne valami, lebuknál, azonnal elővennék érte apádat s engem is.

- Apámmal mindent megbeszéltem.

- Ott bőven lesz időd a tanulásra.

- A főiskolánk háború végéig zárva lesz. Egyébként sem tudnék most tanulni.

- A házam állandóan nyitva lesz előtted. Ha nagyon szorul a hurok, nálam is meghúzhatod magad. Legyél óvatos! Gondolj arra, hogy mától kezdve egyetlen meggondolatlan lépés is az életedbe kerülhet, s engem is belekeverhetsz. - Megfogta a kezét. - Nagyon sokat kínlódtam veled annak idején, mégis megszerettelek. Nem hiszek a született hősökben, de te az vagy, fiam! Ulmerék elhurcolásakor és tegnap este ez a jelenet, a falu közepén, magától beszél!

- Tanító úr! - Állt elő váratlanul, félénken, de elszántan a fiatalember. - Ha vége lesz ennek a véres cirkusznak, hozzám adja feleségül Borikát?

Tölgyesit váratlanul érte a kérdés, mégsem lepődött meg.

- Ez a ti dolgotok lesz - válaszolta rövid gondolkodás után. - Tanult ember vagy. Erdőmérnök leszel. Beszéljétek meg egymás között, aztán közöljétek velem! Ez a válaszom. - A hátára ütött. - Vigyázz magadra, fiam! Néha én is meglátogatlak.

Kukac Kőműves Lajos a kerítésen át távozott, és az alvégen keresztül osont haza. Otthon gondosan összepakolt, és komótosan megebédelt. Délután sorban elbúcsúzott a rokonaitól, kikísértette magát az

állomásra. Jegyet váltott Losoncig, és felszállt a nemsokára befutó vonatra. A következő állomáson szépen lesétált a vasúti kocsi lépcsőin, természetesen az állomással ellentétes oldalon, Félrehúzódott a töltés melletti bokrokba, majd miután a vonat elhagyta az állomást, óvatosan körül-körüllesve beballagott Tölgyesi borházába, ahol minden készen várta...

Egy hét múlva keresték először.

Miután nem találták, Bokor a német helyőrséghez fordult. Jól gyanította Berger Simon: Ők dúlták fel Galiczán a vadászházat. Kukac Kőműves Lalit keresték, helyette a partizánok egyik állandó őrhelyére leltek, amelyet rövid csata, három partizán lemészárlása után felszámoltak.

* * *

Tölgyesi Borbála, a tanító úr egyetlen lánya, mint bontakozó, harmatos rózsaszál most nyiladozott.

Arca fehér, bőre selymes, mint a jácint, alakja liliomszál, haja szürkésfekete, mint a nemesített tulipáné. Orra fitos volt. Arcán, ha nevetett a bájos lyukacska, mint hajnalka virágkelyhe, ha megcsiklandozza a felkelő nap legelső sugara, olyképpen virított. Szemei karácsonyfa gömbjeiként ragyogtak, sütkéreztek a csillagszórók fényében. Tartása kecses, járása őzikejáráshoz hasonlított, amelyre azt mondták a falusiak: tisz-ta-búza, nem pedig: rozs-rozs...

Kukac Kőműves Lajos és Bokor Tamás régóta udvarolt neki. Borika, bár imponált neki, hogy két szál legény is rúgja körülötte a port, istenigazából egyiküket sem kedvelte. Szívesen elbeszélgetett velük, főleg Kukaccal, mégis Bokor Tomcsinak adott egyszer puszit. Kierőszakolta, mert nagyon erőszakos fiatalember volt, amiért messzire elkerülték a „rendes” lányok. Borika egy cseppet sem félt tőle. Úgy játszott vele, mint kiskutya az eléje dobott ronggyal: élvezte, kinevette, és amikor megunt, egyszerűen a kapujukban hagyta...

Tölgyesi Borika teát vitt a vendégeknek, akik szokás szerint ultiztak: Kelemen Berci bizonyult a legvidámabbnak, ugyanis ma ő nyerte a legtöbbet.

Borika karjába csípett.

- Nagyon kemény a húsd. Nemsokára beleharapnak a legények. - Tölgyesihez fordult. - Nősülj meg, Miklós, mert hamarosan itt hagy a lányod!

- Kihez menne? - élcelődött Jakus. - A valamirevaló legényeket mind kidobták a frontra.

- Vagy a hegyekben tanyáznak: harcolnak, bujkálnak - toldotta meg Tatai.

- Ebben a házban - jegyezte meg Tölgyesi, Kelemen előbbi szavaira célozva - nem lesz még egy Tölgyesiné! - És kivágta a piros hetest az asztalra.

A felesége öt éve halt meg. Késő nyári tüdőgyulladás vitte a sírba. A háztartást azóta Borika vezette, Mancsi néni, az öreg rokon segítségével. Az aprójószágokat, a disznókat és a teheneket Tölgyesi maga látta el. Igaz, a tanítványai is besegítettek, akik örökké körülötte tébláboltak, ugyanis a szolgálati lakásukat pontosan az iskola mellé építették. Felkölcnek egyébként két iskolája volt: a „kicsi” és a „nagy”, ugyanennyi tanszemélyzete, amint az esperes úr nevezte őket. Tölgyesi a nagysiskolában tanította a felsősöket.

A kártyázó, négy férfi, minden második este, viszont nyáron, csak hetente egyszer ruccantak össze kártyázni. Szoros barátság szövődött közöttük.

Miután Borika kiment, Kelemen lerakta a kártyalapjait, magába roskadozón, mégis némi ünnepélyességgel jelentette ki:

- Fuccs a magyar függetlenségnek!

Lehajtották a fejüket. Tölgyesi hangosat sóhajtott. Már beszéltek róla, most csak folytatták.

- A németek nemcsak megszálltak, leigáztak bennünket, meglátjátok, maholnap a kormányt is elzavarják, Horthyval együtt.

- Csak nem sajnálsz?

- Őt nem - megint sóhajtott -, de a hazámat...! Ezeréves ország végnapjait éljük, gyerekek!

- Amint kihevertük a tatárjárást, a törökvészt, hogy az első világháború szomorú következményeiről: Trianonról ne is beszéljek, most is lesz újjászületés. Lehet, hogy nélkülünk, lehet velünk, de lesz!

- A németek - szólt közbe Jakus - vágóhídra terelték a magyarságot. Milliókat ölettek és öletnek meg, mert meglátjátok lesz ennyi halot-tunk. Megszállták az országot. Ők dirigálnak, a saját hazánkban vezényelnek nekünk!

- Ők ott, itt Bokor! - gúnyolódott nevetve Tatai.

- Bokorral jó lesz vigyázni! - figyelmeztette őket Kelemen. - Gyáva fickó, ezért vált ennyire könnyen árulóvá is. Kapzsi, amiért egykettő-re képes volt eladni a becsületét. Valamikor, emlékezzetek csak mennyire rendes embernek tartottuk. Én össze is barátkoztam vele. Szerintem a körülmények, meg az a hülye esze, felfogása: a nemzeti szocializmus - gúnyolta eltorzított hangjával -, tette azzá, ami. Senkiből lett valaki.

- Kiéli magát, mint cigánygyerek kezén a rüh, és lelohad - summázta Kelemen, mialatt összeszedte a kártyákat.

- Nem, uraim! - kakaskodott Jakus. - Miután legyilkolták a partizánokat a galicziai erdészházban - ki erdészháznak, ki vadászháznak nevezte -, mert ne feledjétek, ő is ott lábatlankodott...

- Hacsak lábatlankodott volna - vetette közbe valaki szarkasztikusan.

-...Végleg felégette maga mögött a visszavezető utat. Közönséges gyilkos, ő és a fia - folytatta Jakus, mit sem adva az előbbi közbeszólásra.

- A főjegyző jobban fél tőle, mint a főszolgabírótól, hajlong előtte, a háta mögött meg csúfolja, gúnyolja. Bokor igazi konjunktúralovag - toldotta meg Tatai -, és igazad van, mostantól, gyilkos!

- Tennünk kellene valamit! - fakadt ki ingerülten Jakus -, én legszívesebben felrobbantanám a losonci helyőrséget.

Tölgyesi riadtan lesett körül. Felállt, és kapkodó mozdulatokkal becsukta az ajtót, utána a társaihoz fordult:

- A nem tevés is tagadás, a passzivitás is lehet olykor tiltakozás. A közömbösség, pedig ma egyenesen hazafiság.

- És a nagykalapács, amellyel egyszer szétverem Bokor fejét, az micsoda? - heccelte őket és önmagát Jakus.

- Erőszak - így Tölgyesi.

- Ebet szőrivel, Miklós! Ha fegyverrel támadnak rád, fegyverrel s nem szép szavakkal vagy tagadással védekezel, igaz?

- Segíteni a bajbajutottakon, elbujtatni, szállást adni a menekülőknek, a katonaszökevényeknek és így tovább! - jegyezte meg csendesen Tölgyesi. - És, még egyet: túlélni, uraim!

Ezen sokáig vitakoztak. Vélemények, ellenvélemények hangzottak el, csaptak össze, végül elcsendesedtek.

A csendet Kelemen törte meg.

- Bokor és fajtái féregként marták bele magukat az ezernyolcszáz éves falunk testébe - szónokolta állva. - Alattomos, bosszúálló... Figyel bennünket, mert bennünket is szemmel tart, jól tudja rólunk, hogy nem szívleljük a németeket, sőt... Hazafiak vagyunk és nyilasellenesek. Itt jövőnk össze esténként, ezért azt mondom: vigyázzunk, mert ez képes a Gestapót is ránk hozni.

- Úgy van, igaz! - vágta közbe a társai.

Kelemen nem törődve vele, tovább szónokolt:

- Ezentúl még jobban össze kell tartanunk. A vitákat tegyük félre! Egyébként is csak árnyalatbeli különbségek vannak közöttünk.

- Harcot kezdünk a megszállók ellen, s bekapcsolódunk az ellenállási mozgalomba... Mondom, a magunk módján, a lehetőségeinken belül! - emelte fel a mutatóujját Jakus.

- Németellenesek vagyunk s magyar hazafiak. Igazam van vagy nincs? - csapkodta öklével a levegőt Kelemen.

Valamennyi ököl, helyeslően emelkedett a magasba. Kelemen olyan képpel nézett körbe, mintha nem három embernek, hanem nagyteremnyi hallgatóságnak beszélne. Hangja is sokkal keményebben zengett, mint előbb.

- Ha így van, márpedig így van, hallgasson ki-ki a saját szívére, és a szerint cselekedjék!

Hosszú pillanatokig ültek magukba mélyedve.

A csendet Tölgyesi zongoraszékének nyikorgása zavarta meg. Felálltak, melléje léptek, ahol állva hallgatták meg a himnuszt, amelyet eljátszott. Arcuk ünnepélyesen fénylett, szemgolyójuk ragyogott. Mindnyájan érezték, hogy a mai estével valami új, mi azt nem tudták, kezdődött el ezen a helyen, és velük.

Miután az utolsó hangfoszlányok is tovalibbentek, szó nélkül megindultak kifelé.

- Nem ártana, ha a lányod elhessegetné magától Bokor Tomcsit! - súgta Kelemen a konyhában Tölgyesi fülébe.

Ő, mielőtt válaszolt volna, a társa vállára rakta a kezét.

- Borikát én neveltem, Jani.

Csak ennyit mondott, nem is folytathatta volna, mert Tatai Zsolt, mintegy jelezve, hogy mondani akar valamit, feléje intett a szemével s a kezével egyszerre. A társai melléje visszakoztak az ajtóból.

- A németek rengeteg tehetséges embert: filozófust, tudóst, művészt, egyszerűal: lángészt adtak a világnak. Ne feledjétek: mi nem a német nép, a megszállóink ellen indítottunk harcot! - Rájuk kacsintott. - Mert mi a mai nappal harcot kezdünk, ha nem is mondtuk ki nyíltan. Alsunk rá egyet és...

- Magyarok vagyunk. Lovas nemzet. Hinta-palinta... - gúnyolódott Jakus.

- Az ilyen Bokor-félék kergetik pusztulásba a nemzetünket - jegyezte meg Kelemen.

- Végre nyíltan kimondtuk, hogy a németellenesek vagyunk - tromfolt le őket Jakus, orrhanggá silányult nyegleséggel. - Na és? Elénekeltek a himnuszt, és vége! Holott mi is tudnánk fegyvert szerezni, és miért ne csatlakozhatnánk a partizánokhoz?

- Csak sorjával! - figyelmeztette Tölgyesi, akit a lánya, Borika, váratlan belépése hallgattatott el. Jakus csak nem állhatta meg, hogy legalább ennyit hozzá ne tegyen:

- Ne húzzuk, halogassuk az időt: most vagy soha!

Borika, marasztalón bort hozott a hazaindulóknak, az asztalra helyezte az üveget, töltött és kedves mosolya kíséretében megkínálta őket.

- Mire iszunk, uraim? - kérdezte meg Tatai, miután kezükbe vették a poharaikat.

- Magyarország függetlenségére, és egészségünkre, ha szabadna javasolnom! - rebegte Borika.

- Úgy legyen! - vágták rá derűsen.

Miután ittak, Tölgyesi Kelemenre sandított: Na, mit mondtam?

Berger Simon és Nagy Péter sombokokkal telített, lankás hegyoldalakra bukkant, ahol mohón estek neki az érett s kellemes ízű gyümölcsnek.

Péter a som szemezgetése közben nyulat pillantott meg. Óvatosan kezébe vette, eddig a vállára akasztott fegyverét, célzott, és lőtt. A nyúl, a dörrenés után felugrott, majd élettelenül visszahuppant az agyagos földre. Simon azonnal érte rohant.

- Gyönyörű állat. - Felemelte, és magasra tartva a térdje felé mutatta.

- Mialatt megnyúzom, szedjél száraz gallyat. - Intézkedett azonnal Péter, mihelyt Simon visszatért a nyúllal.

Máris az egyik ágra akasztotta, s nekifogott a nyúl megnyúzásának. Éppen végzett vele, amikor Simon visszatért, egy nyaláb száraz gallyal.

Ott helyben s azon nyomban megsütötték, mire alkonyodott egyetlen darabka sem maradt a sült húsból.

Jóllakottan heverték a tűz köré, ahol rövid tanakodás után úgy döntöttek, hogy még ma este felmennek a szemben lévő kétcsúcsú hegyre, amely letről úgy festett, mint egy óriási kétpúpú teve. Az egyik csúcsot sűrű erdő fedte, a másik töredezett, csupasz szikladarabokból állt. És szerencsét próbálnak ott.

Leereszkedtek a völgybe, átmásztak a széles medrű, sűrű bozóttal és szederindákkal telített nyirkos, mohás falú patakmedren. Bokrokat tiportak, sziklákat kerülgettek ki, itt-ott négykézláb kapaszkodtak felfelé a meredek hegyoldalon...

Több órába telt, mire elérték a kiszemelt helyet, amelyet Simon máris elnevezett: Tevehátnak.

A fennsíkot haragoszöld bokorfoltok és zárt tisztások övezték. Élénkpiros csipkebogyók, sárguló szederindák váltogatták egymást. Az előttük álló tisztást sűrű mogyoróbokrok kerítették be. Az óriási fenyőfák mellett, fehér törzsű nyírfák alázatos mozdulatokkal hajladoztak a most lebbenő szélben. Mögöttük cifra levelű áfonya, csipkés ágú vadkörtefa, karcsú borókabokrok álltak őrségben... A balra lévő sziklás csúcs, kiégett bagolyvárhoz hasonlított. Nagyon riasztónak tűnt, mégis afelé vették az útjukat, mert, ha sehol - vélték - ott bizto-

san találnak barlangot. A vizet a sziklás csúcs alatti forrásból nyerhetik, amely a szemük előtt folydogált tovább.

Az első terasznál elváltak. Nem mennek messzire - egyeztek meg. - Egy-egy részt átkutatnak, azután visszajönnek, és beszámolnak egymásnak a látottakról.

Simon, néhány lépés után máris elkiáltotta magát:

- Barlang!

Péter visszafordult s melléje futott. A barlang elé álltak, és bekucskáltak az ajtó résén.

- Alig indulok el, alig lépek ki a hatalmas bokor mögül, íme! Szemügyre veszem: embermagasságú lyuk, és kiáltok - lelkesedett, örvendezett Simon, két tenyerét sokáig dörzsölgette örömében.

A barlang fölött repedezett, fehér mészkő „sziklatorony-kompozíció” ágaskodott, amelyen egyetlen bokrocska árválkodott, viszont, amint megfordultak, örömmel tapasztalták, hogy a barlang előterét valósággal befüggönyözték a szorosan egymás mellett álló fenyőfák. Nyilván ezek miatt nem fedezték fel azonnal.

A tágas barlangba Péter lépett be elsőként.

- Mint egy jó nagy szoba - örvendezett. - Az összes élelmünk és mi is bőven elférünk ebben a hatalmas üregben! - mutatott körbe. - Ideális hely lesz...

- Középen tüzet gyújthatunk.

Péter végig-végighúzogatta ujjait a barlang falain.

- Száraz. Forrás a közelben. - Letérdelt, és gondosan átvizsgálta a földet is. - Bogár, hangya..., semmi!

A most felfedezett barlang biztonságérzetet adott, s jobb hangulatra serkentette a szökevényeket.

- Visszamegyünk a holminkért? - érdeklődött Simon, mihelyt kissé alábbhagyott az örömük.

- Hagyjuk holnapra. Fáradt vagyok, és ugye, nyakunkon az éjjel is.

- Vizsgáljuk át alaposabban a barlangot és a környéket!

Így történt. Előbb a barlangot, utána a fölöttük tornyosuló csúcs következett. Szikláról sziklára tornászták fel magukat. Több kisebb-nagyobb lyuknyi mélyedést találtak. Egyikbe-másikba Simon bele is

mászott. A Toronyszikla tetején éppen hogy elfértek. Óvatosan, kissé félve lestek körbe.

Köröskörül hatalmas erdő övezte őket. Távolabb óriási hegycsúcsok körvonalai sorjáztak. Amint távolodtak, a szemük látóköréből, az élénkzöld szín mélykékre változott, végül már csak néhány sötétbar-na plecsni árulkodott a jelenlétükről. A balra lévő óriási hegycsúcsot hó fődte, az alatta látszó hegyoldalban vörös márgafolyam ömlött szét... Jobbra, mint hosszan nyúló zöld fátylak, sejtelmesen lebegtek az áttetsző ködben a hegyhátak. Az eléjük táruló kép egyöntetűnek tűnt ugyan, de cseppet sem unalmasnak. Nem csúszott el rajta a szem, mint az alföldi rónaságon, minduntalan belebotlott valamibe. A közeli csúcs fölött kerecsensólyom szaporázta a levegőt hegyes szárnyaival. Még egy pillanat és már lenről hallatszott vissza méltatlankodó rikkantása...

Mire visszatértek a nemrégén felfedezett új otthonukba, teljesen besötétedett.

A fülledt meleg miatt az éjjelt a barlang előterében alusszák át - döntöttek, ahol Péter elalvása előtt maga mellé fektette a puskáját, amíg Simon, messzebbre, a barlang falához támasztotta kétsövű fegyverét...

Egy hét is eltelt, mire teljesen berendezkedtek, felhordták azokat, amelyeket előzőleg elástak.

Miután minden a helyére került, Péter ajtót fabrikált. Szög hiányában fahánccsal fonta össze, fekhelyként száraz fűvet raktak a fal mellé, egyébként egész halomnyi fűvet összegyűjtöttek. Úgy gondolták, hogy éjjelenként a fű közé bújva alszanak... Napközben gyümölcsöt és gombát gyűjtöttek. Megszárították, és gondosan elrakták. „C”-vitamin forrásként rengeteg csipkebogyót begyűjtöttek, de szedtek bodzabogyókat és néhány ismertebb gyógynövényt is... Péter egy vaddisznót, két őzet és egy szarvast lőtt a távoli völgyekben. A húst felfüstölték. Tűzifaként rengeteg gallyat szedtek: halomba rakták a barlang köré, hogy télen, hóban, ne kelljen messzire menniük a tüzelőért...

Az illatos szénán heverésztek. Teljes biztonságban érezték magukat. A sok-sok keserűség, a rengeteg gondolat, amelyet eddig beléjük

fojtott az állandó cipekedés, az eledel utáni futkosás..., most mind kiutat kerestek belső rejteikükből. Jelenük, pillanatnyilag biztonságosnak tűnt, viszont a jövőjük, mint vihar előtt a borús ég, tovább sötétlett. Körülöttük teljes csend és nyugalom honolt, lelkükben az átélt múlt zord vihara dúlt. Hánykolódtak, forgolódtak... Simon végül felkelt, és kiment a barlang elé. Alig ült le, Péter máris mellette termett. Hallgattak, néha felsóhajtottak, mígnem Simon, aki eddig révedezően bámulta a csillagos eget, egészen váratlanul megkérdezte:

- Milyen a front?

Péter nem válaszolt azonnal. Két kezét összekulcsolta, s a földre lógatta.

- Szörnyű. Sem leírni, sem elmondani nem lehet igazán, csak elképzelni, ha gazdag a fantáziád... Katona vagy, kiszolgáltatott, megálázott. Mindent parancsra teszel, saját akarated lehet, de kihasználni..., azt nem! Körülöttem, például - mutatta -, itt az erdőben futóárkokat ásnak, amelyekben katonák lapulnak. Géppuskák, golyószórók csövei merednek előre. Kissé összesűrítve az eseményeket: fölöttem repülő, áthúzó ágyúgolyók, aknák visítanak... Kezdetben csend, vésszes, testet-lelket felborzoló csend, mígnem felrepül egy rakéta, elhangzik a vezényszó és... Nem tudom neked leírni, csak hebegek... Fázol, reszketsz, félsz, éhes vagy, ruhád átázott, sáros, rád nehezedik, mint az ólom. Cigaretta kívánsz, de nincs, ha mégis akad, nem szabad rágyújtanod. Ha szabad és nem ázott el a gyufád, a kezéd gátol meg, mert reszket... Engedelmes gépemberré válsz, akit hátulról, parancsszóval irányítanak: Támadj, rohamozz, vonulj vissza...! Tűz csap fel melletted, füled mellett golyók visítanak. Elesel, de azonnal felugrasz, mert félsz, hogy lemaradsz, eltaposnak az utánad rohanó társaid. Lövöldözöl, ordítasz és boldog vagy, hogy élsz, még élsz, hogy más s nem te fekszel a földön véres fejjel.

Elhallgatott. A földet kapirgálta.

- Hogyan kerültél ki a frontra? Buta kérdés, tudom: vittek...

- Aludtam. A kisbíró vert fel, aki a behívómat hozta. - Rövid melázás után, fátyolos hangon folytatta: - Anyám temetéséről egyenesen az állomásra battyogtam. Hat hónapon át Esztergomban, a gyalogosoknál szolgáltam, majd 1943. március tizedikén kivittek a frontra.

Tizenhárom ütközetben vettem részt. Undorodtam, álmomban hetekig fej nélküli embereket láttam. Akadt, aki álmomban saját lábát vágta hozzám... Rengeteget mesélhetnék...

- Van időnk, mesélj!

- Egy ízben járőrszolgálatba osztottak be. A beázott orosz állásokat kémlelgettük, kerülgettük. Az eső esett, cuppogó csizmáink térdig dagasztották a sarat. Micsoda agyagos, ragadós sár volt! Sebesült orosz katonába botlottunk. Cafatokban lógott a hús az egyik karjáról. Azt az undort, azt a mély gyűlöletet, amellyel végignézett rajtunk, akik szálnalmas, segítségkérő szavakra számítottunk!

- Élt s mi történt vele? - sürgette Simon.

- A társam tarkón lőtte. - Megint elhallgatott. A változatosság kedvéért most a sarkával túrta a földet. - Egy ízben - folytatta később - bekerítettek bennünket, és elkezdődött a felszámolásunk. Sorban hasaltunk a földön. Éjjel volt. Nyomjelző lövedékekkel lőttek bennünket. Egészen jól láttam, hogy a vég, mint közeledik felém. Minden pillanatban feljajdult, felordított valaki. Most én következem - gondoltam lebénultan. - Öt méter... kettő... egy. Fel akarok ugrani, de hová, merre menekülhetnék! Mindenfelől lőttek bennünket. Egyébként is hátulról, rajtam hasalt valaki. Azonnal meghalok! Ötven centi, ha! Behunyom a szememet: végem van! - Sóhajtok. Ki tudja mire gondolok... A mellettem hasaló bajtársam elsírta magát. Őt még elérte a lövedék, pont mellettem, mondom öt centire tőlem, amikor váratlanul abbahagyták. Százhusz emberből egyedül én maradtam életben. Ekkor határoztam el, hogy megszökök. Később németek mellé osztottak be. Két német, egy magyar járőr. Az egyik orosz faluban portyáztunk. Megszomjaztam. A közeli kúthoz sétálok, felhúszom a vödröt a kútból, s nekidőlök... A szomszédos ház padlásáról ránk lőttek. Egyik német azonnal berohant a házba. Tíz év körüli, kézzel-lábbal kapálódzó fiúcskát hozott ki, és bedobta a kútba - Befogta a fülét, szája szélét összeszorította. - A loccsanást és az ordítást máig hallom. Nem a fiúcska lőtt, az elmenekült, ám a gyilkosa szerint ő is lőhetett volna, s egyébként is, egy lehetséges ellenséggel kevesebb... Később valaki, fegyverével együtt levetette magát az emeletről. A szemem láttára halt szörnyet. Máshol élő emberekre gyújtották rá a házat,

mert ránk lőttek. Az ablakban egy kislányka állt. Ruhája füstölt, arca eltorzult a fájdalomtól. Ki akart mászni. A társam ledöfte a szuro-nyával.

Megint elhallgatott.

Csak hosszabb szünet után folytatta:

- Megsebesültem. Azt kértem a kórházban, amelyben feküdtem, hogy osszanak be egészségügyi szolgálatra, elvégre orvos vagyok. Kevés a harcra fogható katona - utasítottak el. - Legyintett s tovább dőlt belőle az elkeseredés szófolyama. - A szó szoros értelmében golyózáporban harcoltunk. A rohamot egy százados vezette. Közvetlenül mellette hasaltam a fűben. Hihetetlenül rosszul... Rosszul? Kegyetlenül bánt velünk. Most meglakolsz - gondoltam. A legelső alkalommal lelöttem. Ha én nem más lövi le, annyira haragudtunk rá. Máskor egyik német katonaruhába bújtatott svábot osztottam ki... Miatta zárkába dugtak, ugyanis nem halt meg, csak megsebesült. Szemétkedett. Végül megszöktem, ám elkaptak. Egyik magyar társam adott fel a tábori csendőröknek. Zárka, frontszolgálat... Végül sikerült újra megszöknöm. Azóta bujkálok. A Kárpátok hegyeibe húzódva falukon, mezőkön át osontam ebbe a hegycsoportba, egyre közelebb és közelebb a szülőföldemhez.

Elhallgatott. Simon őszinte barátként figyelte a sötétben körvonala-zódó arcát. Nem beszélgettek, csak a pókhálókba gabalyodó gondolataikat szövögették tovább. Nyújtózkodtak, ásítottak, végül úgy döntöttek, hogy lefekszenek.

Sötétség és szendergő derengés váltogatta egymást a néma, holdvilágos táj fölött. A levegőben pára úszott, a barlangból bódító fűillat terjengett kifelé.

A közeli tücsökkoncert éppen beleillett ebbe a nagy, félelmetes csendbe.

II.

A vadlibák V alakban repülve gágogtak, paskolták végestelen végig hosszú szárnyaikkal az eget. Az óriási fenyves, mint halottaskocsiról a koporsó kilógó leple, visszaintegetett nekik. Az észak felől támadó szél üvöltve lökdöste a völgy felé a nemrégén még itt tanyázó, egymástól független varjúcsapatokat...

Az esték egyre hűvösödtek, a köd néha délig sem szállt fel. Az eső gyakran és sokáig szemerkélt. A gyíkok, már csak dél felé feküdtek ki sütkérezni a sziklákra, ha a nap egyáltalán kisütött. Egyszer csak ők is elmaradtak. Többé nem is látták őket.

Amint telt-múlt az idő, úgy változott a táj is.

A levelek, mint kopaszodó ember fejéről a haj, egyenként potyogtak le a fákról. Először a vadcseresznye, utána a mogoró, a vadkörte, a som, legutoljára a cser és a bükk vesztette el végleg már amúgy is rongyos koronáját. Most, mint megtépett ruhájú lány, szégyenkeztek, amíg egyik reggelre tiszta fehérbe nem öltöztette őket a tél, és helyet nem foglalt körülöttük a havas nappalok végtelen csöndje...

A két menekült lassan megszokta az új helyét. Élelmük, egyelőre bőségesen akadt. Péter nyersbőr ruha és bőrcsizma varrásába kezdett. Napközben keveset beszélgettek, ezt esténként pótolták be. Teljesen megismerkedtek egymás életének részleteivel, a legapróbb részleteket is lecsipegették létük magonc fájáról...

Egyik éjjel iszonyatos lövöldözésre ébredtek fel. Péter az ajtóhoz ugrott, és hallgatódzott: Aknák robbantak, géppuskák és golyószórók kattogtak. A sziklatornyok fölött repülők húztak el...

Simon magába roskadtan ült egy ideig a szénájában, majd kérdően Péterre bámult. Nem sokáig, mert az ajtó felől éles fény szűrődött feléje. Felugrott, és szorosan a fal mellé lapult. Az egyik igen alacsonyan szálló repülőgép reflektora volt a tettes.

Péter ugyanekkor, mintha semmi sem történne, a reszkető társa mellé lépett.

- Feküdj vissza nyugodtan! - tanácsolta. Nem folytathatta, mert újabb gép közeledett. Egészen jól látták, miként söpörte le a közeli

fenyőfák csúcsairól a havat. - Gyorsan öltözzél fel - váltott hangszínt Péter, még mindig nyugodtságot színelve.

Simon remegve húzta magára a ruháját. Valósággal megbénította az egyre jobban elhatalmasodó félelme.

- A fegyvereink rendben vannak? - érdeklődött Péter öltözködésük közben, ugyanis mostanában Simon ápolta azokat.

- Persze - hebegte. - Péter, te tudod, van fogalmad, mi ez, ami itt... - elbizonytalanodottan rázogatta a kezét -, körülöttünk zajlik?

- A háború ért ide? - tanácstalanodott el Péter. - Vagy valamelyik közeli, nagyobb partizángócra csapnak le, számolják fel? Nem tudom...

- Az a nagy fényesség kint? - mutatott az ajtó felé Simon.

- Előbb, egyik repülő reflektora világított be. Ez viszont Sztálin-gyertya... Nem, nem: Hitlerlámpás.

- Mit csináljunk?

- Egyelőre veszteg maradunk.

- Mintha közelednének a robbanások - ijedezett Simon.

- Télen, főleg ennyire kristálytisza levegőben messzire elhallatszik a hang. Hát még az ennyire nagy robbanás. Akár meg is tévesztheti az embert.

Simon visszakuporgott a helyére. A földet bámulta. Ahány durranás hallatszott, annyiszor rezzent össze. Váltakozva fázott, öntötte el a forróság. Iszonyatosan félt, és aggodalmaskodott. Eddigi biztonságérzete pillanatokon belül szertefoszlott. Már csak a megmenekülésük részletein törte a fejét.

Péter a harc lehetőségeit, kilátásait latolgatta, amely akkor következne be, ha megtámadnák őket, mert - határozta el régen - nem adja olcsón az életét. Csak Simont és a kinti zord idő közepette is, eddig teljesen biztonságot nyújtó, meleg barlangjukat sajnálta, bár hitte: nem fenyegeti őket közvetlenül veszély.

Közben kint tovább dörögtek a fegyverek, repült, körbe-körbe az előbbi repülő, sűrűn ereszkedtek alá a világítórakéták...

S ez így ment egész éjjel. Csak virradatra csendesedett el végleg a fegyverropogás, amikor is Péter óvatosan kidugta a fejét az ajtón. Simon melléje lépett, és kapkodón visszahúzta.

- Gyere be, meglátnak!

Péter visszalépett, becsukta az ajtót, és Simon mellé húzódott.

- Félsz?

- Gyerekkoromban is nagyon, de nagyon félttem a sötétben... éjjel... idegenektől. Most nemcsak félek, iszonyatosan rettegek is. Szerinted, mégis mi lehetett az, ami körülöttünk zajlott le az éjjel?

- Reggel mindent megtudunk.

- Teljesen megkönnyebbültem, hogy végre elhallgattak a fegyverek. A társaim szerint... - nyelt egy nagyot -, szóval sokszor anyám-asszony katonájának csúfoltak. Joggal. Látod, itt sem, mostanra sem lettem bátrabb! - A szénát igazgatta maga körül. - Élni szeretetnék. Élni. Még akkor is élni, ha nem sok értelme van a jelenlegi életemnek.

- Egyszer, noha nem tartoztam az osztagba, kivégzésre vezényeltek engem s néhány társamat. Tudod mit olvastam ki az előttünk álló áldozatok szeméből, ott a puskáink csövei előtt? Reményt. Hátha nem sül el a fegyverünk..., netán nem jól célzunk..., mit tudom én! Lehet, hogy csak én képzelegtem, láttam, véltem így magamban, de tényleg ezt olvastam ki, ha nem is valamennyi, egyesek bekötetlen szeméből, mert bekötni a szemüket, ugyan..., sőt miután eldőltek, mintha ránk csodálkoztak volna: hát mégis?

- Csak az értelmes élet szép, s van reménye - ábrándozott szomorúan Simon. - Én állandóan ezt az értelmes életet kerestem, kutattam, de még nem leltem rá. Egyelőre csak szenvedek.

- Szenvedés nélkül menthetetlen, középszerűvé válunk. Ezt pedig én...

A fejét rázta, és hallgatott. Simon a tűzrakáshoz lépett, megpiszkálta, azonban mielőtt száraz gallyat dobott volna rá, Péter megfogta a kezét.

- Ne most, majd ha visszatértünk!

Simon, mialatt befödte hamuval a parazsat, elgondolkozón fordult Péterhez.

- Partizánokra vadásztak?

- Ha nem a háború, kire másra ebben a nagy vadonban? Ha tényleg a partizánokról volt szó, a németek addig nem vonulnak vissza, amíg alaposan át nem fésülik a környéket. Német alaposság - gúnyolódott.

- Ha a partizánok győztek?

- Nagy erőket vetettek be ellenük. Repülőt... - A fejét rázta. - Nem, ez lehetetlenség!

- Ne menjünk sehová, főleg amint mondod: átfésülik majd a környéket!

- Évekig felderítősködtem. Jól értek a szakmához - ironizált megint.

- Lehet, hogy a farkasordító hideg miatt csak hazavitte őket a fene. Elvégre nem bolondok megfagyni. Ha mégis itt vannak, tüzelnek. A felszálló füst pedig, messziről meglátszik, meg azonnal megérezzük a szagát is.

- Bárcsak ne jönnének vissza!

- Pedig..., ha most nem, alkalomadtán egészen biztosan visszajönnek, ezért nagyon óvatosnak kell lennünk, pajtás!

- Készüljünk, vagy várjunk még?

- Máris elkezdhetjük az alapos felkészülést!

Úgy történt. Jól felöltözködtek. Egy-egy fegyvert is magukkal vittek, s korán elindultak. Mégis túl jutott a fáradt nap a delelőjén, mire leereszkedtek a völgybe, és felmásztak a szomszédos hegyre.

A napsugarak, mint millió a hó tetejére szórt gyémántszemecskék, szemkápráztatón csillogtak, amiért is összehúzott szemekkel lesték a vakítón havas tájat. A csupasz ágakat vastag hóbunda takarta, a levegő mozdulatlanul sziporkázott a jéghideg csendben, amelyet csak a talpuk alatti hó ropogása-huppogása zavart meg.

Emitt a csend és az érintetlenség, amott a völgyben hátborzongató látvány tárult a szemük elé. A havat összeviszsa taposták, túrták, kiöntött vérplecsnik piroslottak, feketéllettek, odébb akna és bomba becsapódások helyei csúfosodtak: Leszakadozott faágak, gyökerestül kitépett bokrok, kiégett terepjárók, eldobált fegyverek hevertek szanaszét...

Óvatosan ereszkedtek le a völgybe. Az első holttestet, egy partizánt, a tar bokrok között fedezték fel. A további otthagyt, négy hulla a tisztás szélén feküdt. - A többi halottat - állapították meg a

szemmel látható nyomokból - az egyik helyen összegyűjtötték, és elvitték a németek. - A bokorban heverő halottat Péter, Simon segítségével a többiekhez húzta.

Miután végeztek a halottak hurcolásával, Péter Simonhoz fordult:

- Azt kérdezted egyszer, milyen a front. Ilyen. Körülbelül ilyen. Nézd meg jól!

- Borzalmas - undorodott az a legközelebbi fának dőlten, mignem Péter elkapta a kezét, és maga után húzta. Ám, néhány lépés után, az egyik csupasz bokor előtt, a havat az éjjel verhették le róla, váratlanul meglökte.

- Várj! - Óvatosan megindult a bokor felé. Simon ugyanúgy követte. Péter vigyázva félrehúzta az ágakat... Két lövés csattant. Péter már az első lövés után mélyen a hóba hasalt.

Csak nem találták el! - ijedezett Simon, ám hamarosan megnyugodott, ugyanis Péter tovább kúszott a bokor felé. Levette válláról a kétsövényű vadászpuskáját, felhúzta a kakast, csövét a bokor irányába szögezte. Nyögést és enyhe dulakodást hallott, mire semmivel sem törődve felugrott, és odarohant. Péter ekkorra már kicsavarta a sebesült kezéből a pisztolyt, és az erősen kapálódzó sebesült embert könnyedén lefogta. Ő is segített neki: kölcsönösen csavarták hátra a kezét. Eközben vették észre, hogy a sebesült orrán-száján vér csorog. Valamit mondott is. Angolul beszélt, nem értették.

- Jó barátok vagyunk - nyugtatta meg Péter németül, mert ezen a nyelven mind a ketten beszéltek. Közelebb hajolt a majdnem alélt, nagyon halkán és szaggatottan beszélő, inkább csak nyögő férfihoz. Egy ideig hallgatta, azután felállt, és leverte magáról a havat.

- Lázás lehet, félrebeszél - súgta Simonnak. - Ruházatáról ítélve, bár nagyon hiányos, angol pilóta lehet.

A sebesült kinyitotta a szemét. Péter megint föléje hajolt. Németül, és valamelyik szláv nyelv keverékével megkérdezte tőle:

- Mi történt itt ez éjjel?

Az angolnak megint elborult az agya, ennek ellenére válaszolt.

- Háború... tenger..., óh Istenem! - keverte az angol nyelvet a némettel.

Szörös, sovány arca más kifejezést öltött. Orrvérzése elállt, újból kinyitotta a szemét, tekintete viszont továbbra is kifejezéstelen maradt, mint a halé.

- Mi történt itt az éjjel? - ismételte meg Simon, Péter előbbi kérdését, a sebesültnek címezve, tört szlováksággal.

A rövid s zagyva beszélgetésükből azt derült ki, hogy a sebesült angol s pilóta, de az amerikaiaknál szolgált. Gépét lelőtték. Ő a szláv partizánok közé került. Valaki elárulta őket a németeknek. A Sas-hegynél támadták meg a táborukat, ahonnét ádáz harc közben leszortak ebbe a völgybe...

Hangja elhalkult. Száján világospiros buborék: nyál és vér keveréke buggyant, majd lehunyta a szemét és meghalt.

Simon és Péter magukba roskadtan álltak fölötte.

- Eltemetjük? - törte meg a kegyeletteljes csendet Simon.

- Kötelességünk lenne, de hogyan?

- Azokat? - a kicsike tisztás szélére mutatott.

- A föld fagyos, szerszámunk nincs.

Szinte egyszerre sóhajtottak fel. A tisztást nézték, rajta a lassan jéggé fagyott halottakat, akiket az előbb egy helyre húzogattak.

- Megnézem őket. Várj meg itt! - kérte Péter, s már indult is.

Simon az egyik fának dőlt, és a halottat leste. Mély keserűség szállta meg, majdnem megszedült. A szülei jutottak eszébe. Ki és hol temette el az anyját? Az apja él-e még?

Két kövér könnycseppet törölt le az arcáról.

Péter hamarosan visszatért. Borotvakészletet meg két hatalmas konzerves dobozt szorongatott a kezében. Zsebében, ugyancsak most zsákmányolt pisztoly, övében több kézigránát lapult.

Simon undorodva fordult el.

- Olyanok vagyunk, mint a sakálok.

- Dögkeselyűk, pajtás, dögkeselyűk! Ennünk és védekeznünk is kell.

- Ők is védekeztek. Milyen eredménnyel? - A halottakra mutatott.

- Csak nem azt karod mondani, hogy jobban tették volna, ha elfutnak?

Simon az ejtőernyősre mutatott.

- A múlt éjjel még élt, életerős vágyakkal, tervekkel teli fiatalemberként élt. Most halott. Soha többé nem látja viszont a hazáját, szeretteit. Mi és más, a nevét sem ismerik...

- Látod, pajtás, ez az örök feledés. Sohasem tudják meg, hol, milyen körülmények között halt meg. Eltűnt, és kész! - Feljebb emelte a hangját. - Gyere, eltemetjük!

Egyszerűen befedték hóval, a távolabbi kis tisztáson lévő társaival ugyanezt tették. Mindezt azzal a szándékkal, hogy tavasszal visszajönnek, és illón eltemetik valamennyiüket. Igyekeztek, mégis teljesen besötétedett, mire hazatértek, és kibújva bőrruhájukból jóleső bizsergéssel szívták magukba a meleget, az újra felszított tűz mellett.

Vacsorára konzervet ettek. Gyógyteát ittak, és aszalt gyümölcsöt rágc�áltak.

A csendet most is Simon törte meg.

- Ha béke lesz, folytatod az egyetemet? - állt elő ezzel a meglepő s most egyáltalán nem ide illő kérdéssel.

- Szeretném - válaszolta, de nem folytatta azonnal. A mellette heverő botért nyúlt, hogy összekaparja a parazsat. - Még a háború előtt félbeszakítottam tanulmányaimat. Anyám megbetegedett. Valakinek ápolnia, gondoznia kellett. - Tovább kotorta a parazsat. - Sokat gondolkoztam: miért jut egyiknek nagyobb kenyér, mint a másiknak. Miért úr ez, mi miért vagyunk szegények. A fronton is, miért csak az harcol, aki mindig dolgozott, miért csak az lehet katonatiszt, aki gazdag?

Legyintett, s elhallgatott. Simon a tüzet bámulta, mialatt átvette tőle a szót.

- Szegény anyám mindig azt mondta: az ujjunk sem egyforma. Engem ez természetesen nem elégített ki. És itt van ez a faji kérdés is! Azelőtt nem volt különbség köztünk, zsidók és más vallásúak között. Aztán egyszer csak elkezdtek az újságok cikkezni..., így a zsidók, úgy a zsidók! Gimnáziumunkban igen sok svábgyerek tanult velünk. Lenézték, gúnyolták őket: Butakeszi, Butakeszi, ott lakom én... Énekeltek, csúfolták. Egyszer csak fordult a kocka. Azontúl minket, zsidókat szidtak, őket pedig ünnepelték. Nem azért mondom, de ők mennyivel magyarabbak nálunk? - Fát dobott a tűzre, és folytatta: -

A gimnáziumunk igazgatóját, állítólagos tót származása miatt leváltották. Jegylicskának hívták. Helyébe egy svábot: Bilhauer Lipótot ültették. Igazság ez?

- A politika, ne feledd, mindig egy bizonyos osztály, csoport, csoportok irányítása alatt áll.

Nem folytatták, elgondolkozón bámulták a tüzet. A levegőben füst és friss gyantaszag úszott.

* * *

Ezen a reggelen a szokásosnál korábban ébredtek fel. Egyébként, mióta beállt a tél, egyre később keltek fel. Néha délig is a vackukban kuksoltak.

Simon rakott tüzet. Összesöpörgette a tűzrakás környékét, majd egy fazék vizet helyezett a tűzrakás közepére helyezett kövek szélére. Főzelék konzervet bontott, füstölt vaddisznóhúst főzött bele. Leves helyett csipkebogyó teát ittak, amelybe olykor-olykor gyógyfűvet is beleraktak.

Péter napközben legszívesebben faragott. Egész kis „szoborgyűjteménye” hevert már a sarokban. Különféle társasjátékokat találtak ki, ám a sakk háttérbe szorította valamennyit. A figurákat szintén Péter faragta. A táblát vörösfaragattal festették fel a sziklapadlóra... Egyik közös vadászatukon Simon kölyök rókát fogott. Hazahozta, és megszelídítette. Mukinak nevezte el. Vele is sokat játszottak. Filozofáltak, vitatkoztak, néha teljes délutánokat átbeszélgettek. Hetente egyszer borotválkoztak, mely „nagy napra” kitörő lelkesedéssel készültek. Havat olvasztottak, ugyanis a hóvíz lágyabbnak bizonyult a forrásvíznél, és egymás után megborotválkoztak, ami után úgy érezték magukat, mintha újjászülettek volna.

Most is, miután kifogytak a borotválkozásuk utáni kölcsönös ugratásokból, Péternek a róka jutott eszébe.

- Muki?

- Tényleg - ámult el Simon is. - Ma még nem játszottunk vele, holott reggelként mindig mellém telepszik. Lehúzza a takarómat... - Nyers, de megpuhított szarvasbőrökkel takaróztak.

Felugrott, és rosszat sejtve kilépett az ajtón.

- Muki, Muki! - hívogatta, mialatt gyanakvón leste a sziklákat, főleg azt a helyet, ahová a húsokat rejtették el. Fel is mászott, ám alig ért a tetthelyre, máris visszahőkölt.

- Mind elvitte, vagy megzabálta a húsunkat - szólt vissza Péternek, aki közben mögéje ért. - Addig-addig ügyeskedett - méltatlankodott tovább Simon -, hogy csak elmozdította az ajtót. Hű, de összeverem, ha elkapom! Miként zabálhatott meg annyi húst, vagy elhordta valahová?

- Róka. Benne van a vérében. Elmegyünk és... A friss hús jobb a füstölnél, nem?

Visszaereszkedtek, bent a barlangban jól felöltözködtek, s útnak eredtek. Rövidke gyaloglás után leereszkedtek a völgybe, ahol Simon észrevette, hogy Péter három nyeles kézigránátot dugott otthon az övébe.

- Kézigránátokkal nyulak ellen? - cukkolta.

Ő nem válaszolt.

Késő estig taposták, tiporták a havat, mire beletörődtek, hogy ma üres kézzel térnek haza.

Alig léptek be a barlangba, amikor a szomszédos hegy fölött világítórakéta lobbant.

- Csak... csak nem, megint a németek? - riadt meg Simon.

- Ilyenkor, s ennyire hidegben? Nemigen eszi őket ide a fene.

- A nemigenben a jöhetnek is benne foglaltatik. A múltkor is éjjel s igen hidegben támadtak.

Péter nem válaszolt. Nagyon komolyan aggódott. A hó összeesett, könnyedén közlekedhetnek. S a múltkoriban éppen ő állította, hogy a németek mindig alapos munkát végeznek: hamarosan átfésülik az erdőt. Korábban várta őket, most mégis megszeppent.

Felélesztették a tüzet, ám alig lobbant fel a láng, máris repülőgépzugást hallottak. Szinte egyszerre rohantak ki a barlang elé. A feldehítő repülő megint nagyon alacsonyan repült, mire Péter visszafutott, és kapkodón eltaposta a tüzet. Utána előszedte a puskákat, és sorban megtöltögette azokat. A kézigránátokat az övébe dugdosta. A mara-

dék történeteket pedig, a bőrtarisznyájába rakta. Mindezt ünnepélyes elszántsággal, háborzongatón kimért mozdulatokkal.

Simon rettegett, de tartotta magát.

- Megint partizánokat fedeztek volna fel? De hát, én azt sem tudom, kik azok a partizánok? - jajdult bele a csendbe valamivel később.

- Lényegében katonák, akik a front megsegítésére hátországi csatát vívnak az ellenséggel. Bárcsak találkozoznánk velük!

- Beállnál közéjük?

- De még mennyire. Minden vágyam, hogy találkozhassam velük, s csatlakozhassam hozzájuk. Titokban állandóan őket keresem, mert tapasztalhattad: valahol a közelünkben tanyáznak.

Mialatt tovább beszélgettek a partizánokról, Péternek hirtelen elakadt a szava. Közelükben fegyver dördült el, azon nyomban kiáltás hallatszott.

Szinte egyszerre ugrottak fel. Simon ki akart rohanni, Péter a karjánál fogva tartotta vissza.

- Mostantól azt tedd, amit mondok! Várj meg, szétnézek!

Négykézláb rohant ki, távozott a közeli fenyves felé, ám még oda sem ért, máris visszafordult.

- Kisebb német alakulat közeledik felénk a tisztás felől - súgta Simonnak, mihelyt visszaért, aki riadtan felugrott s eszelősen Péternek esett:

- Meneküljünk! Nem szabad felvennünk velük a harcot! - Két kezét összekulcsolta, szemében két nagy könnycsepp csillant meg, szája remegett.

- Rajtunk ütöttek, elkéstünk!

Péter szemei vérben úsztak. Régen nyírott, ápolatlan haja az arcába lógott. Lélegzete felgyorsult, ugrásra készen leste a fák tövét.

A németek egymás után, csatasorban tűntek fel a szemük látókörében. Eddig is bizonytalanul közeledtek, most mint szimatot vesztett kutyák, hirtelen megtorpantak. A nyomokat lesték, s tanakodtak.

- Elemi hibát követtem el - sziszegte Péter riadtan, miközben a fejéhez kapott. - A nyomok! Magunkra vezettük őket.

Mialatt hallgatott, olyan szemekkel kémlelte a fenyvest, mintha méricskélne valamit.

A németek, rövid habozás után egyenesen feléjük indultak. Péter szíve összeszorult, torka kiszáradt, testét kiverte a verejték. Jól ismerte ezt az érzést, a fronton fogta el ütközetek előtt.

A németek már közvetlenül a fák előtt jártak. Ha átérnek a fenyvesen azonnal felfedezik a rejtekhelyüket. Most kell cselekedniük! Simonra sandított, aki úgy remegett mellette, mint a kocsonya. Ő hozta a veszedelmet, a biztos halált, erre a gyermekemberre. Szíve e pillanatban fogant gondolatába ütközve, egy nagyot dobbant.

- Gyere gyorsan! - súgta. - Csak a fegyveredet hozd magaddal!

Az ajtót kidöntötte, majd amennyire tehet, mindent telerugdalt hóval. Simon a fekvőhelyeket túrta szét. Másra nem maradt idejük, így is éppen akkor rugaszkodtak neki a sziklafalaknak, mihelyt a legelső németkatonára belépett a fenyvesbe.

Simon ismerte jobban az utat, a miért is Péter előreengedte. Nesztelenül kapaszkodtak fel egyik szikláról a másikra. Az egyre növekvő sötétség nagyban segítette a menekülésüket. Az igen meredek sziklafalakon csak centiméterről centiméterre haladhattak feljebb, néha vissza-visszacsúsztak. Nem egy esetben a véletlennek köszönhették, hogy nem estek le, amikor két kézzel kapaszkodva lógtak a levegőben, lábukkal kalimpálva keresték a kapaszkodót. Fegyverüket a nyakukba akasztották, hogy mind a két kezüket szabadon használhassák. Kézzel-lábbal kapaszkodtak feljebb s feljebb. Péter puskája kétszer is beleakadt a kiálló sziklába. Egyik alkalommal, olyan erővel rántotta vissza, hogy elvesztve egyensúlyát már-már lezuhan, s összezúzza magát, ha Simon, aki mindvégig mellette tartózkodott, nem fogja fel a testével.

Annyi veszteglő időt sem engedhettek meg maguknak, hogy letöröljék izzadó homlokukat, ugyanis minél előbb el akarták érni a legelső sziklaperemet. A németek közben már a barlangjuk bejárata előtt álltak. Ha felfelé, rájuk világítanak, azonnal felfedezik őket, és ledurrantják, mint a hegyi kecskéket. Ez megkétszerezte erejüket, még nagyobb elővigyázatosságra, sietésre ösztökélte mindkettőjüket...

Miután csak felértek a kiszemelt peremre, kétségbeesetten tapasztalták, hogy ketten nem férnek el, egyikük teste kilátszott, a legelső német felfedezné.

- Simon - súgta Péter, néhány pillanatnyi kínlódás és sikertelen kísérlézés után -, ha intek, ugorj át a Toronysziklára! Sajnálom, de nincs más választásunk. A németek már a barlangban kutatnak. Utána, mivel rájönnek, hogy elmenekültünk előlük, kívül is körülnéznek...

- És ha... - vágott közbe Simon.

- Nincs ha, ugorj! - torkolta le Péter idegesen.

Mellettüik V-alakú hasadék tátongett. Aki oda beleesik, ha nem is üti agyon magát, menthetetlenül beleszorul, ahonnét soha többé nem kerülhet ki élve. Szörnyű halála lesz. Víz vájhatta ki, csiszolhatta simára az oldalokat. Simon szíve a torkába ugrott, hangosan vert, sápadt arcán halálverejték gyöngyözött. Péter bátorítón megszorította a vállát.

- Ne félj! Ugorj!

Simon habozott, remegett, csak újabb felszólításra szánta rá magát az ugrásra, amely annyira jól sikerült, hogy Péter elismerően rábólintott. Lent, mintha erre vártak volna, ebben a pillanatban szabadult el a pokol. A németek iszonyatos lövöldözésbe kezdtek. Némelyik golyó a sziklán gellert kapott, sivításuktól még a hátuk is megborzongott. Péter ennek ellenére óvatosan lelesett: A völgyből több katonából álló erősítés kígyózott felfelé. Ha a hó nem világít, nem veszi őket észre. Torka összeszorult a rémülettől, nagyokat nyelt, idegszállai pattanásig feszültek. A sziklához lapult, lélegzetét visszatartotta. Ha zörög, ha véletlenül letörik egy szikladarab s lezuhan, menthetetlenül felfedezik, és lelövik, mert - amint Simon távozása után rájött - egymagát sem takarta el teljesen a sziklaperem, amelyen állt, amiért megfelelő szögből könnyen eltalálhatják. Szerencséjére lent elhallgattak a fegyverek, mire Simon után ő is átvette magát a hasadékon a Toronysziklára. Miután visszanézett a hasadékba, irtózva borzadt össze.

Simont sehol sem találta.

A Toronyszikla, mint a katedrális erkélyszerű kiugrásai: csigalépcsőszerű, cikcakkos peremei, csipkés szélű bemélyedései, felfelé

szűkülő csúcsai, kifejezetten toronyra emlékeztették őket, amiért is Toronyszikláknak nevezték el.

Péter mellett, az egyik erkély bemélyedésében, a sziklacsúcs egyetlen csenevész bokrocskája állt. Se több, se kevesebb, csak ez az egy! Megnyugodva lesett le a tanakodó tisztjük köré, az egyetlen nagy csoportokba verődő német katonákra. Hangjukat jól hallotta, de egyetlen szavukat sem értette meg.

A völgyből felkapaszkodó kisebb csoport eleje közben elérte a fenyves szélét. Ők farkaskutyákat is hoztak magukkal, amelyek - miután szabadon engedték őket - egyenesen a barlang szája felé rohantak, de ahelyett, hogy beléptek volna váratlanul megtorpantak. Köröskörül szaglászta a talajt, majd a bejárattól egyenesen ahhoz a helyhez rohantak, ahol felmászta a sziklákra. Nyelvük lógott, nyáluk csorgott, vészesen csaholva mutatták vérszomjas gazdáiknak a menekülők útját.

- Ott lehetnek! - mutogattak, világítottak felfelé többen is.

Két német katona azonnal nekiugrott a meredek szikláknak, ám néhány méternyi mászás után iszonyatos káromkodás közepette sorban visszapotyogtak.

A sziklákat okolták. A kutyák sem boldogultak, összevissza ugráltak, csaholtak.

Péternek a lábához ért valami. Odanézett: Muki, a kis róka volt. Leguggolt, és magához húzta.

Közben a kutyaugatás, a kiabálás folyton erősödött. Egyre több elemmlámpa fénye pásztázta végig a sziklákat, azt a helyet is, ahol lapult.

Képesek lesznek felmászni. A hó teljesen leolvadt a sziklákról, csak-csak megtehetik - riadozott Péter, mígnem eszébe ötlött valami.

Megmarkolta a kis róka hátán a bőrt, és lelökte a mélybe, aki elvonította magát. Megpróbált kapaszkodni. Úgy nézhetett ki alulról, mintha véletlenül csúszott volna le, most vissza akarna jutni előbbi búvóhelyére. Hiába, menthetetlenül csúszott lefelé... Még földet sem ért, a kutyák máris nekiestek. Pillanatokon belül széttépik, ha a kis ravaszdi, a kutyák, hosszú lábai között, el nem illan a patak irányába. A farkaskutyák utána vetették magukat. Utol is érik, ha a kis róka ősi

ösztöneire hagyatkozón, pillanatokon belül egérutat nem nyer az ismerős tájon.

Kemény vezényszavak hangzottak, mire a katonák lekapcsolták erős fényű elemlámpáikat, és rendezett csoportokba verődtek.

Bevették - ujjongott fel Péter. Nem sokáig tartott, mert a németek golyózáport zúdítottak a sziklákra. Rá, néhány pillanatra óriási fényvillanások vakították el, nyomban rá hatalmas robbanásokat hallott. Reflexszerűn hasra vágódott, a légnyomás mégis a sziklafal széléig taszította, ahol - ha az előbbi bokrocska nem állja el az útját - menthetetlenül lesodródik a mélybe. Egyik lába így is a mélység felett lógott a levegőben.

A németek a fenyvesig hátráltak, onnét az előbbi géppisztoly sortűz után valamennyi fellelhető mélyedésbe belöttek, kézigránatokkal dobálták meg a sziklákat, majd elmentek.

A hó csikorgása folyamatos nyögéssé változott a csizmáik alatt...

Simon végre előmászhatott keskeny rejtékhelyéből, s miután teljesen elcsendesedett a környék, óvatosan Péter mellé lopódzott, aki a fejét fogva ült a szikla szélén. Mindene fáj, és szédült is. Se golyó, se repesz nem érte, légnyomást kapott. Simon semmit sem kérdezett tőle, a hóna alá nyúlt és felsegítette. Péter felváltva masszírozta a homlokát és a tarkóját, de meg-megpiszkálta mutatóujjával a fülét is. Rosszulléte szerencsére múltónak bizonyult, ezért Simon segítségével, szép lassan és sikeresen, természetesen másik úton, mint amilyen felmásztak, leereszkedtek a földre.

A barlangban mindent felforgattak, összetúrtak a németek. Maradék élelmiszerüket, aszalt gyümölcsöket, gombáikat..., mindent ki-döntögettek, összetapostak. Alig sikerült valamennyit megmenteniük.

Simon nem engedte Pétert dolgozni. Összetakarított, eközben teljesen kicserélődött, bár előbbi félelme korántsem múlt még el teljesen...

Péter néhány napi gyengélkedés után, teljesen meggyógyult. A füle sem zúgott, a feje nem fáj. Már vadászatokra is eljárt...

Most mozdulatlanul feküdt. Simon a tűz mellett guggolt. Egyikük sem szólt róla, mégis mind a ketten ugyanazt érezték: éhséget. Má-

sodik napja, egyetlen falatot sem ettek. Hiába járták be az erdőt, vadnak hírét sem látták. Arcuk egyre jobban beesett, fáradékonyabbakká, ingerlékenyebbé váltak. Szemeik lázas csillogással sétált a falakon. Az elrejtett falatokat keresték, természetesen hiába...

A tétlenséget Péter unta meg előbb. Kapkodón és szó nélkül felöltözködött, puskát kapott a kezébe, és az ajtó felé indult. Már kinyitotta, amikor végre visszaszólt Simonnak:

- Lemegyek a völgybe. Te maradj itthon!

Miután Péter eltűnt. Simon ledőlt a szénába s nemsokára elaludt. Sült nyúlhúsról álmodott...

Péter költötte fel.

- Sikerült? - ült fel Simon. A szája szélét nyalogatta, az előbbi álombeli sült nyúlhús ízét kereste.

- Egy sánta őzet lőttem.

Simon felugrott. Összedörzsölgette a kezét, és megújult lendülettel látott munkához.

Gyorsan megnyúzták, feldarabolták, megsütötték, és jóllaktak. Tele gyomorral feküdtek le s elaludtak el. Nem is ébredtek fel csak másnap reggel, amikor is Péter a még mindig lustálkodó társa mellé ült.

- Nem maradhatunk itt tovább, pajtás! - Minden egyes szaván érződött: többször is átgondolta, alaposan megfontolta, mielőtt közölte volna. - Tegnap újra láttam, környékünkön portyázó németeket. Szerencsére nem vettek észre. Úgy látszik rendszeres őrjáratok, cirkálnak az erdőben. Nyilvántartják a helyünket. Vad nincs, elriasztották őket. És egyébként is a lövés nagyon messzire elhallatszik. Tegnap is félve sütöttem el a puskámat. Merre menjünk, már csak ez a kérdés, pajtás, mert más választásunk, az nincs! - Várakozón lesett Simonra, ám ő csak sóhajtozott. - Szerintem - folytatta Péter -, mindegy, mert sehol sem biztonságos már ez az erdő.

- Neki vágunk, és... - Simon tanácstalanul tárta szét a két kezét. - Majd csak kikötünk valahol. Mikor induljunk?

- Azonnal.

Egy óra sem telt bele, máris útra készen álltak. Saját készítésű bőrkabátot, bőrsapkát és bőrcsizmát viseltek, úgy néztek ki, mint a hite-

hagyott eszkimók. Hátukra kis batyut kötöttek, az ajtójukat szánná alakították át, és ezzel-azzal megrakták.

Súlyos gondokkal teli érzésekkel, a fák mohás oldalaira hagyatközön indultak útra... Óriási erdőben, télen, hóban, hová, merre? Ez a kérdés kínoztá mind a kettőjüket. Zord jövőjük vakablaka bepárásozott. Kilátás semmi, ezerarcú veszedelem kísérté végig őket zord útjukon.

Simon olyasmit érzett, amit eddig soha: mély gyűlöletet, mégis imádkozni akart, ám se hang, se sóhaj, csak a szíve mélyéből fakadó átok bugyogott némán az üldözői fejére.

A hó hiába esett össze, egyes helyeken térdig gázoltak benne, itt-ott derékig belehuppantak... Délutánra kifejezetten elfáradtak. Kezüklábuk elnehezült, a legkisebb gyökérbe botolva is elestek. Magasabb hegyoldalakon szánuk kötelét a derekukra erősítették. Úgy túrták a havat, mint a vaddisznók...

Alkonyatkor, a legelső alkalmasnak vélt helyen, egyik sziklamélyedésben ütöttek tanyát. Tüzet raktak, megmelegítették átfagyott kezeiket, testüket, húst sütöttek és jóllaktak. A tűzre vastag fákat dobáltak, hogy reggelre is maradjon parázs. A földre több rétegben bőrkét raktak, ráfeküdtek, s alaposan betakaróztak...

Alig pirkadt, ők máris tovább álltak. Másnap este fenyőgallyakból kis kalyibát készítettek, amit reggel egyszerűen felgyújtottak. Ennek a tűzénél sütötték meg a maradék húsukat.

A harmadik napon hóviharba kerültek. A visító szél a fülükbe, az orrukba hordta a havat. A közeli hegycsúcsokat áthatolhatatlan csipkés szélű hófüggöny takarta el. A hegyoldalak, amelyek az előbb még vörös, vagy világosbarna képpel bámultak vissza rájuk, sorban elsápadtak és beleolvadtak az óriási fehérségbe. Se fenyő, se borókabokor, semmi csak az óriási, mindent beborító hópaplan létezett...

Az egyik hatalmas fa tövében guggoltak, ahol hamarosan eltemette őket a hó, ezért gyorsan felcihelődtek, és most már a térden felül érő hóban igyekeztek a közeli sziklákkal borított rész felé, ahol a lehető leggyorsabban fedezékbe, az egyetlen kis mélyedésbe húzódtak. A szél lassan elcsendesedett, viszont a hó tovább szakadt. Ettől függetlenül, meglehetősen könnyűszerrel raktak letördelt fenyőgallyakból

fedelet, a mélyedés fölé, amelybe azonnal behúzódtak, s a szokásos módon „ágyat vetettek”.

Simont másnap reggelre kirázta a hideg, ám szerencséjükre nem betegedett meg, reggelre sem láz, semmi más nem kínoztta. Péter azonban nem engedte felkelni, ő maga takarította el, szállásuk előtt a havat, rakott tüzet a még az este odakészített fenyőgallyakból. A hely, ahol tanyát vertek - jött rá Péter, miután a tűz nagydarabon elolvasztotta a havat - kis, meddő patakmeder. A víz, a hó olvadásakor, vagy nagy esőzések során vájta ki a mészkőből azt az üreget, amelyben most se víz, semmi, meghúzták magukat.

Péter, miután alaposan szénézett a környéken is, visszament, és a puskája mellé baltát akasztott a vállára.

Simon a tüzet leste, s Péter távoli baltacsapásainak csattogását hallgatta, majd feltápáskodott s egy nyaláb fenyőgallyat dobott a tűzre.

Péter négyszer-ötször fordult, halomnyi fenyőgallyat hordott össze. A tetőt megerősítette, a csupasz s rideg sziklafalakat, bőrökkel és fenyőgallyakkal bélelte ki. Ajtót nem készített, mert a közeli tűz teljesen bemelegítette a „kis helyiséget.” A tűzrakás helyét, hogy megvédje a szélről és az esetleges hófúvásoktól, egymásra rakott kövekkel és a közelben talált ölfákkal kerítette körül, csak a szállásuk felőli oldalát hagyta szabadon, hogy a tűz melege beáramolhassék fekhelyeik felé. A köveket a mederből, az ölfákat a közelben fellelt ölfarakásokból hordta oda. Szerencséjükre, munkája közben egy közelükbe merészkedő szarvast is sikerült lelőnie. Húsa aközben sült meg, miatt tovább dolgozott.

A forró vízbe kis darabokra tördelt fenyőgallyakat dobott, s az így elkészült teavizet, ha nem is jóízűen kiszűröcsölték. Simon csak ezután bújt ki a bőrök közül, s segített Péternek a további munkájában. Akkor is fenyőgallyakat szedtek, gyűjtögettek, amikor füstölő repülőgép húzott el fölöttük. Hogy égett is, csak azután vették észre, miután felrobbant, darabokra tört, és szétesett. Úgy nézett ki, mintha nem a roncsok, hanem önálló tűzcsóvák lebegnének, hullanának, összeborzolódo füstgomolyag kíséretében a földre. Az óriási füstből lebegő ejtőernyő bontakozott ki. Péter a puskája után nyúlt, de meggondolta magát, nem vette fel a földről.

Az ejtőernyős a közeli fa gallyai között akadt fel, mire a pilótaruhás férfi, kikapcsolta az övét és egyszerűen leugrott a frissen esett hóba. Szétnézett, majd előreszegezett géppisztolyával elindult a tűz irányába.

A hó régen elállt. Simon a vackán ült, Péter, mintha mi sem történt volna fenyőgallyakat dobált a tűzre.

Az ejtőernyős leeresztette a géppisztolyát.

- Ki vagy? - kérdezte meg angolul Pétertől.

Ő megértve, nyugodtan végignézte, majd a saját kezűleg készített bőrruhájára mutatott: Ez!

- Adjál vizet!

Péter szó nélkül feléje nyújtotta a bögréjét, amely tele volt felolvasztott hólével. Simon felállt, és a pilóta mellé lépett.

- Hányan vagytok? - fordult a pilóta ijedten feléje. A víz a szája szélén folyt lefelé.

- Ketten - felelte Péter németül.

- Megengeded leülni? - tért át a pilóta is, erősen tördelve a nyelvet németre. A magas, feltűnően hegyes orrú fiatalember, minden mozdulatán meglátszott, érződött a szaván az előbb átélt riadalom.

- Befogadjuk? - fordult Péter Simonhoz.

- Persze - nevetett fel, azt hitte viccel.

- Velünk maradsz vagy tovább állsz? - fordult Péter ezután az angolhoz.

Ép, fehér fogai ragyogni kezdtek, erőltetett, nyilván zavara miatti, nevetésre nyílt szájában.

- Tudsz még egy változatot?

- Igen.

A pilóta kérdően bámult rá.

- Elzavarlak a fenébe.

Az angol azonnal észrevette, hogy nem komolyan mondta, ezért mosolyogva nyújtotta a kezét.

- Égből érkezni, mint a kis angyal. Fogadjatok be... ki... ki.

Sorban kezét fogott velük. Leültek, Péter frissen sült hússal kínálta.

- Ti..., amit látni szemem, magyarok vagytok. Mi a fene... bujdosatok saját haza...tokban? - Áthatón fürkészte az arcukat.

- A németek miatt.
- Oké... érteni.

A három férfi hamarosan összebarátkozott. Késő estig beszélgettek. Mivel nem volt több bőrük, a falakról szedték le a nemrégén odaagatott állati bőroket, hogy „megágyazhassanak” az angolnak is...

Simon másnap - Péter és az angol még aludt -, egymaga indult el vadászni. A kétsövű, sörétes és az egyik golyós fegyvert vitte magával. Csendben lopódzott ki az erdőbe, hegynek fel, völgynek le. Az egyik szűk völgyben, legnagyobb ámulatára, nyomát sem lelte hónak. Két nyulat és egy borzot lőtt.

Visszafelé ment, amikor legnagyobb megdöbbenésére fegyverropogás ütötte meg a fülét. A legközelebbi bozótos részbe rohant, lehalszott s ijedten körbelesett.

Semmit sem látott. Csak nem Péteréket támadták meg? - mart bele a sanda félelem, miközben rettegve lesett, megint és megint körbe. Teljesen elvesztette a tájékozódási képességét. A visszhang meg az egyre jobban kínozó, fokozódó félelme is zavarta ebbeli képességében.

Puska, géppisztoly és néhány kézigránát robbant, majd elcsendesedett minden.

Kétsövű vadászpuskáját és a vadakat a vállára akasztotta. Golyós fegyverét csőre töltve, továbbra is a kezében tartotta, mialatt nekivágott a legközelebbi hegynek. Csúszott, többször hasra esett, fázott és a teher is nehéz volt, amelyet cipelt, mégsem állt meg, sőt fokozta a tempót. A legcsúszósabb hegyoldalon sem lassított: egyik bokortól a másikba kapaszkodva tornászta fel magát a hepehupás havas sziklákon. A tetőm óvatosan szénézett, ám hiába figyelt, semmit sem látott. Onnét, egyik fától a másikig csúszva-gázolva a hóban ereszkedett le a völgybe, ahol szusszanásnyit sem pihent, máris indult fel a következő hegyre, amelynek másik oldalán volt a „tanyájuk”.

Minél közelebb közeledett, annál inkább gyötörte az állandóan jelenlévő félelme, s az a megelőlegezett borzadály, amely tudata alatt végigkísérte egész útján, annál inkább is, mivel eszébe jutott az angol közlése: a túlsó oldalon - merre, hol nem tudta - repülőgépből járőröző németeket látott...

Ugyanazon a nyomon mászott fel a következő hegy oldalán, amelyen idefelé jövet leereszkedett. Nagyon sietett, vadászpuskáját is igénybe vette a kapaszkodásához: Adna is miatta Péter, ha meglátná! - gondolta.

Végre felért, és szétnézett.

Ami az előbb még csak sanda gyanúként lebegett lázas gondolatainak mélyén, most a valóság képébe öltözködött. Az elébe táruló látvány valósággal letaglózta.

Pétert és az angolt megölték. Holttestük nem messzire feküdt egymástól.

Lába gyökeret vert. Teste a végtelenségig elnehezült, s mint egy sószsák, egyszerűen a hóba huppant.

Van, aki hosszú éveken, sőt egy egész életen át sem változik meg gyökeresen, akad akinek egyetlen perc is elég természetének teljes, belső átalakulására. Egy perc! Mi ez, a hosszú évtizedekhez képest, amikor az egyetlen órának is csak a hatvanadik része... Mégis, ez alatt a kicsike idő alatt is sok minden történhet. Meghalhat, újjászülethet az ember, mint most Simon!

Arra eszmélt fel, hogy valaki megnyalta az arcát. Felnyitotta a szemét: Muki, a kis róka volt a tettes. Szívét, e borzalmas események közepette is, melegség öntötte el, miközben gyengéden megsimogatta: Kegyetlenül az ellenség közé dobtuk, ő mégis hűséges maradt hozzánk! - Elfanyalodott. - De hát ő egyszerű állat, amíg mi emberek az évmilliók bonyolult fejlődésének végső produktumai. Óh, Örökévaló - emelte égre a szemét -, miért teremtetél embert!

Feje zúgott. Szemei előtt tüzes karikák pattogtak. Olyszzerű fájdalmat érzett, mintha elevenen elégetnék.

Kiáltani, ordítani akart, de egyelőre egyetlen hang sem jött a szájára, csak remegett, remegett. Végül erőt véve magán talpra állt, és ha nehezen is csak sikerült beleordítania a csendbe:

- Pé...e...ter...!

Szája, torka kiszáradt, mint a kilyukadt fűjtató, csak hörgött a továbbiakban. Mozdulatlanul állt, fejét lehorgasztotta.

Megint a kis róka térítette magához. A lábához dörzsölődött, majd hanyatt fordult, és bohókásan meghempergett a hóban. Máskor hosz-

szű percekig eljátszana vele. Szerfeletti ragaszkodása a végtelenségig meghatotta: lám ide is utánunk jött! Mégsem törődött többé vele. A halott Péterhez ugrott, hogy közelebből is szemügyre vegye. Kézi-gránáttal végeztek vele. Arcáról cafatokban lógott a hús, teste több helyen összeégett. Borzalmasan nézett ki. Megnézte a puskáját is. Egyetlen töltény sem maradt benne, viszont aránylag ép kezében egy golyót szorongatott.

Melléje térdelt. Összekulcsolta a kezét. Megint imádkozni akart, de nem tudott. Végül két kezét a fejére rakta, és a hóba borult.

- Legyenek átkozottak, akik meggyilkolták! - Váratlanul felegyenesedett, és elordította magát. - Megbosszullak Péter! Halálért, halál!

Két kezét ökölbe szorította, és az ég felé rázta.

- Duplán megbosszullak! Mától mindennek, a gyávaságomnak is vége! Kegyetlen, vad farkas leszek!

Két kezével a földre tenyerelt, és Péter összeroncsolt fülébe súgta:

- Esküszöm, hogy megbosszulom a meggyilkolásodat!

Felugrott, a haját tépte, és újra felordított:

- Igazad volt Péter! Nem szép szavak, fegyver kell ide!

Magasba emelte a puskáját, és megrázta. Egyik kezével felváltva, az arcába mart, fejére hamut szórt, másikkal a ruháját tépdeste, végül a földre rogyott, és zokogni kezdett. Könnyes arca az előbbi hamutól összemocskolódott. Lecsurgó könnyei valóságos erecskéket rajzoltak ebbe a mocsokba.

Miután alaposan kisírta magát, a kialudt tűz helyén sírgödröt ásott.

Valóságos fizikai fájdalmat érzett. Szíve összeszorult, miközben Pétert belefektette. Az angol pilótát is melléje eresztette, majd kimászott a gödörből. A sír szélén állt, lábát szétvetette, fejét mélyen lehajtva nézte Pétert: - Teljesült, amit az első találkozásunkkor mondtál: Ásó, kapa válasszon el minket. Elválasztott.

Megrázta a fejét, és megint felsírt.

- Nem így akartam, Péter!

Miután másodszor is kisírta magát, gyorsan behantolta a sírt. Tetejére óriási szikladarabokat, hatalmas bazaltköveket görgetett, rakott, amennyire bírta egyre magasabbra. Valóságos kis síremléket formált azokból. Tetejére Péter puskáját állította. Először melléje rakta azt a

töltényt is, amelyet a kezéből vett ki, később visszavette: - Fogat fogért, pajtás! - Keserű mosoly suhant át az arcán: - Kedvenc szavajárása. Ezentúl, ha ezt a szót hallja, hogy pajtás, mindig rágondol majd...

Több órán át dolgozott, mire végzett.

A közelben óriási fenyőfa állt. Végignézte, majd mintha valami tervet eszelt volna ki, összeszedte a maradék fenyőgallyakat, még a hasadék tetejéről is leszedte, mind alája hordta, s jó magasra felhalmozta, majd meggyújtotta. A tűz perceken belül áttörve a gallyakon, beleharapott a hatalmas gyantás fa törzsébe is. Törzsről az ágaira mászott, és lángba borította az egész koronát. Úgy nézett ki, mint egy óriási fáklya.

Tölcserő formált a két tenyeréből, a szája elé rakta, hogy tele torokkal beleordíthasson a kristálytisza levegőbe.

- Bosszút állok Péterért és a szüleimért!

Az, aki nemrégén még a puskától is félt, aki arról faggatta Pétert, ha védekezés közben véletlenül lelőne valakit gyilkosságnak számítana-e, aki titokban sírva fakadt, amikor meghallotta a legelső lövéseket, aki, ha Péter a hajánál fogva vissza nem húzza a németek karjaiba rohan, aki egy mélyedésbe húzódva remegte végig a Toronysziklán a németek randalírozását, aki azonnal rászólt Péterre, ha hangerősen beszélt..., most kiabál, és miket kiabál! Egy perc nagyon rövid idő. A végtelenséghez mérten semmi, és mégis mennyi minden megtörténhet az ember életében, egyetlen perc alatt!

Magához vette a fegyverét, és a hegytető felé indult.

Egyik bokor mellett valaki elgáncsolta, hasra esett, ketten rávetették magukat és lefogták.

- Ne félj tőlünk, partizánok vagyunk - magyarázták. Miután Simon nem ellenkezett, elengedték. - Azért tepertünk le - mentegetőztek, mialatt ő felállt, és lerázta magáról a havat -, nehogy ostobaságot csinálj! Mindent láttunk. A németeket is mi üztük el innét. Sajnos későn érkeztünk. Beállsz köznél?

Simon könnyezve bólintott rá. Mély hálát s kimondhatatlan örömet érzett, miközben sorban kezét rázott velük.

Mielőtt elindultak volna visszanezített. A fenyőfa, mint vörösen izzó felkiáltójel az égre mutatott: ne feledd mit ígértél! - figyelmeztette.

III.

Tölgyesi Miklós borháza a lankás Aranydomb tetején állt. Szántás közben valaki aranyat talált. A híre szélvészkként terjedt. A falusiak megrohmozták, és összevissza túrták az egész dombot. Találtak-e aranyat, arról nem szól a fáma. Egy biztos: a falusiak esze, most is a maga helyén ücsörgött: Ha már úgyis felforgatták azt a rengeteg földet, amelynek kiváló a fekvése, noha eddig csupán birkalegelőnek használtak, telepítsék be szőlővel!

A szilárd arany helyén teremjen folyékony arany!

Tölgyesi őseinek, a két hold földje mellé, némi szerencse is társult. Kútásás közben hatalmas üregre bukkantak. A helyi krónika szerint: a tatárjárás idején búvóhelyül szolgált. Szóbeszéd útján tudtak róla, ám a helyét nem ismerték. Nem kellett pincét készíteniük, de nemcsak a pinceásás költségeit takarították meg, rengeteg adót is, ugyanis iderejtették el a bort és a pálinkát a fináncok elől... Később erre a szilárd és eddig kizárólagosan rejtkehelyül szolgáló agyagüregre építették fel a borházukat.

A „legifjabbik” tanító, mert Tölgyesiek emberemlékezet óta tanítóskodtak, vészkijáratot is építtetett. Ez a vészkijárat a kút melletti betongyűrűbe vezetett. A lejáratot sarokba állított jókora hordó odahelyezésével takarták el. Lemenés előtt ezt a hordót egyszerűen elgurították...

Kukac Kőműves Lajos már több mint hat hónapja élt ebben a borházban. Kezdetben mindenütt keresték: erdőben, padlásokon, de amióta a mezőőr megtalálta a tó melletti füzesben a ruháját és noteszt, felhagytak vele: Inkább tóba ölöm magam, minthogy a frontra menjek! - írta azokra a noteszlapokra, amelyek később a főjegyző irodájának asztalán heverték a ruhájával együtt, hatáságilag lefoglalva: becsomagolva, lepecsételve... Napközben olvasott, csak éjjelenként merészkedett ki a szőlőbe.

Nap s mint nap indulatosabbá vált - észlelte Tölgyesi, aki rendszeresen meglátogatta. Tervet szőtt: aprólékosan előkészítette bosszúját Bokor ellen...

Tavaszkodott. A szőlőben az ezertorkú madárzenekar színes hangversenye zengett. A kékbegy, a sármány éles hangja és a kakukk dalamos kiabálása összekeveredett a cinkék nyitnikék énekével. A közeli szántóföldekről barázdabillegető felelt nekik. A falu fölött gólyapár körözött. Idébb, a levegő örvénylésére bízva magát, hatalmas ölyv keringett mozdulatlan szárnyakkal, odébb élénkszínű rétisasok s verekedő verébcsapatok váltogatták egymást. Jóval fölöttük, az égen, északi irányba vonuló, gágogó vadlibacsapat húzott el. Lent a földön sárszalonkák osontak be a mezőről az erdőbe...

Kukac Kőműves, egyik este, minden intés ellenére, csak nem bírva magával, útnak eredt. Régóta érlelt tervét váltja valóra: Fegyvert szerez Bokoréktól.

Könnyűszerrel bejutott a faluba. Az sem ütközött különösebb nehézségbe, hogy bejusson Bokorékhoz. Egyszerűen átmászott a hatalmas fakapun. A ház ajtaját nyitva találta, amiért is nem volt szűksége a magával hozott feszítővasra. A fűbe dobta. A teljesen kihalt, sötét lakásban - a háziak valamennyien a kocsmban tevékenykedtek - tapogatózva, lépésről lépésre haladva jutott tovább. Egy osztályba járt Tomcsival. Kisebb korában gyakran eljárt hozzájuk, ezért jól ismerte a járást. Tudta, hogy a fegyvereket és a lőszereket a legbelső szobában tartják, amelynek ablakát rács fődte, amiért csak a két egymásba nyíló szobán át juthatott be oda.

A második szobában járt, amikor zajt hallott. Hasra vágta magát, és bebújt a legközelebbi ágy alá.

- Van itt valaki? - hallotta Tomcsi hangját az első szobából.

Villany gyúlt, a szoba padlóján kemény léptek koppantak. Óvatosan kidugta a fejét, és szétlesett.

Ifjabbik Bokor kezében pisztoly villant, bal kezével fel akarta gyújtani a villanyt. Ám nem maradt rá ideje, mert Kukac Kőműves elkapta az egyik lábát, s kirántotta alóla. Nem esett el, csak a pisztolyát ejtette ki a kezéből. Kukac Kőműves ezután, felpattanó macskaként kiugrott az ágy alól, s elkapta mind a két lábát. Mindezt annyira gyorsan, váratlanul és nagy lendülettel, hogy az egyébként sokkal erősebb fiatalember azonnal a földre zuhant. Rávetette magát és torkon ragadta, Tomcsi azonban kisiklott a kezéből, és visszaütdött. Lali el-

mozdult, Tomcsi ütése ezért a padlót súrolta, amely után Lali, minden erejét beleadva hatalmas ütésekkel mért a társára. Tomcsi nem vesztette el az eszméletét, sőt ő kapta el a torkát. Talán meg is fojtja, ha Lalinak, szerencséivel határos módon nem sikerül kihúznia fejét a kezei közül. Felugrott, és hirtelen hason rúgta a kapkodón feltápáskodó fiatalembert, aki azon nyomban összegörnyedt, és fulladozón köhögni kezdett.

Kukac Kőműves Lajos, mihelyt látta, hogy vetélytársa harcképtelenné vált, felkapta a pisztolyt, és előre elkészített fekete harisnyát húzott elő a zsebéből. A fejére cibálta, és felgyújtotta a villanyt. A pisztoly csövét Tomcsi fejéhez nyomta.

- Történyeket akarok a pisztolyodhoz! Előre! Nem teketóriázok, azonnal ledurrantalak, ha nem engedelmeskedsz, vagy ellenállsz!

Tomcsi, az előbbi rúgástól még mindig fulladozón kiegyenesedett némileg, fájdalmasan behúzott nyakkal és remegően feltartott kezekkel indult előre.

A törtények egy asztalka lapján heverték. Lali felkapta az egyik dobozt, és a zsebébe dugta. Tomcsi felhasználva ezt a pillanatot, előbbi sérülését meghazudtolón, váratlanul Lalira vetette magát. Mind a ketten elestek. Lali ugyan, vékony fiatalember volt, de rendkívül rugalmas s elszánt. Elestében is megint hason rúgta. Amikor az ismét összegörnyedt, macskaüggyességgel rávetette magát, és addig verte öklével a tarkóját, amíg elájulva a földre nem zuhant.

Spárgát vett elő a zsebéből, és jó szorosan, összekötözte a kezét, külön a lábát.

Még nem végzett teljesen, amikor az udvar felől hangokat hallott:

- Tamás... Tamás! - hívogatta fiát az anyja.

Miután nem kapott választ belépett a házba.

- Nem vagy itt? - bizonytalanodott el. - A villanyt azt persze megint égve hagyta, ez a gyerek! - bosszankodott.

Továbbment ám nem lépett be a szobába, csak a kezét dugta be, az alig résnyi ajtónyíláson, hogy elérje az ajtó melletti kapcsolót. Leoltotta a villanyt, és visszament a kocszába...

Kukac Kőműves óvatosan osont ki a házból, ahonnan egyenesen az udvar végébe sietett. Úgy gondolta ugyanis, hogy átugrik a kerítésen

a községháza udvarába, ahonnét kényelmesen kiballag az utcára. A fészker mellett petróleumszag csapta meg az orrát, amitől újabb terv fogant felbolydult agyában. Belépett a fészkerbe, s a legelső keze ügyébe kerülő kannához sietett. Tele volt petróleummal. Szemei felcsillantak, szíve nagyot dobban. Felkapta s azzal együtt átmászott a kőkerítésen.

A jegyzőiroda egyik ablakából fény szűrődött ki. Odaosont és belesett. Tatai segédjegyző ült az asztalnál. Újságot olvasott. Nem törődött vele. A padlásfeljáró felé vette az irányt. Nagyon vigyázva mászott fel a szuvas, korhadt falépcsőkön. Fent, alig tett meg néhány lépést máris belebotlott valamibe. Könyvekkel, iratokkal telerakott irattartót lökött fel, óriási robaj közepette. Semmivel sem törődve, végiglocsolta petróleummal a padlást. Még nem végzett, amikor eszébe ötlött, hogy, hiába, mert nincs gyufája.

Egyetlen pillanatig sem tévővázva, visszarohant a lépcsőhöz, eközben újabb zajt csapott, mert most meg egy vödörnek ütközött.

Mire leért Tatai segédjegyző az ajtóban várta. Kukac Kőműves Lajos előrántotta Tomcsitól zsákmányolt pisztolyát, és a mellének szegezte.

- Adjon gyufát, mert...

Tatai hidegvérrel nyúlt a zsebébe, amely közben egyetlen arcizma sem rándult meg. Öngyújtót és cigarettát vett elő, majd teljes nyugodtságot színelve, Kukac Kőműves legnagyobb ámulatára, mintha misem történné rágyújtott.

- Ide azt az öngyújtót! - rivallt rá. Ki akarta kapni az ujjai közül, Tatai azonban ügyesen felrántotta a kezét.

- Nem így, másképp, fiatalember! Tessék! - Átnyújtotta, de az hiába fogta meg, még nem engedte el. - Egy kikötéssel adom át: csak akkor gyújthatja meg, ha én már a lakásban leszek, és az öngyújtómat magával viszi!

- Gilt.

Tatai elengedte az öngyújtóját.

Hiába húzott harisnyát a fejére, hiába torzította el a hangját, hiába volt sötét, azonnal felismerte, de nem szólította nevéen: ha attól fél, hogy feladja, talán lelövi...

Hátat fordított, és nyugodt lépésekkel elindult a közeli szolgálati lakása felé.

Kukac Kőműves Lajos a padláson csak az üres petróleumos kannát gyújtotta meg. Amikor már jó nagy lánggal égett, egyszerűen a padlás közepére rúgta.

A kékeszöld láng sisteregve kacskaringózott egyre élesebben, magasabban s terjedt szét az egész padláson.

Vérszemet kapva lesietett, és visszamászott Bokorékhoz, ahol egyenesen s újra a petróleumos kamrába rohant, és azt is felgyújtotta. Onnét a hosszú kerten át menekült tovább, ugyanis Bokorék kertje a Fő utcától végig az egyik mellékutcáig terjedt...

Kukac Kőműves Lajos már régen elhagyta a falut, amikor meghalotta a félrevert harang vészjósoló kongását... És azt az óriási robbanást, amelyről azt hitte, hogy a petróleumos hordók repültek a levegőbe Bokoréknál.

A községháza teljesen leégett. Bokoréknál is óriási pusztítást végzett a tűz. A petróleumos kamráról átterjedt a disznóólra, de lángot fogott az istálló is, amelyben két tehén és egy hízóbika égett össze, olyannyira hogy másnap reggelre valamennyien megdöglöttek. A lakóháznak csak a végébe mart bele a láng, de azt idejében eloltották...

Harmadnapra a losonci német helyőrség külön osztaga megszállta Felkölcöt. Ellepték az erdőt is, ádáz partizánvadászatot tartottak, ugyanis az a robbanás, amelyet Kukac Kőműves Lajos a petróleumos hordóknak tulajdonított, valójában az egyik vasúti hidat repítette a lebegőbe. A partizánok robbantották fel.

* * *

Kukac Kőműves Lajos, felbuzdulva a gyújtogatásos sikerén, újabb tervelt eszelt ki. Borika nem látogatta meg, ezért elhatározta, hogy ő megy be hozzá a faluba.

Kelemen Bertalan, Jakus István és Tatai Zsolt ezen az estén a szokásosnál is korábban érkezett meg Tölgyesiékhez. Nyugtalanul, fokozott izgalommal foglalták el helyüket a megszokott asztaluknál. Jakus osztott elsőnek és utolsónak, ugyanis a parti hamarosan abba-

maradt. A tegnapelőtti éjjeli tüzet, a hídrobbantást és a legújabb hadi helyzetet beszélték meg: Az oroszok már Magyarország belsejében harcolnak, az állandóan hátráló, vegyes német és magyar alakulatokkal...

- Idefigyeljetek! - törte meg végül a kialakult feszes csendet Kelemen. - Cselekednünk kell!

- Mit? - kérdezte meg, szokásához híven higgadtan Tölgyesi.

Kelemen az asztalra könyökölt.

- Manapság már nem elég csak a himnuszt elénekelnünk, mert azal biztosan nem zavarjuk ki országunkból a németeket. Márpedig mi ezt szeretnénk, nem?

- A balsorsból jobb sors lenne, ha kinyitnánk a szánkat? Élcélődött Tölgyesi a gügye szójátékkal, amely éppen a szájára jött. - Vagy, te másként gondolsz?

- Erőszakra, erőszakkal kell válaszolnunk, én azt mondom!

- Ehhez fegyver kellene, honnét szerezhethetnénk?

- Üssünk le néhány németet! - hősködött Jakus.

- Az erőszak erőszakot szül. - Tölgyesi felállt, és gúnyosan Jakusra sandított. - Mi lett a tegnapelőtti gyújtogatás következménye? Annyi a német katona, hogy ha kutyát dobsz is meg, németet találsz el.

- Legalább rádöbbenek, hogy nem csupán ők...

- Nem csupán, nem csupán! - türelmetlenkedett Tölgyesi. - De hát, kik azok a mások, ha nem ők?

- A partizánok.

- Katonaszökevények, néhány börtönből meglógott politikai fogoly és slussz!

- Szlovák hazafiak, átdobott orosz katonák, meg a többiek! Úgyis tudom, hogy egyetértetek velem. A legkomolyabban mondom: cselekednünk kell! - szótagolta, nyomatékosan Kelemen.

Borika lépett be. Egy kancsó bort hozott és poharakat. Eléjük rakta az asztalra, majd amilyen finom mozdulatokkal belibeggett, ugyanúgy is távozott.

Tölgyesi Kelemen mellé lépett.

- A nemtevés is ellenállás, szavalom, ki tudja mióta, hittel. Például ez, hogy mi most itt vagyunk, és nem a fronton. Számoljatok és olvassatok, mi négyen hány oroszot lőttünk volna le...

Újra nyílt az ajtó. Borika egy tányér, frissen sült lángossal lépett be, rakta az asztalra, ők ennek ellenére, egyetlen pillanatra sem hagyták abba a vitát.

- Ismerd be Miklós, erősen hibás a következtetésed! - heveskedett tovább Kelemen. - Igenis fel kell vennünk a kapcsolatot a szlovák partizánokkal, akiket nagyon jól kiképzett, oroszoktól átdobott tisztek vezetnek, irányítanak. Igen jól fel vannak fegyverkezve, és igen sokan vannak, lapulnak, tanyáznak a környező hegyekben, ahonnét, hallhattad, hidat robbantottak, s a hátországot gyengítőn le-lecsapnak a németekre.

- Jó, felvesszük a kapcsolatot velük, utána mi lesz?

- A magunk módján segítjük őket. A kezükre dolgozunk. - Gyengén az asztalra vert. - Először fegyvert szerzünk tőlük!

Tatai egész idő alatt hallgatott, most izgatottan járkálni kezdett, amely alatt jelentősegteljesen pislogott a társaira.

- Uraim! Én tudom, ki gyújtotta fel a községházát és Bokor istállóját.

Bokor Tomcsi leütéséről és megkötözéséről nem tudtak. Bokorék egyrészt szégyenükben, másrészt taktikából eltitkolták a történeteket.

Őszinte kíváncsisággal lestek rá, követelték arcminimikájukkal a választ.

- Kukac Kőműves Lajos.

Tölgyesinek megrándult a szemöldöke, meghökkenten nézett maga elé. A többiek is hallgattak egy ideig, aztán hárman, mintha összebeszéltek volna, ki-ki a maga helyére, az asztalhoz ültek.

Tölgyesi Miklós lehajtotta a fejét.

- Lalit én rejtegetem - vallotta be csendesén, letaglózottan. - A borházamban adtam neki menedéket.

Borika már előzőleg a szobájába vonult. A lefekvéshez készülődött. Ruháját levetette, kombinéban állt a tükre előtt, ahol fészülködött.

Az ablakkal szemben hatalmas eperfa terpeszkedett szét, s fel a magasba. Kukac Kőműves Lajos erre a fára kapaszkodott fel, és az

egyik vastag ágán ülve leste. Eredetileg nem azért mászott fel, hogy kilesse. Beszélgetni akart vele, ám hiába kopogott az ablakán senki sem mozdult, holott a villany égett. A második kísérletezése után mászott fel az eperfára. Egy ideig mohón leste a jó alakú s majdnem meztelen lányt, majd lemászott, és csendesen kilopózott az udvarból.

Elgondolkozva ballagott az útszélén. Kezét végig a zsebében tartotta a pisztolyán. Már a falu végén, a pálinkafőzdénél járt, amikor elemplámpa fénye villant a szemébe. Azonnal rájött, hogy német járőrökbe botlott. Előrántotta a pisztolyát, lőtt és hasra vágódott.

A másik járőr géppisztollyal viszonzta a tüzet. Szerencse, hogy szinte a lövésével egy időben lehasalt, amiért is a golyók a füle mellett sivítottak el, majd legnagyobb ámulatára teljes lett a csend. Kukac Kőműves megfordult, és közelebb kúszott a németekhez. A sebesült, akit vaktában lőtt le, az árokparton feküdt és hangosan nyögött. A másik ahelyett, hogy őt üldöznél, továbbra is feléje lövöldözne, föléje hajolt, és németektől szokatlanul, ügyetlenül, hol a sebesültet, hol a környéket kémlelte vaksi szemeivel...

Szemmel láthatón felfedezte, a géppisztolyához kapott, ám Lali megelőzte.

Elvette a géppisztolyukat, leoldozta nyakukból a tölténytáskákat, és otthagynva a súlyosan sérült sebesülteket, magával vitte az elemplámpájukat is...

* * *

A patkóalakú völgy oldalában elhelyezkedő partizántábor, ahová Simont vezették, tulajdonképpen egyetlen, óriási barlangból állt, csupán az eleje állított faházikó, a konyha különült el, amelyet naponként váltott fagallyakkal álcáztak. A barlangból keskeny s meglehetősen alacsony alagút, régebbi patakmeder -, régen nem folyt, senki sem tudta, miért és mikor apadt el benne a víz - vezetett át a hegy másik oldalára. Valamennyi partizánnak megvolt, ebben a nagy barlangban a helye, amely egy-egy kupac száraz fűből, s tarisznnyából állt. Kézifegyverüket: géppisztolyukat, revolverüket s a hozzájuk tartozó töltényeket mindenki a fekhelye mellett, a keze ügyében tartotta,

amit egyébként állandóan magukkal hordoztak. Az egyéb fegyvereiket: nehézfegyvereket, kézigránátokat és a muníciót, meg sok mást egy és ugyanazon üregszerű beszűkülésben tárolták.

Állítólag több ilyen, ehhez hasonló de kisebb partizántábor létezett a környező hegyekben.

A partizánok többsége szlovák volt, de akadt közöttük több lengyel, sok orosz, néhány magyar és... egyetlen német katonaszökevény is, akit Fricinek neveztek el. Simon elsőként vele kötött barátságot. A kényszer vitte rá, ugyanis ő jó beszélt németül, Frici, hogy s mint szlovákul is tudott, amiért általa tartott kapcsolatot a többiekkel.

A táborban példás rend és fegyelem uralkodott. Élelmük nagyobb részét zömében a környező szlovák falvakból kapták, szerezték be. Fegyvereik zömét s némi pénzt, orosz, angol és amerikai repülők dobálták le, de bőven zsákmányoltak ezt-azt a németektől is.

Berger Simont, az első hetekben, tábori szolgálatra osztották be, amely közben alaposan kiképezték, amiért is hamarosan megtanulta a fegyverek kezelését: a géppisztoly, a golyószóró és az aknavető kezelését s elsajátította az egyéb szabályokat is. Megtanították a terep-olvasás fortélyaira, a német katonaszabályokra, megismertették vele a környező falvakat, azok lakosainak szokásait...

Az ott eltöltött hónap alatt, újra kigömbölyödött, igazi békebeli fiatalemberré cseperedett.

Ott töltötte be a tizennyolcadik életévét is...

A tűzkeresztségen, kisebb ütközetben esett át. Rajtaütésszerűn csaptak le az átvonuló német osztagra. Élelmiszert, ruházati cikkeket és sok löszert zsákmányoltak. Hidegvérrel célzott, mintha teljesen kicserélték volna. Segített a halottaik összeszedésében...

Parancsnokuk az egyik összecsapásban elesett. Helyette azt a szakállast választották meg, aki annak idején „foglyul ejtette”. Nem viselt rangjelzést, velük együtt étkezett a tisztáson, rossz idő esetén a barlangban. Ugyanazzal a kanállal mérték ki a részét, mint a többieknek... Viszont ő kelt fel elsőként, ő irányította a rajtaütéseket, a védekezéseket, a menekülésüket, szervezte meg a visszavonulásait. Minden egyes napon tartott megbeszélést, ahol mindenki egyformán hozzászólhatott, szavazhatott, utána viszont egyedül a vezér vette ke-

zébe a parancsnoki botot. Az ész nélküli vakmerőséget ugyanúgy megbüntette, mint a gyávaságot. A szolgálatot teljesítőket, állandóan cserélték, csak a szakácsok maradtak ugyanazok: a félkezű Mihál és a fél szemű Pável...

Hangos szöcskeciripelés és elnyújtott lappantyúberregés közepette tért nyugovóra az erdő. Tőlük az erdei kuvik vette át a szót, de belebelehözött a ritkán hallható bagoly is.

Simon Frici mellett feküdt. Jó alvó volt, most mégsem jött álom a szemére. A legújabb megbízatása kavarta fel, amely szerint holnap Felkölcre megy, ahol orvost szerez az egyik sebesültjük megoperálásához. Az álmatlanság olyan társ, amely előkaparja a por alól azt is, amit a múlt régen betemetett. A régebbi sebek kiújulnak, és fájnak, a régi vastag hegek felszakadnak és véreznek: - Péter! - sóhajtotta a horkolással telített sötétbe. Mennyit kereste, kutatta a partizánokat. Lám, ő most itt van! Péter pedig a föld alatt alussza örök álmát. Holnap, mialatt lesétál a faluba, újra végigjárja azokat a helyeket, amerre vele együtt kóborolt...

A körmét rágtá, nagyon sokáig gondolkozott, mire végre betakarta a mindent befödő álom puha leple.

* * *

A két német katona megölése után Felkölcnön a németek, a magyar csendőrök segítségével valamennyi házat átkutattak.

A főjegyző kijárási tilalmat rendelt el. Bokor Ferenc tizedeléssel fenyegette, meglehet csak ijesztgette a falusiakat. A nemzetőröket, abban az időben maga a megszálló osztagot vezető német parancsnok osztotta be, német katonákkal megerősített szolgálatra, cirkáltak a faluban, a határban, a környező erdőkben. A vélt partizángócok fölött, felderítő repülő cirkált...

Félelem, bizonytalanság ült ezekben a napokban Felkölcnön. Sokan el is költöztek volna a faluból, ha kiengedik őket, de senkinek sem engedték meg elhagynia a falut... Szerencsére nem tartott sokáig. Néhány hét eltelte után a németeket elvezényelték. Bokor Ferenc

teljhatalmat kapott, s bevezették a motoros járőr ellenőrzéseket, és az eddigieknél sokkal több csendőr cirkált a környéken...

Tölgyesi Miklós végre felkereshette Kukac Kőműves Lajost a borházában.

Nem csóválta meg a fejét az elgazosodott szőlője láttán, csak legyintett: Ez is, minden elveszett...

Kukac Kőműves Lajost - lófuttában átadott üzenetével - az apja értesítette a német megszállásról, mire ő valamennyi veszélyesnek számító jelet eltüntetett, és behúzódott a pincének nevezett üregbe. Ott élte végig a borház átkutatását, hallgatta a vegyes járőrök duhajkodását...

Kukac Kőműves az ajtóban fogadta Tölgyesi Miklóst, aki szó nélkül megállt előtte, s olyan mozdulatot tett a kezével, mintha hátrább akarná tolni. Se üdvözlés, se kézfogás, azonnal a lényegre tért.

- Remélem, ezek után abbahagyod az egyéni akciókat? A véletlen és Bokor mentette meg a falut, a te csúf s meggondolatlan tetteid miatti tizedeléstől. - Továbbra is farkasszemet nézett a fiatalemberrel. - Szükség van erre, fiam?

Kukac Kőműves Lajos lehajtotta a fejét. Beljebb lépett, és sétálni kezdett. Tölgyesi Miklós folytatta:

- Mit szóltál volna hozzá, ha édesanyád is beleesik, s lelövik? Vagy... - húzta a szót egy ideig - Borika.

Kukac Kőműves Lali arcizmai megrándultak, idegesen túrt a hajába.

- A háború sok áldozatot kíván - hebegte idegességétől rekedten.

- Feleslegesen, esztelenül? Miért gyújtottad fel a községházát? - Eléje lépett. - Mit gondolsz: a községházára nem lesz szükség, ha kitakarodnak a németek, s kisöpörjük a nyilasokat?

- Kizavarhat a házából. Fel is adhat, azt azonban nem tilthatja meg...

Tölgyesi mind a két kezével megmarkolta a fiatalember kabátját.

- Nem erről a meggondolatlan, egyéni akciódról beszélek. - Megrázta. - Manapság nem így, nem ilyen, egyéni átgondolatlan, kapkodó... módszerekkel kell harcolnunk, fiam! Ez nem vezet kellő eredményre!

Szemei tűzben égtek, szavai átforrósodtak. Kukac Kőműves még nem látta ennyire felhevültnek, kisugárzón fellelkesültnek, elszántságnak.

- Mit tegyek hát? - rebegte félénken. Újra kisdiákká változott, Tölgyesi Miklós pedig, a tanítójává emelkedett.

- Na végre! - Elengedte. Maga elé nézett, s lecsendesedve folytatta: - Erről szeretnék beszélni veled.

Kezét hátrarakta, és amint az iskolájában a tanítványai előtt szokta, járkálni kezdett.

- Nagyon sok német katona van ebben a kis országban. És a nyilasok? Az ilyen magunkfajta, most már kimondom: ellenálló, hazafi kevés. Az a kevés is egymástól elszigetelten, külön, külön tevékenykedik. Szervezkedni kell, és összefogni! Környékünkön sok a partizán, csak úgy melleleg: őket is bajba keverted. A múlt héten szolgálatban voltam. A bikaaljai réttel szembeni vasúti hidat őriztük. Három idegen férfi a tűzünk mellé kéredzkedett. Azt tudakolták, hogy van-e Felkölcön orvos? Egyiküket félrehívtam, és nyíltan megkérdeztem: partizán vagy? Ha netán félsz, biztosítalak: a barátod vagyok. Ha nehezen is, bevallotta, hogy mind a hárman azok. Sajnos németek tűntek fel az úton. Kért, hogy tereljem el a figyelmüket, amíg elmenekülnek. Én a németek elé vágódtam. Tudod, jól beszélem a nyelveket, szóba elegyedtem velük, feltartottam őket egy ideig... a partizánok ez alatt, szép óvatosan eltűntek.

Abbahagyta a járkálást.

- Kapcsolatot kell teremtenünk velük!

- Úgy gondolja, hogy én...

- Igen.

- Vágjak neki vaktában az erdőnek?

- Egyelőre megvárjuk, amíg lecsillapodnak a németek. Addig te a fenekeden kuksolsz! Érted, Lali?

Utána:

- Megkeressük őket, és csatlakozunk hozzájuk!

Az egyik lócára ültek, és ott beszélgettek tovább.

- Horthy napjai meg vannak számlálva. A kormányé is. A német megszállás totálisan kiszolgáló vezetőket és nem hinta-palinta politi-

kusokat kíván, mert Hitler nagyon rafinált, kiváló cselszövő. Szerencsére nincs sok ideje, a szövetségesek egyre jobban, most már sikeresen támadják. Mindezt amerikai adásokból tudjuk, amit titokban, innét-onnét hallunk. Azt is tudjuk, hogy az oroszok Debrecen irányába nyomulnak előre. Utána az Alföld, majd Budapest következik, aztán Berlin... - Kukac Kőműves Lajos térdére csapott. - Egy-egy felrobantott híd, elvágott vasútvonal... sok kicsi, sokra megy, igaz?

Felállt, és megint járkálni kezdett.

- Eddig a társaimmal csak a himnuszt énekeltük, üres szónoklatokat tartottunk. Most cselekedetre szántuk el magunkat. - Rámutatott. - Ehhez te adtál, ha nem is jó, de példát nekünk!

Kukac Kőműves nem engedte befejeznie. Felugrott, a lóca elé térdelt, kezét esküre emelte.

- Ezentúl szorosan magukkal dolgozom. Isten engem úgy segítjen!

- Tölgyesi melléje térdelt, és megfogta a fiatalember kezét.

- A hazámért, a nemzetemért! Esküszöm, hogy az utolsó leheletig érted küzdök, hazám!

Egyszerre ismételték el:

- Isten engem úgy segítjen!

Színpadiasnak, megrendezettnek tűnt, holott ők most egyáltalán nem színészkedtek. Pózukat nem a rendező szava dirigálta. Szívük-ből fakadt, amit tettek.

Kint repülő zúgott. Az erdő felé tartott.

* * *

Alig ment el Tölgyesi, máris megérkezett a lánya. Valószínűleg elkerülték egymást. Könnyű, vékony nyári ruhája, szorosan simult karcsú alakjához. Szó nélkül rakta le a kosarát Lali elé.

- Tiszta alsót hoztam és kenyeret.

Lali merőn nézte a lányt, mígnem elkapta a kezét, és hirtelen elszánással megszorította.

- Ha... - kezdte mégis nagyon zavartan - vége lesz... - Teljesen belezavarodott s elhallgatott.

Borika visszanyerve lélekjelenlétét, felnevetett. Hófehér fogai valósággal villogtak.

- Nyögd már ki végre, mit akarsz!

- Hozzám jössz feleségül, ha...

A szép, karcsú lány megint a szavába vágott.

- Ha megszeretlek, akkor igen - s megfricskázta az orrát.

- Jelenleg nem szeretsz?

- Szeretlek, de nem úgy, hogy feleségül is menjek hozzád. - Újra a szemébe nevetett. - Igaz is, nem azt kérted, hogy most: Ha majd. - Színésziesen fennkölt mozdulatokkal egy nagy kérdőjelet rajzolt le az ujjával a levegőben.

Kukac Kőműves elkapta a derekát, és hirtelen szájon csókolta. Borika azonnal kiszabadította magát a karjaiból, és félig komolyan, félig tréfásan arcul legyintette.

- Bezzeg, ha Bokor Tomcsi csókolt volna meg! - fortyogott Lali az arcát simogatva.

- Neki a szemét is kikapartam volna. - Nagyot dobbantott a lábával, és amint a falusi asszonyoktól látta, két tenyerét a csípőjére rakta, fejét magasra tartotta. - Egyiteknek sem vagyok az ízéje.

- Egy kalap alá veszel bennünket?

- Ebből, kizárólag csak ebből a szempontból igen, de mint embert nem. Ha választanom kellene, gondolkozás nélkül téged választanálak, ám... - elhallgatott.

- Ám? - sürgette meg a fiatalember.

- A szerelem az más! Várj rám..., mondjuk négy évet! Fiatalok vagyunk, és te is csak feltételes módban beszéltél előbb.

- Várok, csak rád várok! - súgta.

Borika, hogy minél előbb véget vessen ennek a kínos jelenetnek szedelőzködni kezdett. Megérezte, hogy további jelenléte csak kint okozna a fiatalembernek.

- Vigyázz magadra, Lali! Apádra és az én apámra hallgass mindenben!

Olyan mozdulatokkal fordult meg és sompolygott ki a borházból, mint akit lopáson értek.

Kukac Kőműves Lajos az ajtóig kísérte. Ott megállt, s addig nézett utána, amíg kék ruhája bele nem vészett a messzeségbe.

* * *

Tölgyesi Borika, mint a hegyoldalon felnőtt őzlábgomba, már kicsi korában megbarátkozott az erdővel. Gimnáziumba járt, közvetlenül az érettségi előtt állt. Iskolájukat a háború miatt bezárták, a tanítás szünetelt, amiért is most állandóan itthon tartózkodott. A háztartást vezette. Gyakran kijárt az erdőbe. Szamócából beföttet, málnából pedig olyan szörpöt készített, hogy az apja ahányszor ivott belőle - mint a jó borra -, annyiszor rácuppantott.

Borika az idén nagyon sok gombát szárított. Levesbe, pörkölt ízesítésére használta, meg kiváló gombasalátát készített belőlük, amiért is a falusiak kezdetben csúfolták, később a receptjét kérték, s utánózták...

Szép nyárvégi délután telepedett a tó környékére. A reggeli lenyűgöző hangverseny véget ért ugyan, ám így is akadt bőven madárnótázás. A nádsármány a közeli szántásokon lapuló barázdabillegetővel együtt nótázott. A sárgarigó hangosat füttyentgetett, amibe a tavat övező erdő valamennyi madara belekotyogott. Cinkék, sármányok, rigók, verebek vitáztak. A fecskék vidáman paskolták hosszú, hegyes szárnyaikkal a vizet, akkora hullámokat vertek, hogy a távoli nádasokig elért.

Borika megállt, és a tiszta vizet nézte. Minél tovább bámulta, annál ellenállhatatlanabb vágyat érzett a fürdésre.

Alaposan körülnézett, majd, miután meggyőződött, hogy nemcsak a közelben, de a távolban sem lát senkit a közeli, vastag törzsű fűzfa mellé húzódott s lassan, kissé riadtan levetkőzött. Fürdőruhát nem hozott magával, ezért kombinéban ment be a vízbe... Valamivel később meggondolta magát, és lehúzta magáról azt is. Nem akart ki-menni a partra, egyszerűen kidobta a fübe. Szemét behunyta, kéjes gyönyörűséggel adta át magát a hullámok hús ölelésének, simogatásának...

Az egyik bokor megreccsent. Két tenyerét kapkodón a csupasz mellei köré fonta, és halk sikoly kíséretében nyakig merült a vízbe, ahonnan riadtan bámulta a partot.

A bokor mellett Berger Simon állt. Akkor húzódott a bokorba, amikor megpillantotta a tó felé közeledő lányt. Valamennyi mozdulatát végignézte, amely közben, mint a vadvirágos tisztások fölött lebegő, színes pillében, úgy gyönyörködött a szép, fiatal s karcsú fiatal test szépségében, miközben a ruhái egymás után hullottak a fűbe. Lélegzete elakadt. Szíve hevesen dobogott. Teste megbénult, olyan érzések kerítették hatalmába, amilyeneket eddig sosem érzett. Szólni akart, ám nem jött hang a szájára. Meg akarta rázni a bokrot, hogy észrevegye, de nem engedett a keze. Csak bámulta, itta a mozdulatait, a soha nem látott, ám annyiszor áhított mezítelenséget, amely most a szemei előtt lebegett. Férfias vágya, ilyet sem érzett ezelőtt, felforralta, megpezsegtette a vérét, tetőtől-talpig átjárta a le nem küzdhető kíváncsiság, amelyet valamennyi fiatal férfi érez a meztelen, illetve a majdnem meztelen nő láttán.

Végre összeszedte magát, és kilépett a bokorból: Sokkal becsületesebb - vélte -, mint titokban lesni a szép s karcsú lány mezítelenségét.

Borika szégyenével és elszánásával küszködően kiáltott rá.

- Nem szégyelli magát! Leskelődik. Nem szép dolog?
- Aludtam, maga riasztott fel - vádolta mentegetőzés helyett.
- Mit keres itt? Mert maga nem idevalósi?
- Favágó vagyok. Az erdőből jövök. Orvosért megyek a faluba.
- Nem lehet sürgős, ha aludni is ráér - húzta az időt, gúnyolódón, nem tudva mit kezdjen, hogyan másszon ki ebből a szégyenteli helyzetéből, amelybe akaratlan belekeveredett.
- Elnyomott az álom, mi ugyanis sokat dolgozunk, és nehéz munkát végzünk. Maga felkölci?

- Igen. Forduljon el! - Miután Simon hátat fordított, tovább rendelkezett: - Menjen előre tízlépésnyit, ott álljon meg, de nehogy megforduljon! Majd, ha szólok...

Simon pontosan úgy tett, amint a lány parancsolta. Olyan szépen csengett a hangja, hogy azonnal megkonduult szívében a harang, amelynek csengését eddig sosem hallotta még. A világért sem szegte

volna meg a lány parancsát. Mozdulatlanul állt. A víz csobogott, a kiúszó s a tóból kilépő lány verte fel. A ruha, amint kicsavarta, kirázta kombinéjából a vizet, suhogott, majd végre megszólalt az előbbi csengettyű is.

Megfordulhat!

A széplány átnedvesedett ruhája szoborszerűn tapadt az igazán karcú testéhez. Csalfán csillogó szeméből félre nem érthető kíváncsiság lobogott az idegen felé, ám mihelyt felfedezte annak éhes tekintetét, azonnal felébredt benne a nő, és ha szégyene még nem is ült el teljesen, arcának, természetes kacér gödröcskéi már előbújtak. Megmutatták magukat, majd villanásnyi mosolyával egyetemben, gyorsan visszahúzódtak eredeti rejtekhelyükre.

- Van orvos a faluban? - érdeklődött ismét a fiatalember, talán hogy levezesse a zavarát.

- Van. Mi történt a társával?

- Megnyomta egy fa.

- Miért nem hozták be a faluba, úgy amint máskor szokták, ha bal eset ér valakit?

Simon, mivel hirtelen nem tudott mit válaszolni, hallgatott.

- Hová valósi? - ostromolta kíváncsiságával tovább a lány.

- A világ négy tájékára, amint általában a favágók.

- Magát kérdeztem !

- Gácsra. Gácsi vagyok - hebegte zavartan.

Simon úgy érezte magát, mintha vallatnák, s ő egyre jobban belezavarodik a hazugságába. Nem lenne jobb őszintének lennie? - hánytavetette. De hát partizán volt, ezért senkihez sem lehet bizalmas.

Borika tetőtől-talpig végignézte Simont, majd egészen váratlanul meglökte mutatójával a karját.

- Bevezessem az orvoshoz?

- Nagyon megköszönném. - Magában így okoskodott: A falu jóval odébb van addig, ha okos lesz, megtudhat egyet s mást.

A lány felkapta a kosarát, és előreindult. Simon szorosan utána balagott: Mennyire kecses a tartása, és ez a mozgás! - gondolta, miközben ismeretlen melegség öntötte el a szívét. Ha akart, ha nem beszélnie kellett.

- Nem fél egyedül az erdőben, ilyen széplány létre?
 - Németet nem látni, a partizánok meg jó barátok. - Megállt és sokatmondó kajánsággal a fiatalemberre bazsalygott. - Mondják, mert én még nem láttam partizánt.

Simon arca végig mozdulatlan, kifejezés nélküli maradt. Szemrebbenés nélkül állta a lány átható, tudakozódó tekintetét, aki tovább kérdezősködött:

- Kinek az erdejében dolgozik?

Simont nagyon megkínozta a lány keresztkérdése. Lehajolt, mintha a bakancsa fűzőjén igazítana valamit, holott csak a zavarát leplezte, és az időt húzta.

- Kit érdekel az uraság? - vágta ki végül. - Pénz a lényeg, nem?

- Ki a bandavezérük, ugyanis én valamennyi falusi embert ismerek. Simon bemondott egy nevet, régi osztálytársát.

- Nem ismerem. Mennyit keresnek? - csacsogott tovább.

- Nyáron kevesebbet, télen többet - húzta az időt, mint a ló a sárba ragadt szekeret.

- Hova valósinak is mondta magát?

- Gácsra.

- Arrafelé erős palóc tájszólással beszélnek. - Sanda mosollyal az arcán lesett a szemébe. - Mondja meg őszintén, kicsoda maga? Hozzám őszinte lehet. Ha megfogad valamit, nem árulom el, akárcsoda legyen.

Simon őszinte megütközést mímelőn rázta meg a fejét.

- Mindenre válaszoltam, amit kérdezett.

- Hiszi a piszi - vágta rá, miközben odébb billegett.

Simon tovább törte a fejét. Őszinte legyen a lányhoz, elvégre valakinek el kell mondania, hogy hová akarja hívni az orvost? Nem mehet be a faluba csakúgy, mert könnyen elfogják... Mégis félt, mert nem buktathat le egy egész csapatot.

Kicsinyke domb tetejére értek. Az erdőt kivágták, ezért jól látszott a falu. Úgy fehérlettek a házak, mint libák a patakpartján.

- Ülünk le! - javasolta a fiatalember. - Fáradt vagyok, meg beszélgetnénk is, ha maga is jónak látja.

- Egy idegennel? Rabló is lehet - vágta rá Borika, s mintha megijedt volna, még gyorsabban szedte a lábát.

Simon utána lépett, és elkapta a kezét. Borika szembefordult vele. Olyan arckifejezéssel lesett rá, mintha félne, holott cseppet sem félt, még csak nem is lepődött meg.

- Mit kell megfogadnom, hogy ne áruljon el?

- Előbb maga beszéljen! - vágta rá a lány elpirulva.

- Rendben van, de akkor tényleg ülünk le!

- Mi történt, már nem sürgős az orvos?

- Nagyon sürgős lenne - hangja váratlanul parancsolóvá változott, de azonnal meg is enyhült. - Üljön le! Kérem...

Borika leült, Simon azonnal melléje telepedett.

- Két napot és egy éjjelt gyalogoltam - kezdte azonnal Simon. - Visszafelé is ennyi lesz az út. - Elhallgatott, jelentőségteljesen nézett a lány szemébe.

- Ne kerteljen! - vágott közbe az. - Régen tudom, hogy nem harminia, nem rabló, nem gyilkos, de... nem is favágó.

Simon összeharapta a szája szélét, és keményen a lány szemébe fúrta a tekintetét.

- Partizán vagyok. Sürgősen orvost kell vinnem a táborunkba.

Borika szöcskeszerűn pattant fel.

- Óh, maguk férfiak! - fakadt ki öregesen. Sokkal másabb hangon tette hozzá: - Előtte megígér valamit?

- Meg.

- Meg is esküszik rá?

- Meg, de mondja már: mit ígérjek meg, és mire kell megesküdnom?

- Amit látott... - súgta szégyenkezve nyakig vörösén -, senkinek sem mondja el.

Nem várt választ. Hirtelen megfordult, és elindult. Olyan szép volt a pirulása, úgy ragyogtak a szemgolyói, hogy legszívesebben átölelné, megsimogatná, mint a kismacsát. Eközben megint olyasmit érzett, amit azelőtt soha. Szíve hevesebben dobogott. Mellét jóleső, eddig sosem érzett melegség öntötte el, fejében kellemes zsibbadás kavargott.

Szó nélkül, engedelmesen ballagott a nyomában.

Borikának azonnal megtetszett a jóvágású, magas s erős fiatalember, tekintete nyílt s egyenes, szavai lágyak, mint az esővíz, ennek ellenére keménynek tűntek, mint a zivatar alatt a mennydörgés... Most látta először, mégis, mialatt a fűben ültek s jelenleg is, olybá tűnt, mintha nagyon régen ismerné.

Széles medrű patakhhoz értek. Moszatos, nyálkás köveken ugrálva, csúszkálva próbálták átügyeskedni magukat a túlsó partra. Majdnem átérték, amikor Borika váratlanul a sekély vízbe csúszott. Simon azonnal melléje ugrott, átnyalábolta a derekát, a két karjába emelte, és könnyedén tovább vitte. Átérték, de ő még mindig nem tette le. A lány, mint tábortűz fenyőgallyainak fellobbanó lángja, jólesően melegengette a testét. A világ végére is elvitte volna, csakhogy tovább melegedjen a testét-lelkét átjáró kellemes tűz mellett.

Borika ugyancsak igen jól érezte magát a fiatalember karjaiban, szégyellte magát, ugyanakkor örült is ennek a szégyenének. Szívét új, ismeretlen, felemelő érzés szállta meg, csak azt sajnálta, hogy nem tud repülni, egyben félt, hogy meglátják őket... A fiatalemberre nevetett, mire ő, mindent megértve letette a földre.

Borika lesütött tekintettel állt előtte. A ruhájával játszott, mialatt Simon végiggereblyézte őt ujjával a haját.

- Ha vége lesz a háborúnak - súgta eközben furulyázón -, eljöhettek, meglátogathatom? Udvarolni, beszélgetni...

- El - vágta rá Borika. Elfordította a fejét, majd mint felriasztott őzike, futásnak eredt. Simon követte.

Addig futottak, amíg ki nem értek az erdőből.

- A borházunkba viszem egy ismerősömhöz. A katonaság elől bujkál. Utána hazasietek apámért.

- Jó.

- Ennyi volt az egész, amennyit a hátralévő úton beszéltek.

* * *

Berger Simon dolgavégezetlenül sietett visszafelé. A falu orvosát behívták katonának. Az öreg, nyugdíjas orvos helyettesítette, aki már egyik beteghez sem ment ki, a súlyosabbakat a hozzátartozók, kit

így, kit úgy bevitték hozzá a rendelőjébe... Tölgyesi Miklós üzenetét vitte magával, aki kapcsolatteremtést kért öttagú csoportjának... Szívében gyönyörű emlékként őrizte a rendkívül szép kislány arcát, és ingerlőn perzselő, formás testét... Végig a sekély vizű patakmedre mellett haladt, amely iránytűként mutatta az erdővel borított hegyrengetegben a helyes irányt. Csak az egyik, jól ismert sziklahegy lábánál fordult el. Innét, keskeny völgybe jutott. Azon át, a mogyoróbokrokon túl, amint ők nevezték: a Hóhegy felé vette az irányt.

Az egyik szikláshegy szélén, magányos sziklatömb mögül váratlanul, furcsa kinézetű német katona toppant eléje. Simon hátralépett, és előrántotta a pisztolyát.

A német zubbonya szétnyílt. Simon csak ekkor vette észre, hogy a rangjelzését letépte, és hiányzott az övszíja is.

- Szökött katona vagy? - kérdezte meg tőle Simon.

- Az.

- Simon, minden eshetőségre számítva melléje lépett.

- Miért szöktél meg? - húzta az időt, tetőtől-talpig végigfürkészve a németet.

A katona sovány, elnyűtt arca megmerevedett. Üveges tekintettel bámulta a földet.

- Nem bírtam tovább - motyogta. - Kikészültem... - Leült a fűbe, ahol leveleket, fényképeket kotort elő a zsebéből. Olyan mozdulatokkal rakta ki maga elé, mintha kártyák lennének. - A családom... A volt családom. Senki sem él közülük. Itt az írás, ki, mikor s milyen körülmények között halt meg: Ki a bombázások alatt halt meg, kivel a rádólt fal, kivel a szilánkok végeztek.

Kiszikkadt arca verejtékezett. Mélyen ülő szemgolyói égtek, miatt a képeket fürkészte.

- Ő az anyám volt. A szomszédos városban élt. Egy bombaszilánk sebezte halálra. Itt az értesítés róla. - Nem nyúlt a fényképhez, csak a papírt emelte fel, megforgatta, és Simon felé mutatta, majd miután az érdektelenül legyintett: hagyd, visszarakta maga elé a fűbe. Kezét ökölbe szorította, és felhorkant: - Hitler örült. Egy örült vezet bennünket!

Szája, miközben a messzeségbe bámult, mint kiapadt forrás kiszáradt gödre, nyitva maradt.

- Éhes vagyok - nyögte anélkül, hogy Simonra nézett volna.

Az egy darab kenyeret és annak a szalonnának a maradékát nyomta a kezébe, amelyet Tölgyesitől kapott az útra. Azt várta, hogy mohón nekiesik. Nem így történt, csak csipegette az ételt.

Simon körbekémlelt: Hátha csalétek, így akarnak a nyomukra bukkanni. A német, mintha észrevette volna.

- Nem hazudok - mentegetődzött. - Losoncról szöktem meg. A partizánokat keresem.

- Mit akarsz velük vagy tőlük?

- Beállni közéjük. - Elhallgatott. Jóval később folytatta: - Harcolni szeretnék.

Szavai elcsuklottak, teste megremegett, fejét a térdére hajtotta. Simon nem vigasztalta, nem is sajnálta.

A német elcsendesedett. Olyan közel hajolt a földhöz, hogy még a fű is elhajolt a leheletétől, mialatt folytatta:

- Nem a saját népemnek üzenek hadat, hanem a fasizmusnak.

Simon gúnyosan felnevetett. Előbb az jutott eszébe, hogy e kettőt valamikor ő is szétválasztotta, később rájött: a fasizmus hordozói maguk a német katonák, amit most ki is nyilvánított:

- Te a német katonát előbb elválasztod majd a fasizmustól, aztán lősz? Kire lősz?

- Nem mindegyik német katona fasiszta.

- Elkiáltod magad: csak az álljon a géppisztolyom elé, amelyitek fasiszta! Mit gondolsz, mit tennének ők ez alatt? - Öregesen feléje bökött a mutatóujjával. - Előbb le kell győznünk a német katonákat, de szerintem: ez nem a te dolgod lesz! - Enyhén megrúgta. - Kellj fel! Nem érek rá diskurálni veled. Indulj el előttem!

- Hová hajtasz?

- Ne kérdezősködj! Indulj! - vészjóslóan összehúzta a szemöldökét.

A német felállt, és engedelmesen megindult előtte. A kenyeret és a szalonnáját a földre hagyta, ahová előbb lerakta.

Simon csak a makkoson túl nyugodott meg, mert az már az ő területük: őrzik, figyelik a hegyoldalból valamennyi léptüket.

A barakkjuk előtt a németet, akivel útközben egyetlen szót sem váltott, átadta az egyik őrnök. Megkereste a vezért, aki elgondolkozva hallgatta végig Tölgyesiékről szóló beszámolóját. Miután Simon végzett az alapos tájékoztatásával, „az irodájába” - egyik kis bemélyedés volt - sietett, ahonnan egy mappával tért vissza. Letérdelt, a németektől zsákmányolt térképet a földre teregette. Bal kezét elgondolkozva szorította a szája elé, másikat hozzáértőn húzogatta, rakosgatta egyik pontról a másikra.

- Ezek a vastag vonalak a németek fő utánpótlási útjai. Számunkra lényegtelenek, mivel az amcsik és az angolok szüntelenül támadják azokat. Viszont ez a hajszálvékony..., békeidőben egyszerű, vacak vicinális vonal most, mivel eldugott helyeken, nagyobb részt hegyek között, fák közé rejtve vezet..., a németek titkos utánpótlási vasútként használják. Ha ezt, itt Felkölcnél felrobbantják, nézd csak mennyire hosszú vonalat bénítanak meg! - Simonra pillantott. - Lennél az összekötőjük?

Miután Simon hevesen rábólintott, a vezér tovább beszélt:

- Nem lesz könnyű, szinte állandóan úton leszel. Egyetlen nap sem telik el, hogy ne kapnánk jelentést: mikor, hol láttak német járőröket, kisebb-nagyobb csoportokat. - Simon arcát fürkészte: - Nos?

- Lelkes emberek. - Simonnak valósággal ragyogott a szeme. - Gyűlölik a nácikat, hazafiak. Szívesen megyek hozzájuk!

- Megtanítod őket, vasutat robbantani, információkat szerezni, és továbbítani. - Felállt, s meghúzta a derékszíját. - Egyelőre nem kapnak fegyvert, csak lőszert, annak a fiatalembernek a két géppisztolyához és három pisztolyához. Rájuk bízunk a négy sebesültünk gondozását. Kettőt tőlünk, kettőt a négyestől szállítunk be hozzájuk. Hárman mozgássérültek, feltétlenül orvosi segítségre szorulnak. Az általad lefestett üregben helyezték el őket! Mondd meg nekik, úgy készüljenek fel, hogy ezentúl állandóan kapnak majd néhány sebesültet. Amelyikük meggyógyul, visszajön a táborba, helyébe újabb sérült embereket küldünk.

Simon mellé állt.

- Nagyon nehéz lesz. A falu kicsi és ott van Bokor is. - Újra járkálni kezdett. - Még valamit: egyelőre ne emeljék a csoport létszámát.

És minden akciót megtiltok. Csak azokat a helyeket derítsék fel, amelyek legalkalmasabbak a vasútvonal felrobbantására, a robbantás a legnagyobb kárt okozza, s legbiztonságosabb hely kínálkozik a visszavonulásukra. Ezentúl valamennyi utasítást te adsz át nekik!

- S ha lebukok? Vagy...

- Se ha, se vagy nincs. Vigyázz magadra! - A vállára rakta a kezét.

- Nagyon fontos feladatot kaptál, Simon. Holnapután indulsz! A sebesülteket egy nap múlva viszik utánad. Addig készíts elő mindent! Jelszó: favágók.

- Megértettem. A némettel mi lesz?

- Mit javasolsz?

- Előbb kellett volna meggondolnia magát. Másütt harcolt, otthon nem akar? Ólmot érdemel!

- Hitler nemzeti szocializmust ígért, és germán világhegemóniát. Jólétet biztosított. Többek között rengeteg jó utat, iskolát... közintézményt építtetett. Nem lebecsülendő. Az ellenállókat kivégeztette. Hangzatos ideológia, vasfegyelem az alapja Hitler uralmának. Ez a szerencsétlen alak megcsömörlött. Harcolni akar ellene. Kidobjuk, amikor minden egyes emberre, főleg németre szükségünk van?

- Te tudod vezér! - válaszolta cseppet sem meggyőzőn.

A vezér ismét Simon vállára rakta a kezét.

- A német birodalom végnapjait éli - magyarázta. - Gondolkoztál-e azon, hogy mi lesz ezután? - Nem várt választ, folytatta: - Nem lehet minden egyes németet kiirtani. Hamis eszmékkel tömték őket, addig-addig szajkózták, amíg maguk is elhitték. A többség, állítom neked, már rájött: saját bőrén tanulta meg, hogy az egész nemzeti szocializmus, világhegemónia... blabla. Tovább kell nevelnünk őket, azt is mondhatnám: átnevelnünk. Ehhez kell ő nekünk. Bár sokan, többen jönnének közénk, de sajnos nagyon kevés német katona áll át hozzánk. A háborús bűnösöket természetesen likvidáljuk majd.

- Jó... jó - törődött bele Simon. - Azért tartsátok szemmel! Bízzátok Fricire!

- Na látod - újra a vállára csapott. - Ő is német, mégis a legjobb barátod.

- Mert időben, nem a huszonnegyedik órában állt át hozzánk, mint ez. Ettől függetlenül meggyőztél. Ha akarod kezét adok rá.

Egymásra nevettek, így is mentek ki a többiek közé.

* * *

Csendesen ereszkedett le az este Felkölcre. A hegyoldali legelőkön a juhász furulyaszóval csalogatta elő a hegyek mögül a holdat. Kolompszó, puli csaholás, tücskök ciripelése közé vegyülő bagolyhuhogás, kuvikvijjantás és más kísérteties neszek hangzottak...

Simon óvatosan közeledett a patak felől Tölgyesiék kertjéhez. Többször járt már ott, ezért jól ismerte a környéket, mégis nagyon körültekintően lépkedett a fűzfabokrok között. A kerítés egy bizonyos helyén, mint a harangütők, úgy lógtak a lécek. Félrenyomta, és könnyűszerrel átbújt alattuk. A ház mellett, a túlsó oldalon elsuhanó alakot fedezett fel. A falhoz lapult, és előrántotta a pisztolyát. Azonnal megállapította, hogy az illető nem katona. Visszatartott lélegzetel figyelt. Az ismeretlen ismét megmozdult, és szép lassan, majdnem lábujjhegyen megindult az eperfa felé, ahol rövid habozás után felmászott a lombok közé, ahonnan a világos ablakot leste, még a gallyakat is félretolta, hogy jobban lásson.

Vajon mit les? Csak nem Tölgyesiék tárgyalnak ennyire elővigyázatlanul, hogy még az ablakot sem függönyözték be? - riadozott Simon. Kezét a homlokához nyomta, és tovább gondolkozott. Később óvatosan lerakta a csomagját, és közelebb húzódott az eperfához. A villanyt ebben a pillanatban eloltották a szobában. Az eperfán tartózkodó idegen macskához hasonlóan ereszkedett le a fáról, és tűnt el a szemei előtt. A kapu csukódása, meg a kutyák vakkantása jelezte, hogy merre menekült.

Simon megfordult, a másik oldalhoz osont, felágaskodott és megkopogtatta:

- Favágó vagyok. Pálinkáért jöttem. Van eladó? - mondta el halkán a megbeszélt jelmondatot.

- Van, jöjjön beljebb! - hangzott bentről.

Az ajtót Tölgyesi nyitotta ki, vezette be a szobába, ahol Kelemen Berci kitörő örömmel ölelte magához.

- Már azt hittem valami bajod történt.

Simon leült, és egy szuszra elmesélte nekik az előbb történeteket.

Szorongva tanakodtak: találgatták, latolgatták az események hátterét. Mindhiába. Végül abban egyeztek meg, hogy máskor sokkal elővigyázatosabbak lesznek. Tatait megbízták: tudja meg Bokortól, vagy a főjegyzőtől, hogy ki figyelteti őket? Azt is elhatározták, hogy mától kezdve, itt sem fegyvert, sem löszert, sem olyasmit nem tartanak, ami - egy esetleges házkutatás során veszélyessé válhatna.

Közben Borika is belépett. Szokása szerint egy tál lángost hozott. Annyira megörült Simonnak, hogy majdnem elejtette a tálat. Remegő kézzel rakta az asztalra, ahol olyan ügyetlenül csinált helyet, hogy az egyik poharat fel is döntötte. Szerencsére üres volt.

A jelenlévők szinte egyszerre lestek Simonra. Jakus csettintett.

- Készítheted a staférungot! - súgta nevetve Tölgyesi fülébe.

Borika meghallotta. Elpirult, öt szempár kíséretében rohant kifelé.

A jókedvű csendet Tölgyesi törte meg.

- Kóstoljátok meg! - Fejével a lángosra bökött.

Simon vett elsőnek. Bizonyára azért ízlett neki, az egyébként finom lángos, mivel Borika sütötte.

Tölgyesi a kezei között forgatta a poharát, mialatt megkérdezte:

- Hoztál üzenetet?

Simon lenyelte a szájában lévő falatot. Fél bögre teát ivott rá.

- Azt is, meg egy csomag ekrazitot - válaszolta ezután.

- Ezentúl nem vaktölténnyel lövöldözünk, uraim! - csillogott Jakus hangja, mialatt az asztalra csapott.

Simon tovább mondta:

- Újabb sebesültek érkeznek.

Tölgyesi a hajába túrt, majd gondterhelten vakargatta meg a fejét.

- Arra akartunk kérni, hogy egyelőre ne hozzatok senkit. Az öreg orvos egyre jobban fél. Azt hallotta, hogy Pesten több orvost is kivégeztek a nyilasok ilyesmiért.

- Sok a sebesültünk, feltétlenül segítséget kérünk!

- Persze, hogy segítünk. Kötelességünk - így Kelemen.

- Nem azért mondjuk - kontrázott rá Jakus is.

- Csak az aggályainkat fejezzük ki. A sebesülteket ettől függetlenül hozzátok! - Tölgyesi, meglötyögtette a poharában a bort, és sokáig nézte annak aranyárga ragyogását. - Ide a házamba akartuk áttelepíteni a súlyosabbakat, az orvossal is megbeszéltük, de a ma este történtenek után, ez bizonytalanná vált.

Simon a markába rejtette az ásítását. Erős vihar kapta el a múlt éjjel az erdőben. Semmit sem aludt. Egyre nehezebben uralkodhatott magán.

Tölgyesi észrevette.

- Ez majd felfrissít! - Bort töltött a poharába. - Igyál!

Simon inkább lángost evett. Tatai az ujjával dobolt az asztalon, Kelemen az öklére könyökölt, Jakus a fogát piszkálta egy kihagyott gyufaszállal. Csak Tölgyesi ült nyugodtan... Szerencsájukra Simon még evése közben elkezdte:

- Holnap este, nyolc óra tizenegy perckor katonákat és nehéz löfegyvereket szállító szerelvény halad át Felkölcön. Robbantás helye a javasolt Rárópuszta, száztíz kilométert jelző kövénél. A németek a robbantás után, szokás szerint átkutatják a környéket. A helyszínen leszünk, alaposan megtizedeljük őket...

Közelebb ültek egymáshoz, hogy a részleteket suttogva megbeszéljék. Annak felderítését, hogy nem változtatják-e meg a vonat érkezését, Tataira bízta. A robbantószert Jakus hozza majd magával. Gyülekezésük helyéül a somfás mögötti csipkerózsabokros részt jelölték ki. Az eddigi egyetértés ellenében, a visszavonulás iránya, némi vitát váltott ki, amely során végül úgy döntöttek, hogy a vasút mentén húzódó árokban lapulnak, s a megfelelő pillanatban csatlakoznak majd a robbantás helyéhez siető nemzetőrökhöz...

Simon, Tölgyesivel együtt kiment az ekrazitért, amelyet Simon az előbb a fal mellé rakott. Behozták, és az asztalra helyezték a csomagot, ahol Simon részletesen elmagyarázta, megmutatta a robbanóanyag kezelését...

Mielőtt elbúcsúztak volna, Tölgyesi a zongorához ült: szemük elszántan tüzelt, kezük ökölbe szorult, mialatt zongora kísérettel elénekelték a himnuszt.

Elváláskor sokáig szorongatták egymás kezét, és az utóbb felvett szokásuk szerint összecsókolóztak...

Tölgyesi, biztonsági okokból az udvar végében lévő nyári konyhában ágyazott meg Simonnak, aki ezalatt alaposan lezuhanyozott, majd jóleső érzésekkel bújt be a régen áhított paplana alá. A szüleiire, meleg, szép otthonukra, régi ágyára gondolt. Hosszú idő után először feküdt ágyban. Hált kövön, bokortövében, barlangban... takaró nélkül, száraz vagy frissen tépett fűbe bújva... Megszokta, ezért úgy érezte magát most, mint menyasszony a fátylában: szép... szép, de szokatlan.

Rövidke hánykolódás után elaludt, ám nemsokára arra riadt fel, hogy valaki figyeli. Összerezzen, és riadtan felnyitotta a szemét.

Tölgyesi Borika állt fölötte.

Simon megdörzsölte a szemét, és gyorsan felült. Testét jóleső melegség járta át, az agya elszibbadt, szívében az állandóan ott fészkelő szerelem lángra gyúlt. Soha nem érzett könnyedséggel nyújtotta feléje a kezét, amelyet Borika azonnal elkapott. Simon közelebb húzta, és hirtelen átölelte. Borika kendője a földre hullt. Nem törődött vele...

Simon kétnapi járásnyira a távoli hegyekben élt. Borika a faluban lakott. Mindössze négyszer találkoztak eddig, akkor is csak futva, most mégis úgy érezték, mintha nagyon régen szeretnék egymást. Születésüktől fogva összetartoznak, mint az ikrek. A rózsaszínben izzó levegő átforrósodott. Minden eltűnt körülöttük: gátlásaik, senki, semmi csak ők...!

Erős kutyaugatást hallottak. Borika talpra ugrott, az ajtóhoz rohant, arcát az üveghez szorította, s figyelt. Simon az ágya szélén ült. Viszszavárta.

- Macskát zavarhatott, vagy egy másik, idetévedt, kóbor kutyát fedezett fel - súgta Borika, mialatt visszaült a társa mellé.

- Baj, hogy ide..., bejöttem hozzád? - brúgta szerelmes galambszerűn a fülébe.

- Miért lenne baj? Nagyon örülök neked.

- Mit gondolsz most rólam? - érdeklődött tovább önkritikusan.

- Szép vagy, kedves és... - elhallgatott.

- És? - sürgette meg a lány.

- Szeretlek. A feleségem leszel egyszer?

- Nem tartasz rossz nőnek, mondjuk... éjszakai pillének?
- Nagyon szeretlek. Nagyon, de nagyon örülök neked.
- Én is szeretlek.
- Nem zavar, hogy zsidó vagyok?
- Viccelsz? Sohasem jutott eszembe. - Anyáskodó mozdulattal ölelte át. - Sokat szenvedtél?

- Sárga csillagot varrattak a ruhánkra, a szívünk fölé. Megaláztak, otthonunkat feldúlták, elorozták. Gettóba zártak bennünket, onnét marhavagonokba zsúfolva Németországba akartak szállítani, ahol anyám a szemem láttára halt meg. Vízért kért, nem adhattam neki. Halottas ágya a marhavagon csupasz, koszos padlója volt...

Borika együtt érzően simogatta meg Simon dús, fekete haját, miközben tovább bugyogott abból a keserűség.

- Apám megáldott, és szökésre bírt. A vagonunk tetején egyik deszka elkorhadt, s felfeslett. Felmásztam az ablakba, felfeszítettem, felhúztam magam a tetőre, s a kellőnek vélt pillanatban leugrottam a földre. - Ismét a széplányra szegezte a tekintetét. - Tudod ki fogott el? Bokor, és ha nem jönnek az angol repülő, holtbiztosan átad a németeknek. Hosszú bolyongás, menekülés után vagy közben, egy jó barátal hozott össze szomorú sorsom. Agyonlőtték... A partizánok között végre visszanyertem emberi méltóságomat. Magam sem tudom mikor aludtam ágyban, de nem bánom. Testvéreim, barátaim, harcos társaim vannak. Holnap újra velük leszek, és estére, ha minden sikerül törleszthetek valamit, a soha ki nem egyenlíthető adóságomból.

Ironikusan felnevetett.

- A szelíd, a rendkívül félénk fiúcskából...
- Te félénk? - vágott közbe a lány.
- Szégyellnivalón féltem, s látod, persze nem egyik napról a másikra, bár... - húzta egy ideig a szót - teljesen megváltoztam. A viszonyok, a közben kialakult körülmények tettek azzá, aki lettem. Bokor sem egyik napról a másikra vált hazaárulóvá, azzá ami! És itt van Kukac is... - Mintha eszébe jutott volna valami, hirtelen felemelte a hangját. - Sohasem, egy cseppet sem szeretted?
- Egy cseppet sem.
- Mennyire fájhatott neki.

- Nem tehetek róla.

Simonnak rövid időn belül, másodszor is eszébe ötlött valami. Majdnem a fejéhez kapott.

- Melyik a te szobád? Merre néz az ablaka?

- Az eperfára. Miért kérdezed?

- Kukac leskelődött - ütközött meg színpadiasan. - Ezért mesélt annyit rólad!

- Miről, kiről mesélt? És miket mondott? - vont a kérdőre lángvörösen a szép fiatal lány.

- Nem érdekes, viszont ezentúl vetkőzéskor függönyözd be az ablakaidat!

Borika nemcsak elpirult, zavartan mocorgott, végül felállt és elfordult.

- Késő van, elmegyek.

- Ne menj el még! - kérte Simon, miközben visszahúzta az ágya szélére.

- Nem hagylak aludni, holott te biztosan nagyon fáradt lehetsz.

- Tudod hány éjjelt átvirrasztottam az eltelt évek alatt? Most, éppen most lennék álmos, ezen az egyetlen, igazán szép éjjelen?

Összelelkeztek, és hirtelen felkorbácsolódó vágyuktól átforrósodón vetkőzni kezdtek. Borika testét kéjes borzongás járta át, mialatt testét-lelkét áradta a mindent elemésztő szeretkezés vad hullámverésének, amely hamarosan átcsapott a szeretőjétől átvett játékos tempózásba...

Egymás mellett feküdtek, s hallgattak, mígnem kintről ajtócsapódás hangzott.

- Apu keres, mennem kell - súgta a lány, apró csókocska kíséretében. Felállt, és a helyzettől eltérően, nyugodtan öltözködni kezdett.

- Nagyon vigyázz magadra! - súgta eközben senkitől sem zavartatva Simon fülébe. - Mert most már van, aki vár. - Mind a két karjával átölelte, a még mindig az ágya szélén ücsörgő fiatalembert. - Nagyon vár, és csak téged vár! - Teljesen váratlanul megkérdezte: - Ezek után is szeretsz?

Nem várt választ. Kacéran a társára nevetett, majd fürgén kisiklott az ajtón.

Megszokott csendességgel ereszkedett le a falura az őszi este.

Ignác Józsi, a félnótás harangozó a templomtoronyba sietett. Főlöszlegesen igyekezett annyira, mert amióta Bokor őrséget állított a toronyba, nem sok dolga akadt. Harangoztak azok ott nélküle is. Csak azért ment fel, nehogy szó érje a háza elejét, megsokallják a házankénti másfél véka búzát, amelyet fizetésként kapott.

A robbanás nagyon messziről hallatszott, mégis úgy megrázta a templomtoronyt, hogy a nagyharang magától megkondukt. Ignác annyira megijedt, hogy a pálinka, amellyel előbb kínálták meg, cigányútra tévedt. Hiába krárogott eltorzultan: Üss már hátba! Senki sem törődött vele.

A robbanást faluszerte hallották de, hogy hol történt a baj, ebben a pillanatban senki sem tudta. Csak találgattak.

A hajnali pirkadással egy időben érkezett meg a hír: A partizánok robbantottak fel egy német szerelvényt. Bokor azonnal félreverette a harangot, hogy összeterelje a nemzetőröket, akikhez... valahol Kelemen, Jakus és Tölgyesi is csatlakozott. Tatai, a robbantás után, a tűz által megrongált, de helyrehozott irodájába lopódozt. Őt, a közigazgatási alkalmazottat, felmentették mindennemű szolgálat alól. Telefonon hallgatta meg az állomásfőnök beszámolóját. A felrobbantott szerelvényen, pechjükre nem katonákat és nehéz lőfegyvereket szállítottak, egyszerű lovakat. Hatvanegy ló pusztult el, és nyolc azokat kísérő német katona... Ő az egészből annak örült a legjobban, hogy a kisiklott vagonok eltávolítása, a megrongált pályaszakasz helyreállítása napokig eltarthat... A következő hír, ezt már a rádióból hallotta, mellbe csapta: Horthy Miklós lemondott. Hatalmát a németbarát, a hírhedt Szálasi Ferenc nemzetmentő, nyilaskeresztes pártja, a hungarista mozgalom és annak vezetője vette át.

* * *

Berger Simon jókedvűen ballagott az erdőben. Legszívesebben dúdolt volna. Állandóan Tölgyesi Borikára gondolt. Csordultig megtelt a szíve szerelemmel. Hitetlenkedően rázta meg a fejét: Hogyan, mi-

ként talált rá a mezők eme legszebb virágszálára, a kertek legillatosabb rózsaszálára, a gyönyörű mesebeli tündérre? Mindent megtenne érte: hegyeket hordana el, megállítaná a folyókat, legyőzne mindenkit...

Alig ért ki a mogyorósból, máris tábori csendőrökbe botlott. Nagyon meglepődött, de uralkodott magán. Őt géppisztolyos csendőrrel szemben nem veheti fel a harcot az egyetlen pisztolyával - mérte fel azonnal a helyzetét. A törtétekért önmagát vádolta, ugyanis a robantás után azonnal haza kellett volna térnie a társaival egyetemben... A németek túljártak az eszükön: A katonákkal és a nehézlövegekkel megrakott szerelvényt félreállították, helyébe lovakkal tele vagonkort indítottak útjára. Óvatosan a zsebébe nyúlt, és a zsebe fölötti lyukon, a nadrágszárára le, a földre csúsztotta a pisztolyát. Alig lépett odébb máris rákiáltottak:

- Állj!

Megállt, teljesen közönyösen lesett a tábori csendőrökre.

- Hová mész?

- Vissza a társaimhoz. Favágó vagyok.

- Neved?

- Krizsán János - vágta oda kapásból. Egyik partizántársát hívták így.

- Lakás?

- Gácson lakom a szüleimnél, most...

- Hol voltál?

- Udvaroltam. - Szégyenlősen babrálta a kabátját.

A csendőrök kajánul összenevettek.

- Miért vagy egyedül?

- Mert oda nem szokás társat hívni.

A parancsnok, a magas jól megtermett őrmester morcosan fürkészte végig, ezután gunyoros fintorgás közepette az egyik társára kacsintott, aki mint jól betanított kutya a jelre, Simon mellé ugrott, és megmotozta.

- Őrmester úrnak alázatosan jelentem - kezdte nagy hangon a motozás utáni vigyázzállásában, ám nem fejezhette be, mert az őrmester túlkiabálta:

- Kísérd a kocsihoz! Ők ráérnek diskurálni veled.

A tizedes tisztelgett. Majd Simonra mordult: Lódulj!

Simon elindult. Egyetlen csendőr kísérte, ami némi reménnyel kecseltette: Ha most nem szökik meg, soha! Egyetlen pillanatig sem vesztegelt. Leguggolt, és elkapta a tizedes lábát. Azt nagyon váratlanul érte a támadás, de nem annyira, hogy meg ne húzza a ravaszt. A géppisztoly elsült ugyan, viszont a golyók, mivel a csendőr egyensúlyát veszítve hanyatt vágódott, semmi kárt nem tehetett Simonban, aki ráugrott, és öklével hatalmas ütést mért a fejére. Kiragadta az elájult csendőr kezéből a géppisztolyát, s úgy amint volt, térden állva rövid sorozatot eresztett a bokorban feltűnő üldözőire. Miután azok földre vetették magukat felugrott, és a közeli, sűrű fagyalbokrok közé rohant.

A csendőrök utána tüzeltek. Recsegték-ropogtak fölötté a gallyak, némely golyó egészen közel sívított el mellette, majdnem a bőrét súrolta. Nagyon takarékoskodott a löszerrel, ezért nem tüzelt vissza. Óriási lendülettel futott egyik bokortól a másikig. A fák mellett elsiklott, az útjába akadó szikladarabokat ügyesen kikerülte, amiért is hamarosan hatalmas előnyre tett szert, viszont jól tudta: ez édeskevés a meneküléséhez. A hegy oldala alatt biztonságosabban elmenekülhetett volna. Arra is fut, ha a gallyak recsegéséből a bokrok suhogásától nem hallja meg, hogy éppen arra akarják bekerekíteni, ezért a sokkal bizonytalanabb, nehezebb terepű hegyoldalon futott felfelé. Négykézláb rohant, mászott, mindig ott, ahol legtöbb bokrot észlelte.

Újabb lövések dördültek el, ezért hasra vetette magát, s egyetlen pillanatot sem veszítve tovább kúszott.

Izzadt, tüdeje zihált, egyre jobban és nehezebben kapkodta a levegőt, néha azt hitte, megfullad. Köhögött.

Hátrafordult. Szerencséjére, mert így legalább észrevette, hogy egyik csendőr egészen megközelítette. Kapásból lelőtte, és tovább mászott. A föld az arcába fröcskölődött, fölötté a vaktában kilőtt golyóktól megsebzett hulló levelek, apró gallyak röpdöstek.

Hatalmas tisztáshoz ért. Néhány pillanatra megtorpant, valósággal feljajdult, de mivel mást nem tehetett, gondolkozás nélkül tovább futott. Lába egy vaskos gyökérbe akadt. Hasra esett, bokájában éles nyilallást érzett. Azt hitte megbénul, ám ha nagy kinnal is, csak ki-

szabadította magát, és tovább futott, viszont néhány lépés után újra visszarogyott a földre. Óriási fájdalmat érzett, majdnem felordított kínjában.

Patakban dőlt róla a verejték. Inge a hátára tapadt.

Nemcsak hallotta, látta is, hogy a közelében a bokrok szétcsapódtak, az ágaik széthajlottak. Ha feláll, menthetetlenül szembetalálja magát üldözőivel, amíg így csak akkor veszik észre, ha egészen a közelébe érnek. Úgy döntött, hogy nem várja be őket. Felemelte az elorzott géppisztolyát, célzott és lőtt. Az első sorozat után valamennyi tölténye kifogyott. Géppisztolyát, halálos félelmet érezve a földre ejtette.

Kétségbeesetten, magatehetetlenül feküdt a földön. Bokája tüzelt, sajgott, mégis minden erejét összeszedve feltámaszkodott, fájdalmát nehezen legyőzve tovább futott. Szemei előtt csillagok ugráltak, fájdalma nőtt, bokájától fel az agyáig nyilallt, mialatt egy lábon ugrálva a tisztás felé menekült. A fele úton sem járt, amikor egyetlen pillanatra sem szűnő fájdalma elviselhetetlenné fokozódott. Megint hasra esett. Szerencséjére mert másként pontosan vállban nyírja ketté a feléje zúduló géppisztolysorozat. Feltérdelt, és szinte önkívületlen, élni akarásától űzve, minden erejét összeszedve tovább mászott. Teljesen elhagyta az ereje, ennek ellenére nem adta fel. Újabb és újabb erőre kapva, leküzdve elviselhetetlen fájdalmát, legyengülését, felugrott, és nem kevés szerencséjével túljutott a tisztáson, ahol nemcsak a szeme csillant fel, hanem fel is horkant: barlang!

Gondolkozás nélkül belevetette magát, ám hamarosan elfogyott lába alól a talaj. A mélybe zuhan.

Azt még hallotta, hogy valahol a magasban tovább lövöldöztek, majd néma, halotti csend borult elalélt testére...

* * *

Tölgyesi Borika a tűzhely előtt állt. Berger Simonra gondolt. Bokor Tomcsi erős és gazdag. Kukac Kőműves Lajos imponálón bátor, ráadásul erdőmérnök lesz. Neki mégis az alig megismert Simon tetszett. Azokkal csak játszott, mint tavaszi szellő a virágos gallyakkal.

Ez komoly. Amióta megismerte Simont, már tudta, hogy mi az igazi szerelem.

Behunyta a szemét. Két tenyerét a melléhez szorította, és teljesen átadva magát a könnyed, mégis nehéz, fájón is édes, gyönyörű, mégis tüskés... érzéseinek.

Az apja szavai riasztották fel könnyed elámulásából.

- Túl folyik a bor, s te csak mélázol! - Borika ugyanis bort töltött demizsonból kisebb üvegbe. Átkarolta a vállát, és a szemébe mosolygott. - Mi történt veled, lányom?

Borika az apja mellére hajtotta a fejét.

- Szerelmes vagyok, apu - súgta érzéken.

Tölgyesi hosszú évektől egyedül nevelte a lányát. Bensőséges, meghitt viszony alakult ki közöttük. Most mégis kajánul nevetett a lányára.

- Ne neved ki! - intette meg a lánya.

- Na csak, ennyire komoly? - Olyan hangon folytatta, mintha egyszerű csaláncsípésről lenne szó. - Majd elmúlik lányom!

- Ez nem olyan - heveskedett a lánya.

Tölgyesi elengedte a lánya vállát, az megfogta az apja kezét.

- Haragszol? - suttogta negédesen.

Tölgyesi megtörten, mindenbe belenyugodva nevetett.

- Szóval szerelmes vagy?

Borika igenlően az apjára kacsintott.

- Kibe?

- Találd ki!

- Kukac Kőműves Laliba? - játszott vele az apja.

- Ah... ah!

- Csak nem Bokor Tomcsiba? - tetőzte tovább.

- Jaj, dehogy!

- Szabad a gazda.

- Engedd meg, hogy ne áruljam el!

Tölgyesi látszólagos megütközéssel bámult a lányára, miközben játékosan a homlokára csapott.

- Berger Simonba?

Borika fülíg pirult, amiből az apja mindent megértett.

- Rendes, szolid, bátor, erős, egészséges fiú..., viszont mást nem tudunk róla.

Borika az apjához lépett, és megcsókolta.

- Nekem ennyi is elég.

Tölgyesi, miközben elindult, gondolataiba mélyedten mosolygott, csóválgatta meg és meg a fejét, csukta be maga után az ajtót.

* * *

Berger Simon a partizánok között, a megszokott barlangjukban tért magához. Először csak lebegett. A hangok dallamként úsztak, mádárscicsérgés és varjúkárogás kísérezzenéjeként. Később törött lemez forgott a képzeletbeli lemezjátszóján: hol recsegett, hol ropogott, mígnem teljesen eltorzult... Aztán a füle nagyot pattant, és az előbbi sötétség kivilágosodott.

A vezér ült mellette.

- Szerencsére nincs komoly sérülésed. Bokaficam, enyhe agyrázkódás. Istennek hála, sikerült megúsznod.

Simon fel akart ülni, ám a vezér visszanyomta.

- Ne erősködj! Pihenj! Rendben?

Simon hófehér arccal, elnehezült testtel, kóválygó fejjel nyúlt el a szénára terített pokrócán.

Később tudta meg: A két német partizán portyázás közben hallotta meg a lövöldözést. Némi erősítéssel odalopóztak, és egyetlen kézi-gránáttal, meg géppisztolysorozattal elhallgattatták, megsemmisítették a maradék csendőröket. Utána kimentették a barlangból Simont, ahonnan nyöszörgés szűrődött ki...

Franci, így nevezték el egymás között a másik németet, akit ő hozott a táborba, nemcsak jó barátjává, kiváló partizánnaá vedlett, gyógyteát hozott. Mialatt Simon megitta, jelentősegteljesen várakozott mellette.

- Ha nem magyar csendőrökkel állsz szemben, hanem honfitársaidal - kérdezte meg teljesen váratlanul, kissé rosszmájúan -, velük is szembeszállsz?

- Ezt fölöslegesen kérdezted.

- Igazad van, ne haragudj!

Franci közelebb lépett hozzá.

- Elviszel majd..., felgyógyulásod után Felkölcre? Egyedül rajtad múlik, ezt mondta a vezér...

- Egyelőre kutyául érzem magam, ám néhány nap múlva indulunk Franci, meglásd! Köszönöm, hogy megmentettél!

- Szóra sem érdemes - vágta rá a német, mialatt szó nélkül megfordult, és kivitte az üres edényeket...

Simon néhány napi lábadozás után végleg meggyógyult. Felgyógyulás után, saját kérésére, azonnal bevetették a már olyan sokat emlegetett, de sosem látott Gácson. Hosszú, magyar-német vegyes katonaszerelvényt robbantottak fel, óriási veszteséget okozva az ellenségnek. A vezér az egész tábor előtt megdicsérte, ami nagy dicsőségnek számított a partizánok körében...

Ezután ismét Felkölc következett. Francit, akit erre az útra tényleg magával vitt, a borházban hagyta. Egyedül kopogtatott be Tölgyesiékhez.

Jakus és társai, szokásuk szerint megcsókolták Simont. Borika szelölőztetett, ugyanis ekkorra már rendszerint telefüstölték a szobát. A függöny mögül leste szerelmét, amíg Kelemen át nem karolta a derekát.

- Csak tizenöt évvel lennék fiatalabb. Isten bizony elvennélek. Ilyen lángost, mint te, senki sem tud sütni a faluban.

- Csak ezért? - heccelte Borika.

- Legjobb lángost a falu legszebb lánya kezéből.

- És még?

Az válasza helyett Simonra bökött a fejével.

- Mondd, nincs igazam? Nem gyönyörű kislány?

Borika Kelemen kezére paskolt, majd fülig vörösen kiszaladt a konyhába.

Simon, miután valamennyien visszaültek a helyükre, azonnal a lényegre tért.

- A front nap s mint nap közeledik, ezért a hátszág szerepe egyre fontosabb lesz, ugyanekkor nehezebb is. Azt kéri a vezér a csoport tagjaitól, a gyanú árnyékának elkerülése céljából, félrevezetésként, a

sebesültek s a helyzetünk biztosításaként, ketten lépjenek be a nyilaskeresztes pártba!

Egyszerre zúdultak fel, amiért is Simon felemelte a hangját.

- Ismétlem: A robbantásaink, valamint a borházban kezelt sebesülteink miatt, mindenáron el kell terelnünk magunkról a gyanút.

- Eddig sem volt hézag - morgott Kelemen.

- Több, mint hat éve együvé tartozunk. Nálam találkozunk. Mindenki tudja rólunk, hogy barátok vagyunk - toldotta meg Tölgyesi.

Simon könyörtelen, parancsoló tekintete, néhány pillanatra félbeszakította a vitát.

- Én nem lépek be az biztos! - kakaskodott Jakus.

- Ez fegyveres mozgalom! - figyelmeztette keményen, de nem fölényesen Simon. - Egyik sejt a másikat támogatja, vagy lebuktatja. Az a szó, hogy nem, itt nincs megengedve.

Lehajtott fejjel hallgattak.

- Húzzunk sorsot! - javasolta végül is Jakus.

Ha kelletlenül, ha kényszerből is belementek.

A cédulák közül, amelyeket Tatai írt meg, amelyeket ugyancsak az ő kalapjába raktak, Simon húzta ki az elsőt.

- Tölgyesi Miklós - jelentette be, miután széthajtogatta és elolvasta.

Az érintett férfi, mint akit nyakon csaptak elfehéredett. Mély lélegzetet vett, s megkérdezte:

- Mikor?

- Minél előbb! - vágta rá Simon rekedten.

- A független, a szabad és a demokratikus Magyarországért - súgta maga elé Tölgyesi, mintegy jelezve, hogy csak a mozgalom miatt egyezik bele.

A társai úgy néztek rá, mint a halálra ítéltre. Simon a második cédula után nyúlt éppen, amikor Tatai megragadta a kezét.

- Hagyd, én leszek a második!

Jakus és Kelemen megütközve, egyben megkönnyebbülve lesett rá.

- Bokor már beszervezte a főjegyzőmet - magyarázta meg döntését csendesén Tatai. - Engem is megkörnyékezett. Kitérő választ adtam. Úgy gondoltam, hogyha nagyon erősködik, otthagynom a községházát, és kimegyek az erdőbe. Már az erdősszel is megbeszéltem. A fű-

résztelepen kaptam volna munkát, ahol örként tevékenykedem, ugyanis minden más munkát régen leállítottak. - Harmonikaszerűn ráncolta össze homlokán a bőrt. - Talán így nem lesz annyira feltűnő, mintha látványosan otthagynom a munkahelyemet.

- Rendben van! - ült vissza a helyére Simon, és folytatta: - Több sebesültet egyelőre nem hozunk.

- Mi lesz Kukaccal? - érdeklődött Tölgyesi.

Simon szinte kapásból válaszolt:

- Lalit magunkkal visszük a táborba. Derekas munkát végzett. Ő és az öreg, beteges orvosotok is hűségesen ápolták a betegeinket. Lali nem neki való munkát, feladatot kapott, mégis becsületesen végigcsinálta. - Enyhe mosoly suhant át az arcán. - Előtte azonban megtáncoltatjuk egy kicsit Bokort!

Közelebb húzta a székét, hogy elmesélje a tervét, amin a társai összesomosolyogtak.

- Holnapután - folytatta, most már hangosan Simon -, pontosan délben, motoros vonat halad át az állomáson. Német és magyar katonatiszteket szállít valahová. - Térképet húzott elő a belső zsebéből. Kiteregette, majd egy előre megjelölt pontra mutatott. - Szerintünk itt lenne jó felrobbantani. Jó messzire a falutól.

Egyszerre borultak a térkép fölé mind a négyen, és egyszerre is kiáltottak fel:

- A Bikarétnél!

Simon nem hagyott sok időt az álmélkodásukra, folytatta:

- Ezt a hidat is jó lenne a levegőbe röptíteni - mutatta. - A talaj mocsaras, ezért a németek kénytelenek lennének másik, hosszabb terelelőútra irányítani a forgalmat, mégpedig ide! Ezt a helyet pedig, könnyű felderíteni a repülőkről. Az angolok napokon belül megtalálják őket, és alaposan megszórják a vasútjukat.

Hosszú, méla csend következett, amelyet Kelemen tört meg elsőként.

Simon összehajtogatta a térképét, és visszadugta a belső zsebébe. Jakus izgatottan váltott lábat, rángatta a vállát, mint aki mondani akar valamit, majd még egyszer megvakargatta a fejét, és Simonra sandított.

- Egyik komám... - a többiekhez fordult: - Hurják Laci, az apátfalvai posztógyárban dolgozik. A gyárat nemrégén hadiüzemmé nyilvánították. Katonaruhákat gyártanak. Posztót szőnek, és meg is varrják. Nemrégén beszéltem vele. - Körülnézett. - Megbeszéltük, hogy be-szervezünk valakit. Laciról is szó esett. Széttárta a két kezét. - Nem így volt?

Miután a többiek rábólintottak, folytatta:

- Hajlandó lenne felrobbantani a posztógyár kazánházát.
- Lesz mivel - szólt közbe Simon. - Holnap át is lehet adni neki az ekrazitot, viszont a gyárat katonák őrzik. Hogyan viszi be a robbantószer?

Tatai elnevette magát.

- Ezt hallgasd meg! Jó hónapja történt. Laci tejfeles bablevest vitt ebédre. Az anyja tejeskannába töltötte. A losonci állomáson, szokás szerint csendőrök fogadták az utasokat. Minden egyes csomagot át-néztek. Vágott libát, kacsát, csirkét... ott helyben elkobozták. A teje-seket sorba állították. Lacit is közéjük lökték. Tudjátok, hogy hebeg: Te-te-tejfeles... A csendőr elröhögte magát, és a nélkül, hogy végig-hallgatta volna, letorkolta: - Tejföl, éppen azért állsz itt. Laci tovább-tiltakozott: - Ne-e-em, tejfeles... Annyira ideges volt, hogy a folyta-tást: bableves, egyszerűen nem tudta kinyögni. Igaz, ideje sem ma-radt rá, mert a csendőr otthagya. A váróterem közepén nagy fakád állt. Abba kellett a teje-eket beleöntözgetni. Egyik ajtón bementek a másikon ki. Laci a fakád előtt megállt. Megint a csendőr felé mutatta az edényét: - Te-te-tejfeles... A csendőr ismét letorkolta: Kuss! Önts bele, és pucolj el innét! Laci elszántan húzta fel a vállát: nekem nyolc! Levette a kupakot, és a fakádba fordította a tejfeles bablevest. Az őrmester, aki a fakád mellett állt, elképedten ordított rá: - Mit csi-náltál, te marha! Laci elébe lépett, és a másik csendőrre mutatott: Ő-őő... mondta. Én hiába ti-ti-ti-tiltakoztam. Azóta Lacit mindig elen-gedik. Hátra vágják, és kiröhögik. A tejeskannájában nyugodtan be-viheti a robbantószer.

Simon beleegyezően rábólintott.

Felálltak. A himnuszt ez este Simon megint velük együtt énekelte el... Miután a többiek elköszöntek és otthagyták őket, Tölgyesi jelentősegteljesen Simonhoz fordult:

- Borika mindent elmondott.

Simon leült, két öklét a térdére helyezte.

- Ha vége lesz a háborúnak, leérettségizem, és beiratkozok a jogtudományi egyetemre, közben feleségül veszem Borikát. Hozzám adja?

- Persze - intett a fejével. Kezét hátrarakta, néhány lépést tett, majd visszament a fiatalemberhez.

- Szeretném, ha... Szóval mesélj magadról!

Simon mindent elmondott. Tölgyesi, mialatt beszélt végig sétált. Néha megállt, s hol a fiatalemberre, hol a faliképre nézett. Miután az befejezte, akkor is azt a képet nézte. Végül levette, és Simon kezébe nyomta.

- Az édesanyja.

- Meghalt, igaz? - vált szomorúvá Simon hangja.

- Igen.

- Mennyire hasonlítanak - ámuldozott Simon.

Nem folytathatta, mert az ajtó kinyílt. Borika lépett be. Kirántott húst hozott a kezében, az asztalra rakta. Megfordult, de az apja visszatartotta.

- Kérőd akadt, lányom - közölte vele nevetve.

Borika fülig elvörösödött.

- Ki? - rebegte alig hallhatón.

Tölgyesi olyan jóízűen nevetett, hogy még a könnyei is kicsordultak. Mire megtörölte s felnézett, a két fiatal egymás karjában pihent. - De hamar kitaláltad? - tovább nevetett. Csak akkor komolyodott ismét el, miközben felvette a fényképet, és visszaakasztotta a helyére.

* * *

Bokor Ferenc, mint újdonsült nyilasvezér nemrégén verekedte fel magát a düledező, korhadó ranglépcsők fokán. Leventéi az úttest két szélén libasorban, egymástól pár lépésnyi távolságban meneteltek.

- Miért megyünk így, Bozó Sanyi? - kérdezte, hogy ezt az időt is felhasználja a kiképzésükre.

- Hogyha megtámadnának..., ha... - belesült. A többiek felnevettek.

- Segíts neki, Zara Feri!

- Mert, ahol lyuk van...

- Hézag, te hülye!

- Hézag, ott csak levegőt talál el a golyó.

- És, ha nem lenne hézag?

- Embert találna el a levegő helyett.

- Jól van fiam! Kettő-három-négy! - Hátrakiabált. - Te is tartsd a lépést Bódi! Kettő-három-négy!

A fölöttük ragyogó holdvilág mindent megvilágított. A vadonatúj horogkereszt is tisztán látszott Bokor karján, aki elordította magát:

- Miért van nálad negyven töltény? - Szétnézett, hogy kit szólítson. Urbán Jenőt pillantotta meg elsőnek.

- Mert csak ennyit adtak - nevetett fel a többiekkel, mígnem Bokor letorkolta:

- Szolgálatban vagy. Pofa be! - Egyáltalán nem hangzott mérgesen, sőt nevetésre ingerelte a többieket is. - Hogyan használsz fel ezeket a töltényeket, csak azért is, Urbán!

- Nem tudom, őrmester úr.

- Harminckilencet a partizánokba, negyvenediket a fejembe. Kettő-három-négy!

Ez így tartott egészen addig, amíg ki nem értek a Páskomig, ahol csendesen elfoglalták helyeiket a vasúti híd alatt. A hideg miatt Bokor engedélyt adott tűzgyújtásra. Pontosan a híd alatt tüzeltek, hogy ne nagyon látszódjék ki a fény. Puskáikat a hidat tartó pillérhez támasztották.

A nemzetőrök a tűz körül ültek, Bokor zsíros kenyeret majszolt.

- Fel a kezekkel! - hangzott teljesen váratlanul a felszólítás.

Berger Simon lépett be elsőnek a tűz által megvilágított körbe. Három társa árnyékként követte. Egyikük fejét harisnya fődte. Simon a puskák felé bökött a fejével, mire az álarcos fiatalember odarohant, egymásután kiszedte a zárdugattyúkat, és bedobálta a közeli bokrok közé. Csak az egyikben hagyta benne, amelyet Bokor kezébe nyomott.

- Harminckilencet a partizánokba, nos ez nem sikerült, negyvenediket a fejembe! Ez sikerülni fog, Bokor úr. Rajta!

Bokor elfehéredett. Úgy remegett, mint a kocsonya. Lábikrái táncoltak, fogai összekoccantak.

- Tö...töltve van - jelezte halálra rémülten.

Simon közelebb lépett hozzá, és merőn a képébe bámult.

- Megismer, Bokor úr?

- Ne...em, nem ismerem az urat - hebegte.

- Én vagyok az a koszos zsidó, akit elfogott egyszer az erdőszélén. Igen, igen, jól nézzen meg, az a koszos zsidó kölyök áll maga előtt, akit ott megvert. - Hangja felcsattant. - Emlékszik már?

- Ne...em.

- Fogja meg azt a puskát!

A harisnyás álarcos fiatalember Bokor fejéhez nyomta a puska csövét, a másik partizán pedig, a ravaszára erőltette az ujját.

- Húzza meg! - kiáltott rá Simon.

- Ne... ne bántsanak! - rimánkodott Bokor. - Nem komolyan gondoltam.

- Húzza meg, mert én is meghúzhatom!

- Nem... ne! - hörögte artikulátlanul, eltorzult hangon. - Családos ember vagyok...

- Segítek.

Bokor, védekezően maga elé tartotta a két kezét, és halálra rémült hangon tovább rimánkodott:

- Ne lőjenek agyon! Nyugdíjas őrmester vagyok. Parancsra tettem, amit tettem.

Simon a horogkeresztes karszalagjára mutatott.

- Tépje le!

Bokor pillanatokon belül letépkedte.

- Tapossa meg!

Megtaposta.

- Köpje le!

Leköpte.

- Vegye fel, és dobja a tűzbe!

Felvette, és a lángok közé hajította.

Simon ekkor a harmadik társához fordult, aki a géppisztolyával sakkbán tartotta eddig a nemzetőröket. Nem volt rá szükség, mert azok teljesen ledermedten, reszketve ücsörögtek a helyükön. Az a nemzetőrök elé lépett. Nem tudott magyarul, ezért a kezével mutogatva állította sorba őket.

Simon Bokor kezébe nyomta a puskát.

- Húzza ki a zárdugattyúját!

Kattanás jelezte, hogy engedelmeskedett.

- Hány töltény van benne?

- Egy sem - jelentette ki, miután elrökönyödöten belelesett.

- Látják, mennyire gyáva féreg parancsnokuk van! - közölte Simon gúnyosan a nemzetőrökkel, majd Bokorra kiáltott: - Vetközzön le!

Bokor megütközve, olyan szemekkel lesett rá, mint, aki nem jól hallotta.

- Leveti a ruháját, és a tűzbe dobja! - Elkapta a zubbonyát, és egyetlen mozdulattal letépte az összes gombját. - Rajta, mert...!

Bokor Ferenc egymás után vetette le a ruháját s reszkető kezekkel dobálta azokat, sorjában a tűzbe. Az alsónadrágját az álarcos partizán tépte le róla, dobta a tűzbe. Teljesen meztelen állt a nemzetőrök előtt. Fogai vacogtak, két tenyerét szégyenlősen a lágyéka elé tartotta, s remegett.

- Mit aa-kaar-nak...- reszketett.

Simon megint a nemzetőrökhöz fordult:

- Hátra arc! - rivallt rájuk. - Elöl megy az őrmester, utána a többiek! Irány a falu! In... dulj!

Egymás sarkát taposva igyekeztek ki a híd alól.

Miután eltűntek, a partizánok tűzbe dobálták a puskákat. Kukac Kőműves Lajos, mert ő volt az álarcos partizán, Simonhoz fordult:

- Helyedben úgy pofán vágom, hogy kiköpi az összes fogát, ha már golyót nem engedhettünk a fejébe.

Simon nem válaszolt.

Vonat robogott el fölöttük. Kerekeik észbolondítón zakatoltak. A híd erősen remegett.

Berger Simon kiabálásra riadt fel.

- Riadó! Megtámadták a tábort!

- Riadó, riadó!!

Pillanatokon belül talpra ugrott, és belebújt a csizmájába. Nemrégien kapta. Orosz repülőről dobták le. Közben hallgatózott. A hegyen túl golyószórók kattogtak, aknák robbantak... Pontosan úgy hangzott, mint azon a bizonyos éjjelen a Kétpúpú hegy Toronyszikla barlangjában.

A barlang előtti tisztáson gyülekeztek, és dermedten hallgatták a vezér parancsát.

- Felderítőink jelentése szerint: német és magyar vegyes alakulatok közelednek felénk. Tülerő... Előőrseink harcban állnak velük, fokozatosan hátrálnak felénk...

Akna csapódott be a völgybe, és percről percre közeledett a lövöldözés is, annak megfelelően, amilyen gyorsan húzódtak vissza a tábor irányába az előőrsök. Egy-egy eltévedt géppuskalövedék is becsapódott, zúgott el a fejük fölött.

- Nincs konkrét parancs! - pattogott a vezér hangja. - Meg kell semmisítenünk őket! Bodó, Novák és Zránó raja az előőröket támogatja, a tábor közvetlen védelmében. Berger és Krenács csoportja oldalról segíti őket! Rádiókapcsolatom van a hármassal, de a négyeseket is megkeressük. Indulás! Jó szerencsét bajtársak!

Máris rohant vissza a rádióhoz.

Pirkadatra Simonék teljesen felszerelkeztek. Futólépésben másztak fel a hegyre. Öten voltak, köztük Frici és Franci a két német. Fent a társai lehasaltak, ő térden állva figyelt, mindaddig, amíg meg nem született fejében a terv: Bevárja, amíg a társai elindítják ellentámadásukat. Ennek leple alatt, mélyen belopóznak az ellenség közé. Oldalba, vagy hátba támadják őket, ahogyan a helyzet diktálja.

Pisszentett. Miután mindenki ránézett a kezével jelt adott az indulásra. Ő ment elől, a társai követték. Leltárt készített, eredményét a fejében lévő noteszlapra írta fel: egy golyószórót, egy puskát hoztak magukkal, ezeken kívül mindannyiuknak van géppisztolya, kézigránátja, zsebükben önvédelmi fegyver. Töltényt egy-egy nyakba akasztott tarisznyával hoztak.

Hallgatózott, és figyelt: Mi lehet az oka, hogy eddig egyetlen ellenséges katonába sem botlottak? Nem azért, mintha kívánta volna. Lehetetlennek vélte, hogy csak egy irányban támadnának! Miért nem kerítették be őket? A németek rendszerint több, kisebb csoportokban támadnak. Hol maradtak el, ezek a kis csoportok? Vagy a két ék között járnának?

A válasz nem sokáig váratott magára. A derengő hajnal kiismerhetetlen fényeiben, máris felvillantak a támadók fényes sisakjai. Megálljt intett a kezével, majd a távoli bokrokra mutatott. Franci melléje kúszott, és a parancsát várta.

- Te maradj itt! - súgta. Ő tovább kúszott, hogy csatasorba állítsa a társait. Még arra is maradt ideje, hogy megbeszélje velük támadásuk részleteit, mivel a feljük nyomuló ellenség takarása nélküli előre nyomulásából következtetve, még nem fedezték fel őket. Előttük szikladarabok heverték, fedezékként kínálták magukat. Mögójük hasaltak. Kísérteties volt csend. Tíz magyar és egy német közeledett feljük. Puskája csövét az előtte heverő köre fektette, megcélózta a németet aki, mintha lecsúszott volna a sapkája a fejéhez kapott, majd fél fordulatot írva le a testével, a mellébe lévő bokorba zuhant.

Simon társai is tüzeltek, mire az ellenség azonnal megtorpant.

- Utánam! - felugrott, és előrerohant.

Az ellenséget annyira meglepte ez a gyors, rajtaütésszerű támadás, hogy egyetlen lövés leadására sem voltak képesek. Géppisztolyaikat eldobálták, és magasra emelték a kezeiket.

Öten meghaltak, négyen megadták magukat.

Frici és Gólya, igen gyorsan és szakavatottan dolgozott. Pillanatokon belül lecsatoltgatták a derékszíjaikat, kihúzták velük a nadrágszíjaikat, és levagdosták slicceikről a gombjaikat.

- Nagyon szégyellem, hogy honfitársaim vagytok - feddte meg őket eközben Simon.

- Nem önként jöttünk ide. Hoztak, parancsoltak. Ha nem engedelmeskedünk fejbe lőnek... - szájalt vissza egyikük.

- Indulás! - kiabálta túl Simon.

Miután a foglyok gyászos, ám nevetséges csapata elszéledt, Gólya nevetve jegyezte meg:

- Ezekkel jól kitoltunk. Foghatják a nadrágjaikat, hogy le ne csúszson. Ez az igazi harcképtelenség!

Még be sem fejezte, Simon máris előrért intett a fejével.

Óvatosan ereszkedtek le a völgybe, ahol, legnagyobb ámulatukra a tisztáson több terepjárót, teherautót és azok között nyüzsgő katonákat fedeztek fel.

Simon ámulva hívta maga mellé a társait.

- Megtámadjuk őket? - kérte ki a tanácsukat.

- Ezért jöttünk - súgták szinte egyszerre.

- Ugye, tudjátok mit jelent ez?

- Száz az egyhez a megmenekülésünk esélye - vágta rá Frici.

- Viszont olyan gabalyodás lesz itt, hogy azonnal összeomolhat a front - okoskodott Gólya.

Franci lesütötte a szemét, mialatt megjegyezte:

- Végveszélybe került a táborunk. Hallgassátok csak! Golyószórók aknák... - Körbeforgatta a fejét. - Ne spekuláljunk tovább! Támadjunk! Használjuk ki, hogy ennyire észrevétlenül sikerült idejutnunk!

- Támadjunk! - javasolta Frici is.

- Egy pillanat! - intett Simon a mutatóujjával. - Aki nem akar, még visszafordulhat. Nem adok parancsot. Ez az akció teljesen önkéntes lesz.

- Senkim, semmim sincs, csak tartozásom. Most letörlesztek valamit belőle - fakadt ki Franci.

A többiek a vállukat vonogatták: nekem sincs! Csak Simon maradt néma és mozdulatlan, mert neki már akadt, aki várja, visszavárja. Nem maradt ideje további töprengésre, mert felfedezték őket. Az előőrsök jelzésére tucatnyi katona rohant feléjük.

- A patakmeder felé vonulunk vissza! - intézkedett Simon, és meghúzta a ravaszt.

A tábor pillanatokon belül felbolydult. Magyar és német vezényszavaktól visszhangzott a környék. Frici a melléhez kapott, s hangtalanul belezuhant az avarba. Simon melléje ugrott. Megdöbbenet látta, hogy meghalt. Kikapta kezéből a golyószóróját, kissé távolabb kúszott és lőtt.

Mint kövér rendet a jó kaszás, úgy fektette halomra az első sorban támadókat. A nyomukban haladók megtorpantak, sokan vissza is fordultak, ám a tisztjük megállásra kényszerítette őket, amely nyomában kényszeredett, azonban annál hevesebb roham söpört feléjük. Gólyát kézigránát szilánk végezte ki, de nemsokára találat érte a másik társukat is, akinek Simon még a nevét sem tudta. Már csak ketten: Franci és ő éltek, mégis megállították a rohamot, a jól sikerült fedezékbe rejtett golyószórójukkal. Az ellenség megint megtorpant. Simon és társa a közeli sziklás terület felé menekült, amely közben le-leterdeltek, s egy-egy rövid géppisztolysorozattal újra és újra viszszaparancsolták a legbuzgóbb támadóikat, akik minduntalan kiugráltak a sorból.

Mindezek láttán az ellenség azt gondolta, hogy nagyobb erővel áll szemben, ezért aknavetőket is bevetettek. Bokrok szakadtak ki tövestől, óriási szikladarabok pattogtak körülöttük a hatalmas robbanások nyomán, mialatt ők menekülve ugráltak hátra és hátra, egyik sziklatömb mögül a másikhoz, vissza a patakmeder irányába. A golyók szakadatlan záporoztak, pattogtak a repeszdarabok, mint nyári zivatorkor a jég az ablaküvegen.

Szerencsájukra Simon jól ismerte ezt a terepet. Tudta, hogy a közeli hegyoldal alján fenyvessal övezett sziklákba vájt patakmeder hódodik, kifli alakban kerüli meg a fél hegyoldalt. Francit kezdettől ebbe az irányba vezette, ahová szerencsésen meg is érkeztek.

Tapogatózva, bukácsolva haladtak előre a mély és sötét patakmedren, amelyet a fák koronái valósággal befedtek.

A fegyverropogás és az üldözőik kiabálása elmaradt. Szem elől tévesztették őket, vagy azt hitték, hogy meghaltak, nem tudták. Mindegy: Simon és Franci megmenekült.

Nagyon sokáig gyalogoltak, mígnem legnagyobb meglepetésükre, a patakmeder kijáratának végén, ugyanolyan alakulatba botlottak, mint melytől nemrégén megmenekültek.

Esni kezdett a hó. Sűrűn szótt, fehér csipkefüggöny ereszkedett közéjük.

- Menjünk közelebb! - indítványozta Franci.

- Egyik fától a másikig, egyik bokortól a következő bokorig oszva, közelítették meg a most felfedezett, ideiglenes táborn, esetleg főhadiszállást. A hó mind sűrűbben hullott, amiért is egyre nehezebben jutottak előre.

Simon az egyik fa tövében felegyenesedett, és óvatosan szétnézett.

Német katonák egyik kisebb csoportja nem messzire tartózkodott tőlük. Kézi felszereléseiket szorongatták, a terepjáróra vártak.

Franci megrángatta Simon ruháját.

- Egyikük százados - súgta a fülébe, mihelyt ő érdeklődően föléje hajolt.

Simon a zsebébe nyúlt. Egy golyót vett elő onnét, amelyet még Péter kezéből vett ki, s azóta is őrzött. Többször felmerült benne a gondolat, hogy Bokorba ereszti, ám most sokkal nagyobb hal akadt a horgára. Levette válláról a puskáját, kihúzta a zárdugattyúját, csőre töltötte, a vállához emelte, s célzott.

Nem süthette el, mert Franci meglökte.

- Megörültél?

Simon keményen vonta össze a szemöldökét, hangja mégis lágynak tetszett.

- Egy nagyon jó barátomért és az előbb lelőtt három társunkért...! Meg kettőnkért!

Még mondta, mialatt elsült a fegyvere.

A megcélzott tiszt fordult egyet a saját tengelye körül és összecsuklott.

Simon arcán meglegedett mosoly suhant át.

- Most került jó helyre a golyód Péter! - motyogta. Magyarul mondta, ezért Franci semmit sem értett belőle, csak megátalkodottan nézte.

A katonák pillanatokon belül összeszedve magukat támadásba lendültek. Franci hasra vágódott, és közéjül engedett egy hosszú sorozatot a golyószórójából.

- Vissza! - kiáltott eközben Simonra. - Nincs sok töltényünk.

Azonnal rohanni kezdtek visszafelé... Már egészen közel jártak előbbi búvóhelyükhöz, amikor Franci újra hasra vágódott, ahol golyószórója csövét egy satnya bokor tövébe fektette.

- Ne... ne! - súgta feléje Simon. - Gyere vissza a patakmedrébe!

- Menj, én fedezlek. - Mivel Simon habozott, újra ráordított.
 - Rohanj, mert azonnal itt lesznek - s lőtt.
 - Gyere te is! - hívta, mialatt ő is közéjük engedett egy sorozatot.
 - Ne várj rám! Menekülj! - könyörgött, majd kapkodón a lábára mutatott. - Ellőtték...

Simon odanézett. A rátapadó hó teljesen átvérzett.

- A gyomromba is kaptam golyót, végem van... Siess, siess. - Nem folytatta, megfordult és olyan mozdulatot tett, mintha el akarná lökni magától. - Menekülj! Fedezlek... Parancsolom!

A német katonák nagyon közel jártak. Sisakjukról leolvadt a frissen esett hó, amelyek most vészjóslón csillogtak. Simon azonnal belátta: ha most nem menekül el, neki is vége. Arról, hogy ilyen állapotban és viszonyok közepette Francit is magával vigye, szó sem lehetett.

- Parancsolom! - hallotta még egyszer a társa sziszegését, s azt is látta, hogy a hó a hasa tájékán is vöröslök.

Megsimogatta a társa fejét, felugrott, és a meder irányába menekült. Franci eközben tovább, az utolsó töltényét is kilőve tüzelt. Végül, partizán szokás szerint föbe lötte magát a pisztolyával...

Millió csillag ragyogott, remegett felette az égen, egyikük akkor kelt fel Franci képében, amikor visszalopózott a tábor feletti hegynek a csúcsára, ahonnét azonnal felfedezte az ádáz harc nyomait..., és a táboruk teljes megsemmisítését. A hóból kiemelkedő holttestek, szétszórt fegyverek és egyéb felszerelések heverték a tisztáson, ugyanígy fedezte fel a porig leégett faház, latyakos, kormos, hófedte nyomait is.

A hosszú csata, és a viszontagságok után most először öntötte el szívét mély keserűség, mialatt lebukózkodó érzések közepette dőlt a legközelebbi fának.

Hosszabb időbe telt, mire annyira összeszedte magát, hogy végre leereszkedhetett a táborba.

Legelőször a vezér holttestét ismerte fel, ugyanis az ő arcáról leolvadt a hó. Egyik lábát többől tépte ki a gránát. Még élhetett, ezért a benyomulók homlokon lőtték. Arról gondolta, hogy nem saját maga végzett önönmagával, mivel nem talált mellette fegyvert.

Bent a barlangban, mint az öregasszonyok halottak napján, sírtól sírig mozgott, botladozott a lemészárolt társai között. Lépései öregem-

berhez hasonlóan lelassultak, teste elnehezült, szíve szaporán vert. A lelkére nehezedő keserűség könnyeket csalt a szemébe...

Rendkívül erőtlen hang térítette magához.

- Adjál vizet! - kérte valaki szlovákul.

A sötétség miatt, hiába világított be a hold jóformán semmit sem látott most. Felállt, a falhoz botorkált, azt a bemélyedést kereste, tapogatta ki, két kinyújtott kezével, ahol a lámpákat s a gyertyákat tartották. Valaki, mintha megérintette volna a lába szárát. Lehajolt, ám semmit sem látott, talált ott, ezért tovább ment...

Végre gyufát talált. Meggyújtotta, maga elé tartotta, és szétnézett.

Az előbbi sebesült egyik kezét könyöktől lefelé szétroncsolta a kézigránát. Őt is fejen lötték a benyomulók, viszont a golyó csak súrolhatta a koponyacontját. Visszabotorkált a sziklafalhoz, ahol meggyújtva egy-egy gyufaszálat, a remélt helyen végre gyertyát talált. Meggyújtotta.

- Nagyon szomjas vagyok - nyöszörgött tovább az előbbi sebesült.

Simon a vizeskancsóhoz ment. Teleöntötte a mellette heverő bögrét, visszasietett a sebesülthöz, és megitta. Miután végzett alaposan szétnézett. Nem sokat látott, ezért letérdelt a sebesült mellé, és sebtében széthasogatott lepedőcsíkokkal bekötözte kezét.

- Van fegyvered? - nyögte váratlanul a sebesült.

- Van.

- Lőjél agyon!

- Beviszlek a faluba a mieinkhez.

- Késő. Elvéreztem, nagyon gyenge vagyok. - Kifejezéstelenül bámult Simonra. - Lőj! Ne hagyj kínlódni tovább! - követelte alig halhatón.

A falra mozgó árnyak verődtek. Simon kapásból arra fordította a géppisztolya csövét.

- Ne lőj! - hörögte valaki félelmetesen, ugyancsak szlovákul. Az lehetett, aki előbb megérintette a lábát. Hangját tompa huppanás követte. Simon felállt, és odarohant.

Másik sebesült társa feküdt a szénában. Feje vérzett. Haja a félig alvadt, félig még mindig csordogáló vértől teljesen összetapadva lógott a szemébe. Tátott szájával kapkodta a levegőt.

A szlovák Paszulyka volt. Visszament a bögréért, amelybe mind beletöltötte a maradék vizet.

- Nem kell - tolta el, legnagyobb ámulatára az. Jól vagyok, csak a lábam ég, és nagyon zsibbad.

Simon lerakta a gyertyát s megtapogatta. Érzései szerint mind a két lába el volt törve.

- A légnymás vágott a falhoz - magyarázta alig halhatón, mialatt vizsgálta. - Engem is föbe lőttek, de az nem fáj. Nagyon kapkodtak, elvették.

Megnézte a fejét is. Koponyája a halántéka táján vérzett. Hiába mondta előbb, hogy nem fáj, sebtét sokkal mélyebbnek vélte a társánál. Amennyire lehetett, s tehette, ugyancsak, az előbb széthasogatott inggel bekötözte a fejét, majd a lábai következtek., amelyeket két fűzfaseprő nyél segítségével - kihuzigálta a seprőnek kiképzett veszszők közül - „sínbe helyezte”.

A szánt a bejárat előtt tartották. Egyik szlovák faluban készítették, kifejezetten a partizánok részére nemrég. Élelmiszer, lőszer és sebesültek szállítására használták. Érte ment, és behúzta a barakkba.

Elsőként pokrócot rakott rá. Szerencséjére többet is talált. Gondolta, ezekre fekteti majd a sebesülteket. Paszulyka, legnagyobb meglepetésére ülve várta.

- Karold át a nyakamat! - kérte, majd, miután az átkarolta a szánra helyezte. Ezután a másik sebesülthöz lépett, és őt is a szánra fektette.
- Beviszlek benneteket Felkölcse. Szerintetek nincs több sebesült a barlangban? - kérdezte.

- Nincsen. Mindenkit agyonlőttek, akit elkaptak, bár a legtöbben saját maguk végeztek önmagukkal. Nézz körül, mennyi a halott. Nem adtuk olcsón...

Simon a biztonság kedvéért körbejárta a barlangot. Újabb pokrócot szedett össze a halottak közül, amelyekkel alaposan bebugyolálta a sebesülteket. A szétroncsolt karú, ismeretlen partizán eszméletlenül feküdt s hánykolódott, amiért kötelet keresett, s gyengéden a szánhoz kötözte, majd ismét szétnézett, mielőtt útnak indult volna. Kint a léptei valósággal csikorogtak a fagyos hóban, miután minden elgondolás nélkül, vaktában nekivágott, az előtte tornyosuló hegyoldalnak.

A szán kötelét a derekára erősítette, négykézláb mászva túrta maga előtt a nagy havat, húzta a szánt. Ahol tehetette bokrokba, kiálló galylyakba kapaszkodott, haladt feljebb. Miután elfogytak a bokrok, a legközelebbi fa törzsének vetette a hátát. Kifújta magát, majd tovább indult. Az első lépés után hasra esett. Ha nem kapja el idejében a keze ügyébe akadó fát, ha csak egyetlen pillanatra is késik, a szán menthetetlenül visszacsúszik a völgybe, ráadásul őt is magával vonja... Kézzel-lábbal tornászta feljebb magát oda, ahol az előbb állt. Miután elérte, nagyot fűjt, megtörölte izzadó homlokát, majd mind a két talpát nekivetve a fatörzsének, fenntartotta magát, mialatt kibújt a kötélből, amelyet az egyik fához erősített...

Így haladt, fától fáig feljebb...

Nagyon elfáradt, mire, végre felért a tetőre, ahol sűrűn kapkodva a levegőt, a szán szélére rogyott. Vállára, fejére hócsomók tapadtak. Átfagyott kezét, a lába közé szorítva melengette, masszírozta... Később újra feltápázkodott, de annyira elfáradt előbb, hogy megint visszarogyott. Átázott ruhája ólomsúllyal húzta lefelé, lábai meggémberedtek, keze elzsibbadt. Hátradőlt, mély lélegzetet vett s kissé ellazította az izmait, és várt. Miután némileg kipihente magát felállt, a szán kötelét a derekára erősítette. A sebesültek, egész úton sóhajtoztak, mocorogtak, most feltűnően elcsendesedtek. Nem indult el. Visszalépett, és megnézte őket.

Paszulyka elaludt, a társa meghalt. Elkeseredetten nézte. Szemében könny gyűlt, ajkát mély sóhaj hagyta el, miközben felemelte a pokrócba bugyolált társát, és a hóba fektette. Rövid fejtörés után behantolta hóval. Kezével rakta-túrta rá a havat, lábával sírformára taposta...

Miután elkészült, fejét a két öklére hajtotta, mert egy gyerekkorában tanult idézet jött a szájára:

„Ne hagyj magamra, mert besötétedett, és én félek, Uram!”

Paszulyka nyögésére riadt fel.

- Hol van Gazsi? - súgta.

Simon a homlokára csapott: Igen, Gazsinak hívták. Hogy eddig nem jutott eszébe!

A hósírra mutatott.

Paszulyka feje a szánra hanyatlott, és elsírta magát. Simon gyorsan összeszedte magát, a kötelébe bújta, és odébb húzta a szánt.

Ment, megállás nélkül, egész éjjel ment. Felette csillagok ragyogtak, viszont a hold mostanra teljesen eltűnt... Már pirkadt, amikor újra eleredt a hó. Az északról támadó szél, üvöltve lökdöste az erdő szélén tanyát verő varjúcsapatot. A mély csendet a fagy vasmarkában ropogó gallyak csattogása verte fel, s egy harkály kitartó kínlódása a mellette álló, jéggé fagyott fa oldalán. Simon csizmájába erős hideg szivárgott, hogy szemtelenül belecsípjen a lábujjaiba. A hópaplan alól néhány zöld fenyőfácska villant elő, alatta kúszó, vörös folt mozgott: róka volt. Farka összefagyva csúszott utána. A fáról apró, barna kéregdarabkák potyogtak. A harkály verte le. Egy felrebbenő madár nyomán hó zuhant a fejére. Távolról rikkantgatta feléje szidalmát, amiért felterve iménti, jónak bizonyuló helyéről...

Mire a faluba vezető patakmederhez ért a hóesés elállt. Nagyon elfáradt, ezért csak tántorgott.

Hangokat hallott. Hirtelen megtorpant. Feje, mint riadt vadé idegesen körbejárt.

- Paszulyka! - súgta óvatosan a sebesült társának. - Úgy hallom, katonák közelednek. Elcsalom őket...

- Adj egy géppisztolyt! - könyörgött a sebesült.

Simon gondolkodás nélkül kezébe nyomta azt a géppisztolyt, amelyet még a táborban rakott a szánra.

- Csak akkor lőj, ha felfedeznek!

Az volt a terve, hogy a katonák fölé lopózik a hegyre. Rájuk lő, amivel maga után csalogatja az ellenséget, majd a kellő pillanatban, kissé távolabbra menekülve fedezéket keres, és megsemmisíti őket.

Négy csendőrt fedezett fel, ha nem ennyire sűrű ott az erdő azonnal felveszi velük a harcot. De nagyon sűrű volt, ezért tovább osont, ahol nem messzire onnét mély hóba huppan. Két kezével túrva maga előtt a havat, menekült ki a gödörből, mászott fel tovább a hegyoldalba.

Fent szétnézett. A biztonság kedvéért várt egy kicsit, majd megcélozta az utána loholó, legközelebbicsendőrt, és lelőtte. A nyilas karaszalagos csendőr a hóba bukott. Az utána sietők a hóba hasaltak, és hatalmas tüzet zúdítottak feléje.

A ropogó géppisztolyok hangját sokszoros erővel verték vissza a környező, hófödte hegyek, s a kristálytisztá levegő.

Simon legnagyobb ámulatára a csendőrök, a kiadós lövöldözés után váratlanul visszafordultak, halott társukat otthagya, sietve eltávoztak a helyszínről, mire ő így sóhajtott fel: Szerencse, hogy magyarok, bezzeg a németek nem fordultak volna ennyire meggondolatlanul vissza! Fellélegezve, hosszúra nyújtott nyakkal figyelt. Miután észrevette, hogy a csendőrök teljesen másik irányba fordultak, mint amerre ő képzelte, felállt, ám alig egyenesedett fel, máris újabb, viszont csak egyetlenegy lövés hangzott fel. A szán felől hallatszott.

Rosszat sejtve rohant vissza. A nagy hóban lassan haladt, ezért elég sokára ért a szánhoz. Paszulyka feje a szán szélére hanyatlott, szájából és az orrából vér csöpögött.

- Mit tettél, te szerencsétlen! - hörögte, mialatt melléje rogyott a hóba.

- Ne haragudjál... - súgta az elhalón. Ahány szó, annyi véres buborék pattant ki a szájából, csurrant le a vér az ajkáról.

Simon közelebb hajolt hozzá, mire az tovább suttozta:

- Ne haragudjál - ismételte meg, de most már sokkal halkabban, mint az előbb, egy ideig fuldoklott, hörgött, majd Simon kezei között - segíteni akart, légzését megkönnyítõn feljebb emelte kissé a fejét - meghalt.

- Cipeltelek benneteket. Szenvedtem, az életemet tettem kockára miattatok. Tegnap Gazsi, ma te hagytál cserben. - A még mindig kezében tartott fejét megrázta. - Miért tetted? Megúsztuk. Látnod elmentek.

Dehogyis mentek. Máris golyók süvítettek el a feje fölött.

Simon, gondolkozás nélkül belevetette magát a hóba, majd rövidke habozás után, a szó szoros értelmében a hó alá fúrta magát, és odébb kúszott. Egyáltalán nem látszott ki a nagy hóból, mialatt óvatosan a közeli bokorhoz kúszott, ahol csendesen várakozott a hóban.

Az előbbi három csendőr közül, a negyediket Simon lelőtte, kettő a szánhoz lépett. A harmadik fedezte őket.

A két csendőr egyszerre káromkodta el magát:

- Sebesülten is lőtt, de jó fejbe trafáltam.

A harmadik csendőr, a jelekből ítélve a járőrparancsnokuk volt, nem híve a társának visszakibált:

- Jól nézzetek körül, hogy tényleg ő lőtt-e!

Simon erősen magához szorítva a géppisztolyát tovább figyelt.

- Friss vér folyik az orrából.

- Gyerünk! - adta ki a parancsot a járőrparancsnok. - Szegény Pistát is be kell vinnünk a faluba.

- Ezt itt hagyjuk?

- Na... ná, majd hazahúzzuk, és dísztemetést rendezünk neki, díszsortúzzal, tölgyfakoporsóval. - ironizált a járőrparancsnok.

A két csendőr egyszerűen lefordította a szánról Paszulykát és a pokrócokat.

- Mennyire felpakoltak - jegyezte meg eközben egyikük. - Hová tarthattak a nyavalyások?

- Csak azt sajnálom, hogy a társa meglépett. Nem kellene mégis utánanéznünk?

- Üldözi a franc, ebben a nagy hóban. Úgyis megdöglik, vagy előbb-utóbb horogra kerül ő is...

A csendőrök, miután az imént elhagyott halottukhoz húzták a szánt, felrakták, s azonnal, szinte kapkodón eltávoztak. Simon kissé várt, aztán ugyanúgy, mint a hegytetőn Gazsit, Paszulykát is a hóba temette. Letörölte gyöngyöző homlokát, egy ideig szomorúan nézte a hófehér sírhantot, sóhajtott, és tovább ment.

A szél elállt, valósággal szűrták a ködből kiváló apró jégkristályok. Kucsmájának bolyhos szőrszálai egyetlen jégdarabbá aszalódtak. Megszívott orra pillanatokra összeragadt. Gyakran hunyorognia kellett, hogy a szempilláira tapadó zúzmara lehulljon. A vastagtörzsű fenyőfák túlméretezett fehérséggel nyögtek körülötte. Szívét mély bánat, agyát keserűség öntötte el, mialatt a havat gázolta, a már nem hosszú úton...

Minden akadály nélkül jutott el Tölgyesi borházába. Az ajtót, szerencséjére nyitva hagyták, ezért egyszerűen besétált. Hihetetlen fáradtságot érzett, szinte vánszorgott, mígnem összezsuklottak lábai s a földre zuhant.

Arra eszmélt fel, hogy Kukac Kőműves Lajos a vállát rázza. Kábultan, nehéz fejjel ébredt. Azt sem tudta hirtelen, hol van. Felállt, a legközelebbi ágyhoz vánszorgott, és ráült.

Kukac Kőműves Lajos, őt megelőzőn, két társával együtt érkezett ide a feldúlt táborból. Mindannyian melléje telepedtek, s lehajtott fejjel hallgattak. Igaz ketten nem tudtak magyarul.

- Ti? - kérdezte később Simon Kukac Kőművestől.

- Alig mentetek el - válaszolt az -, azonnal benyomult a táborba a német és magyar katonák vegyes alakulata. A vezér visszavonulást parancsolt. Úgy volt, hogy a hátsó kijáraton távoztunk, de a németek egyik különítménye elvágta az utat. - Fakón, elkeseredetten beszélt. - Háromszoros túlerő, és azok a fegyverek! Iszonyatos mészárlást végeztek. Nemcsak a mieinket, a segítségünkre érkezőket is lemészárolták. Mi hárman egy mélyedébe húzódtunk, golyószórónkat rájuk szegeztük...

Abbahagyta, felugrott, majd, egyéniségéhez illően, dühösen csapkodta a levegőt, felváltva a combját.

- Képzeld, löszert meg nem hoztunk magunkkal. A nagy rohanás, a fejetlenség miatt történhetett meg. - Keserves, önmarcangoló sóhaj után folytatta: - A főhadiszállás felől lövöldözést hallottunk. Azok a hülyék azt hitték: elvágták a visszavonulási útjukat. Egymást taposva siettek vissza. Mi idelopóztunk...

Még mondta, mialatt Simon felállt s maga elé rántotta hátracsúszott géppisztolyát.

- Bemegyek Tölgyesiékhez.

- Tájékoztasd őket, és kérd meg, hozzanak élelmet!

- Jó - válaszolta Simon kézfogásuk közben...

Aránylag könnyen bejutott a faluba Tölgyesiékhez, ahol Borika, ugyanis ő nyitott ajtót csodálkozva csapta össze a kezét.

- Mi történt veled... Mindened véres.

- Nem sebesültem meg, csak...

- Gyere a fürdőszobába! - vágott a szavába, mialatt belekarolt, és betuszkolta.

Bent, a fürdőszobában megnyitotta a csapott, megnézte a kezével, hogy elég meleg-e a víz, majd mialatt az folyt, erőszakkal levetkőztette a majdnem magatehetetlen férfit, s belegyömöszölte a kádba.

- Én az előbb fürödtem, forró a víz a dobben, és jó meleg van itt, igaz? - csicseregte, miközben puha kezével beszappanozta a hátát.

Simon élvezettel lazította el az izmait a meleg vízben. Szemét behunyta, teljesen átadta magát a bársonyos kezek cirógatásának. Addigi oly jól ismert érzései másabbá váltak, s elmosódtak, min az álomképe.

Borika váratlanul leöblítette a kezét, és az ajtóhoz futott.

- Azonnal jövök - szólt vissza onnét. Szemgolyói nevettek, szája széle fénylett.

Simon agyonstrapált idegrendszere szerteágazva, minden nemrégiben történeteket feledve valósággal felbolydult. Kiugrani, utána futni, magához ölelni... - hajtogatta a vágya, mégsem mozdult, elalélt teste teljesen béna maradt. Végig az ajtót leste, amíg a lány vissza nem érkezett. Borika tiszta pizsamát és fehérneműt hozott.

- Apué, biztosan jó lesz rád - rakta le.

- Apukád nincs itthon?

- Szolgálatban van. Csak reggel jön haza. Vedd fel! - kedveskedett, mialatt szemérmesen kisietett a fürdőszobából.

Simon megtörölközött, gyorsan magára húzta a tiszta fehérneműt, pizsamát, és utána rohant. Borika az ajtóban várta. Feléje nyújtotta a két kezét, nem vonta magához, nem is csókolta meg, egyszerűen az apja szobájába vezette.

- Mi történt? Beszélj! - kérte már bent a szobában.

- Szétverték a táborunkat - felelte Simon lehangelődöttan, miután kényelmesen elhelyezkedett az előre megvetett ágyban, ahová Borika nyomta be.

- Várj csak! - mintha erről jutott volna eszébe, felugrott, és kiszaladt a szobából. Egy cédulával tért vissza. - Apa kapta, de sem ő, sem én nem értem.

Simon átfutotta a szemével.

„Szétvert csapatok, jelentkezzetek a kettesben!”

Miután elolvasta, ledobta magáról a paplanát, és kiugrott az ágyból. Semmi, de semmi másra nem gondolt most, csak arra, hogy a kettes tábor él, őt odahívják. Olyan boldog volt, hogy madarat lehetett volna fogatni vele.

Nem léphetett tovább, mert Borika lefogta, és szelíden visszahúzta a helyére.

- Sehová sem mész! Alig állsz a lábadon. Fáradt vagy, összetört... Feltétlenül pihenned kell! A katonák is kapnak szabadságot, vedd úgy, ha nem is szabadságon, eltávozáson vagy! - Szelíden, könyörgő arckifejezések közepette visszanyomta az ágyba. Föléje hajolt, megsimogatta a homlokát, és tovább kérlette: - Nagyon kimerültél. A falu végén összeesnél. - Anyásan homlokon csókolta. - Kérlek!

Simon tényleg nagyon fáradnak, kimerültnek érezte magát, amiért is akaratlanul be kellett látnia a lány igazát. Feje a párnára hanyatlott.

- Mi újság van a faluban? - súgta, kezével a lány karját simogatva.

- Az oroszoktól félnek. Nagyon közel van a front. Éjjelenként, ma kivételével, nem tudom ni történhetett, idehallatszik az ágyúzás... Azt híresztelik, hogy az oroszok mindent összeszednek, magyarul elzabrálnak - hötyögte el ezt az utóbbit. - A nőket megerősokolják, az órákat elrabolják, az aranyfogakat kiverik az emberek szájából, a férfiakat összefogdossák, és kiviszik őket fogságba...

Csak mondta, sorolta. Simon nem figyelt rá. A lelkiismerete kínoztá: Meleg ágyban fekszik, amíg a többiek a havas, a hideg erdőben bolyonganak. Segítenie kellene, mert ha valaki, ő nagyon jól ismeri az erdőt!

Borika semmit sem vett észre a fiatalember önmarcangolásából. Közelebb hajolt hozzá, fejét a mellére hajtotta.

- Kukacék a borházatokban vannak - súgta Simon. - Élelmet kérnek.

- Holnap viszek.

- Majd én! Készítsd ki, légy szíves! Kosárba rakd, ketten vannak.

- Csak akkor egyezem bele, ha megvárod a reggelt. - Kiscicaként dörzsölődött hozzá, még dorombolt is. - Itt maradsz, velem maradsz ez éjjel?

Átölelte, és forró, hosszú csókot lehelt az arcára. Simon magához akarta hózni az ágyába.

- Ne... levetkőzöm előbb... Az ajtó! - kiáltott fel váratlanul. Felugrott, hogy becsukja, de ha már felállt, le is vetkőzik - gondolta.

Mire végzett és visszatért a szobába, Simon úgy aludt, mint a bunda. Gyengéden betakargatta, visszaöltözködött, majd nesztelenül kisorsrant a szobából. Összetakarította a fürdőszobát, rendet rakott a konyhában, még egyszer bekukucskált Simonhoz, majd a szobájába sietett, másodszor is levetkőzött, és lefeküdt ő is...

Nagyon korán ébredt, mindezt azért hogy belopózhassék Simonhoz, ám a fiatalembert már nem találta a szobában. Pizsamája a szék karján hevert, az asztalon cédulát talált:

„Partizán vagyok, ne haragudj! Az élelemről ne feledkezzél meg!”

* * *

Tavasza Losonc elesett. Néhány hét, vagy annyi sem és Felkölcre érnek az oroszok - híresztelték.

A főjegyző autója menekülésre készen, tökéletesen megpakolva várta a főszolgabíró indulásra engedélyező parancsát.

A falu határában futóárkokat ástak. Borika az alkalmat várta, hogy észrevétlenül belopózhassék a borházukba. Nagyon ügyesen tűnt el, Bokor Tomcsi mégis felfedezte. A kellő távolságot gondosan betartva követte a szőlők közötti, nagyra nőtt gazban. Közben egyre erőteljesebben megbizonyosodott a felől, amit kezdettől sejtett: Borika nem egyenes úton jár.

Az égen tavaszi felhők kergették egymást.

Borika a borház vastag, kemény tölgyfaajtájához ért, amelyre alig tette rá a kezét, máris kinyílt. Meghallhatták a lépteit és eléje jöttek.

Bokor Tomcsi a kútnál járt. Kezébe vette a géppisztolyát, és leguggolt. Éppen idejében, mert valaki kidugta a fejét a borház ajtaján. Borika belépett, az ajtó becsukódott mögötte.

Bokor Tomcsi felegyenesedett, és a borház faláig osont. Borika csengő hangjából és a férfiak basszusából ítélve többen lehettek. Még jobban kinyitotta a fülét, de a széttöredezett beszédfoszlányokból semmi bizonyosat nem hámozhatott ki.

A szőlőn keresztül visszaosont a vadribizli garádig, ahol szépen meglapult. Nem kellett sokáig várnia Borikára, aki rá nemsokára kilépett az ajtón, és feléje közeledett. Egészen közel engedte magához, mire kilépett a bokorból.

- Jaj! - sikított fel Borika. Tenyerét a szájára tapasztotta. - Hú, de megijesztettél!

Arca elszíneződött, mégis, természetes hangon beszélt, mintha mi sem történt volna.

- Leselkedtél? - vonta kérdőre a fiatalembert.

- Hol voltál? - rivallt rá Tomcsi útszéli hangon.

- Láhattad, ha nem vagy vak, vagy nem ezért jöttél, hogy leselkedjél utánam?

- Mit kerestél a borházban?

- Bort viszek apámnak.

- Nem kínálsz meg?

Borika a kosarába nyúlt, ám mielőtt kivette volna az üveget, Bokor Tomcsi rászólt:

- A hordótokból gondoltam - gúnyosan ejtette ki -, kedves.

- De Tomcsi! Mit gondolnának rólunk?

- Miért? Van ott valaki?

- Hová gondolsz? Minek nézel?

- Annak! - jelentős nyomatékkel lesett a szemébe.

Borika kiesett a szerepköréből. Csodálkozó, tágra meredt szemmel bámulta a fiatalembert, majd szerepet váltva szipogni kezdett. Zseb-
kendőt húzott elő, és felitatta vele a láthatatlan könnyeit.

- Pont te mondd ezt, aki annyiszor kért... - Felcsapta a fejét, vad haraggal nézett a fiatalember szemébe. - Sikerült egyszer is megkapnod?

- Eddig nem, most viszont az enyém leszel! - Elkapta a kezét, és eszeveszetten vonszolni kezdte maga után.

- Gyerünk vissza a borházba! - kezdeményezte Borika, gondolva egy nagyot, miközben szeme sarkából kacéran Tomcsira kacsintott.

Az megtorpant, amit Borika azonnal észrevett.

- Miért nem jössz? - sürgette. - No! - Ő is megfogta a kezét. - Gyere!

Az elengedte a karját, szemei gyanúsan csillogtak.

- Férfiakkal beszélgettél. Kik azok?

- Gyere, nézd meg őket! - színészkedett a többiek életéért.

- Kelepcébe akarsz csálni?

- Kelepcébe, egy nyilast? Én, akinek az apja ugyancsak nyilas? - Felpattant. - Elég a játékból! Jössz, vagy itt hagylak?

- Majd máskor, kisanyám! Apukáddal együtt. - Olyképpen mozgatta összecücsösrített száját, mint a nyúl, ha két lábra áll, s figyel. - Mi-féle szökevényeket rejtegettek?

- Miért többes számban? - Húzta az időt elgondolkozón.

- A szőlőtök megműveletlen. Napszámosokat, senkit sem engedtek ki ide.

Borika teljesen meggyőződött róla, hogy Tomcsi hallgatózott. Óriási lelkiismeret-furdalást érzett, amiért Kukacék nyakára hozta az elenséget. Tennie kell valamit. Mit, azt az ösztöne súgta meg.

- Hallgatóztál? - Nézett továbbra is kacéran a fiatalemberre. - Féltekeny vagy? Mondd meg, de igazán!

- Én nem vicceltem veled soha. Szeretlek, és őszintén kértelek, hogy legyél a feleségem, viszont én nemcsak férfi, nemzeti szocialista vagyok. Elveim vannak. Kik tartózkodnak bent? Ez érdekel most.

Borika felhúzta a szemöldökét, és incselkedően figyelte Tomcsi arcát.

- Feltétlenül el kell árulnom?

- Partizánok?

- Hová gondolsz? - pattogott Borika.

- Katonaszökevények?

- Ne beszélj butaságokat!

- A szeretőd?

Erre nem válaszolt. Lenézőn, ajakbügyöztetésével érzékeltette: kéri magának az ilyen gyanúsítgatásokat.

Távolból ágyúdörgés hallatszott. A levegőben felriadt galambok keringtek. Fölöttük gólyapár körözött. Siető madárhad kisebb csoportja húzott el az erdő felé. Alattuk a völgyben, német csapatok masíroztak a falu irányába. A lány bájos domborulatai valósággal ingerelték a fiatalembert. Arcának kacér gödröcskéi pedig incselkedő fi-

togtatással csalogatta mind közelebb és közelebb a szemét. Addig-addig, amíg leküzdhetetlen vágyától űzve, hirtelen magához ölelte. Borika enyhén szabadkozva lesett körbe, hogy nem látják-e, miközben, lassan, centiről centire engedett a heves fiatalember akaratának.

- Teljesen bezsongtam - súgta Tomcsi felajzottan a lány fülébe. - Képzeldöm. Miket beszéltem neked összevissza. Bocsáss meg! El-mehetek hozzátok ma este?

- Gyere! - egyezett bele Borika. Legalább annyi időt nyer vele, hogy elmondhassa a történeteket az apjának.

- Csak egy valamit kérdezek még, aztán zárjuk le az egészet! Tényleg nem katonaszökevények? - látva a lány őszinte elképedését, sietve hozzátette: - De hát akkor kik? Mondom: férfi beszédet hallottam kiszűrődni. Többen vannak.

Borika tudta, hogy gyorsan ki kell találnia valamit, de mit? Semmi sem jutott eszébe, pedig most bármivel meglephetné. Mindent meg-esz ez a nagy hülye. Talán jóvátehetné amiért, ha akaratlanul is Kukacékra hozta Bokorékat. Uralkodni akart magán, de nem tudott, legalábbis nem sikerült olyan jól, amint szeretne volna. Önkéntelenül feljebb csúszott a szemöldöke, miközben mentő ötlete támadt. Közelebb húzódott a fiatalemberhez, és mintha ország-világra szóló titokról lenne szó, halálosan komolyan megkérdezte:

- Nem árulsz el apának?

- Nem.

- Tényleg nem?

Miután az élesen tiltakozott a fejével, gyorsan a fülébe súgta:

- Favágók. A fűrésztelepen dolgoznak. Két tót és egy magyar. - El-hallgatott. Azon törte a fejét, hogy mondja-e tovább vagy sem? Szégyenlősen folytatta: - Tudod, apa nem sokat keres. A szőlőnk sem hozott semmit a múlt évben. Egyik tehenünk megdöglött... Szóval kell a pénz. Odaadtuk nekik szállásnak. Én mosok rájuk. Nézd meg a szennyesüket! - Kérdőn lesett a szemébe. - Tényleg nem árulsz el apának? Nagyon szégyelli, titokban tartjuk a falusiak előtt.

Bokor Tomcsi nagyon megdöbbsent. Nyílt hazugságon kapta a lányt, ugyanis a favágókat régen hazaküldték, a fűrésztelepet több mint egy hónapja bezáratták. A múlt héten ellenőrizték a telepet. Egyetlen lel-

ket sem találtak ott. Egyébként a partizánvadászatok miatt, mindenkit lelőnek, aki az erdőben tartózkodik... Előbbi forró szerelme lehült, sanda borzalom költözött helyébe: Mennyire ügyesen hazudik, ez a szép fruska! - gondolta, de legyőzi a hiúságát, túljár az eszén! Szól az apjának, s még ez éjjel ellenőrzik a borházat. Ha mégis igaz lenne, nem történt semmi, ha nem... Holnapra mindenre fény derül. Addig megjátssza a hiszékeny szerelmest... Újra meg akarta csókolni.

- Most ne! Majd estére! - szabadkozott a lány. - Meglátunk.

Tomcsi összevonta a szemöldökét s a markába mosolygott: Azt hiszi megetette. Mindenesetre jól megjátssza magát! Fél, ezért kedves. Hitegeti, arra is igent mondana most, ha megkérné a kezét. Szerette Borikát. Szerelme teljesen elvakította. Vakon hitt neki..., eddig! Ám most egyszerre megváltozott minden.

- Hozzám jössz végre feleségül?

- Hozzád - vágta rá, miközben fellengző bizarrsággal a fiatalember hajába túrt.

- Minap nem így beszéltél. - Amióta Tölgyesi belépett a hungarista mozgalomba, a nyilasok közé, nemcsak nyíltan udvarolt neki, hanem a kezét is megkérte.

- Annyit mondtam: egyelőre ne beszéljünk a házasságról. Majd, ha megtetszel nekem...

- Most megtetszettem?

- Előbbi féltékenységed döbrentett rá, hogy szeretsz. Meg, ez a férfias viselkedésed! Bátorságod! Elved van... Teljesen megváltoztál.

- Holnap megesküszünk?

- Az esküvő, egyáltalán a házasságkötés nem olyan, mint egy hólyag. Felfújjuk, és kész! Arra készülni kell. - Pajkosan meglegyintette az arcát.

Tomcsi magához húzta, s megtapogatta. A lány túrte egy ideig, majd eltolta magától a kezét.

- De, Tomcsi! - Kacéran a szemébe nevetett. - Csak az esküvő után!

- A kezére paskolt, és futásnak eredt.

- Fogjál meg! - kiáltott vissza, s még gyorsabban szaladt...

A különosztagot, amely Tölgyesi borházába hatolt, maga Bokor Ferenc, kiszolgált törzsőrmester, jelenlegi nyilasvezér vezette. Kukac Kőműves Lajost és két alvó partizán társát teljesen váratlanul lepték meg. A legelemibb óvatosságról is elfeledkeztek: nyitva hagyták az ajtót. Igaz: tegnap üzenetet kaptak: hamarosan sebesültek érkeznek, ezért maradjanak a helyükön. Őket várták, ezért-másért hagyták nyitva az ajtót, talán maguk sem tudták...

A foglyokat az újjáépített községházára kísérték. A vallatást ugyan csak maga Bokor Ferenc vezette. Sosem tett ilyet eddig, ám most Kukac Kőműves Lajosról volt szó.

Az egyébként számító, de gyáva alaptermészetű Bokor, egyre jobban elvesztette a fejét. Vakon hitt Hitler által annyiszor beharangozott, hamarosan bevetésre kerülő csodafegyverében. Kukac Kőműves Lajost halálosan gyűlölte. Mindenütt kereste annak idején, s azután is. Sosem hitt a halálhírében. Régen sejtette, hogy valahol a környéken bujkál. Most a kezébe került. A honvédő Szálasi nyílt parancsa után, semmi szüksége sem volt a vallatására, mert a katonaszökevényeket akár a helyszínen is agyonlőhették, holttestüket, elriasztásként közszemlére teheték. Előtte ki akarta szedni belőle, hogy van-e, s ha van, mennyi köze van az ügyéhez Tölgyesinek és a lányának, az esküvő utáni rokonuknak, mivel az ő borházukban és Borika akaratlan nyomravezetése során jutott a kezébe.

- Csak a kezembe kerültél! - egy ideig sokat sejtetően hallgatott. - Mint levente, a tanítványom voltál. Kezdetben szerettelek. Tisztséget kaptál..., később mintha kicseréltek volna. Mi történt veled, fiam?

Kukac Kőműves tisztában volt, hogy lebukása egyben a halálát jelenti. Ha szerencséje lesz, föbe lövik, ha nem felakasztják, éppen ezért büszkén, felemelt fővel akart szembenézni a halállal, viszont annyira utálta Bokort, hogy azonnal rájött: ez nem fog sikerülni. Lám, máris elvesztette a fejét. Szikrázó szemmel, tele gyűlölettel vágta a képébe.

- Fiamnak nevez? Maga nevez a fiának? Mondja meg nyíltan, mit akar tudni? Ne húzza az időt, végezzenek velem, velünk hamar!

Az egyik nyilas kopó nekiugrott, és egyetlen ütéssel letaglózta. A másik a vizeskancsó után nyúlt, nyakon öntötte, amely után úgy vergődött a padlón, mint szatyorból kiugrott hal.

Még egyszer leöntötte. Kukac Kőműves felült, tántorgott, szédült, a kezét hátrakötözték, mégis felkecmergett a padlóról, ahol dacosan várta a következő kérdést.

Bokor összevonta a szemöldökét, és az előbbi két kopójára rivallt:

- Csak akkor nyúlhattok hozzá, ha engedélyt adok rá! - Ezután Kukac Kőműveshez fordult: - Ha mindent bevallasz, simán meghalsz, ha nem - felemelt, elnyújtott hangon folytatta: - átadlak a Gestapónak. Tudod, mit jelent ez?

Az, válaszként a lába elé köpött. Nyála az előbbi ütéstől piroslott. Bokor, mintha észre sem venné folytatta:

- Elevenül megnyúzást - maró gúnnal ejtette ki: - édes fiam!

Az ablak a közeledő ágyúzástól hirtelen megremegett, Kukac Kőműves odamutatott a fejével.

- Ez is jelent valamit. Hallja, édesapám? - gúnyolta vissza.

Bokor lekicsinylőn nézett rá, mintha azt mondaná: ugyan! Pedig belül mindene remegett, ez mindaddig tartott, amíg a dörgés abba nem maradt. Jól tudta: nincs sok ideje. A front napról napra közeledik Felkölchöz, holott ő nyilvános, látványos kivégzést akar megrendezni. Hadd emlékezzenek rá a falusiak!

- Beszélj! - ordított rá hirtelen.

Kukac Kőműves előrelépett. A nyilas, aki leütötte előbb, hátrább lökte, mire Kukac Kőműves egyetlen pillanatig sem tudta tovább tartani magát, egyébként is sokat szenvedett. Fájt s zsibbadt a keze a hátrakötözéstől, vécére kellett volna mennie, forró feje is serkentette..., mindezekről úzve, teljesen elvesztette az eszét. Szemei vérbeborultak, arca eltorzult, semmivel, senkivel sem törődött többé.

- Én gyújtottam fel a községházát - sorolta -, és a maga raktárát. Én kötöttem gúzsba a maga hülye fiát... - Erőltetett gúnnal nevetett a szemébe. - A híd alatt, amikor kezébe nyomtuk a golyó nélküli puskáját betojt, most bezzeg ordít! Akkor mindent letagadott. Miért taposta meg a horogkeresztet, amelyet végül a tűzbe dobott? - Előbbi erőltetett gúnya most, amikor a szavait idézte, marón mart bele Bo-

kor arcába: - A nyugdíjam miatt léptem be a nyilas pártba, makogta.
 - Most bezzeg henceg! De mondja: mit érzett azalatt, mialatt meg-
 szégyenülten, meztelenül menetelt a serege élén? Meg...

Bokor nem hagyta folytatnia. Vészesen megrándult az arca, aztán mint a felbőszült bika, ha támadásra készül, leszegte a fejét és a fiatalembernek esett. Beledöfött, majd mindkét kezével s lábával ütötte-rúgta.

- Nesze, nesze neked, te rohadt partizán! Behívtak katonának, te a partizánok közé szöktél! Mocskolsz, hazudsz, csakhogy lejárass a nyilas testvéreim előtt?

Kukac Kőműves Lajos jajszó nélkül tűrte, holott nemcsak bevizelt, hátul is tele lett a nadrágja, amely Bokort annyira felingerelte, hogy alig kapott levegőt. Arca vöröslött. Zakója szétnyílt, haja az arcába lógott. Úgy nézett ki, mintha őt verték volna meg imént. Miután nem bírta szusszal, nem az ereje hagyta el, inkább idegileg merült ki, az asztalhoz ült, rákönyökölt fejét a két tenyerébe fektette.

Kukac Kőműves Lajos, saját mocskában fetrengve hevert a földön. Arca vérzett, haja kuszán lógott a homlokára. Hátrakötözött keze miatt nehezen mozgott. Meg-megrándult, automatikusan le akarta törölni arcáról a vért.

Bokor Ferenc feltétlenül magával viszi Tölgyesit Németországba - határozta el. Igen jól beszél németül, amíg ő egy szót sem tudott. A lányát a fia veszi el. Ezért minden áron meg akarta tudni, hogy kapcsolatban állt-e vele, mert ha igen, nemhogy Németországba nem mehet, őt is kivégzi. Tehát, ő is vagy csak a lánya?

Megint összevonta a szemöldökét.

- Hogyan kerültél Tölgyesiék pincéjébe? - hörögte idegileg-testileg kimerülten.

- Feltörtük az ajtót, és bementünk.

- A tanító úr tudta nélkül?

- Amikor a maga házába behatoltam, talán engedélyt kértem magától?

- Hol bujkáltál azelőtt.

- Azoknál tartózkodtam, akikkel elfogtuk a híd alatt. Harisnyát húztam a fejemre, amiért nem ismert fel.

Erőltetetten felnevetett, csakhogy a maga mocskában fetregőn is tovább ingerelje a nyilasvezért.

Bokor az asztalra csapott.

- Miért hagytad ott őket?

- Szétverték bennünket a németek. - Hogy tovább terelje a gyanút Tölgyesiről, mert azonnal megérezte, hogy mire megy ki a játék, ezt is hozzátette: - Azt hittem, biztonságos helyen leszünk egy nyilas borházában.

Bokor egyre kíváncsibban húzta össze a nyakát. Nem nézett a fiatalemberre, csak odasandított.

- Borikával találkoztatok?

Kukac Kőműves Lajos lehajtotta a fejét. Szerette a lányt, noha régen tudta, viszonzatlanul, mert ő Berger Simont kedveli. Azon törte a fejét, hogy mit feleljen a kérdésre. Időt akart nyerni. Feje szédült, egyik lába fájt, egyáltalán nem tudott ráállni. Arcát a gyűlölet s a fájdalom keveréke meg az a sok vér, amely kirepedt bőréből, lecsurgott, friss dudorok, friss véraláfutások torzították el. Ruhája, elől-hátul rátapadt, amely szintén nagyon ingerelte a testét, bántotta esztétikailag, és szégyellte is... Bokor Ferenc megütközően bámulta: Hogyan lakhat ennyi gyűlölet egy aránylag fiatalemberben? Kukac Kőműves Lajos végre megszólalt:

- Borért jött ki. Mi ráijesztettünk: Ha beköp reggelig az apjának, ráfogjuk a tanító úrra, hogy nyilas létére partizánokat rejtegetett. Úgy gondoltuk, hogy reggel tovább állunk. Visszamegyünk az erdőbe. - Beszéde közben jutott eszébe, hogy Borikát hazafelé kaphatták el, akkor pedig a kosarát is megnézték, ezért gyorsan helyesbített: - Én mondtam neki, hogy szennyes ruhát is tegyen a kosarába.

Bokor nem faggatta tovább Lalit. Egyrészt tudta: ebből a megátalkodott, született hülyéből - csak így nevezte magában -, nem szed ki többet. Cselt eszelt ki.

Kukac Kőműves Lali tudta, hogy Bokor meghibbant agyában már megszületett az iszonyatos elhatározás. Neki tehát nincs mit vesztenie, ezért bedobta egyetlen aduját is, noha jól tudta: ebben a játékban nincsen nyerőlapja.

- Nem hallja, mi folyik Losonc alatt? - nyögte artikulatlanul. - Más menti az irháját, maga meg most, éppen most veszik meg? Ez a háború elveszett. A hegyek tele vannak szökött katonákkal és partizánokkal. Német is akadt közöttünk. Ha elenged, maga mellett vallok majd. Elbújatom, mert néhány nap és itt lesznek az oroszok...

- Magad mentsd, ne engem! Pofa be!

- Pofa be, pofa be! Ezt kiabálta a leventében is, milyen magyar ember maga? Elvesztettük a háborút. Értse meg már végre! Ne végezzenek ki bennünket! Jól járnak, meglátják!

Nem fejezhette be. Az egyik nyilas kopó, aki nemrégen felloccsolta, melléje ugrott, és egyetlen ütéssel letaglózta. Kukac Kőműves Lajos úgy zuhant el, mint egy homokzsák. Még visszanezett Bokorra, azután elájult.

Sokára tért magához, holott többen is élesztgették.

Hárman ültek az asztalnál, miután magához tért. Bokor felállt, s úgy amint a kisbíró szokta dobolás előtt, elkiáltotta magát:

- A hadbíróság.

Kukac Kőműves Lajos annyira gyenge volt, hogy még segítséggel sem tudott felülni, olyan szemekkel szurkálta a földről Bokort, amely maga is felért egy lehányással, mígnem gúnyosan felnevetett:

- Nyilas pondrók! Ganéjtúró férgek! Egy mukkot sem szólok többé hozzátok!

- Halált javasolok - harsogta túl Bokor. - Egyetértetek?

- Egyet - bólintottak rá kutyahűséggel.

Kukac Kőműves Lajos köpködött, átkozódott... Bokor nem törődött többé, sem vele, sem a végig hallgató, mindenből egy szót sem értő, szorongó társaival, akik szentül azt hitték: róluk egyáltalán nincs szó... Megfordult és kiment...

Egyenesen Tölgyesiékhez sietett, ahol, alig lépett be, máris a lényegre tért.

- Éjjel a borházatokban jártunk - kezdte nagy hangon. Tölgyesi arcát kémelve, akinek egyetlen arcizma sem rándult meg, csak a vállát húzta fel.

- Legalább megkóstoltátok a boromat? Nem pimpós? Nem verték még szét a hordókat? Nagyon régen jártam kint.

- Ment a lányod helyetted is.

Tölgyesi olyan képet vágott, mintha semmit sem tudna, holott a lánya mindent elmondott neki. Utána azonnal értesíteni akarta a menekülteket, de elkésett. Kukac Kőműves Lajost és a partizántársait elfogták, ezt tudta, viszont az üregről, a kis kórháznak berendezett pincéről semmit sem tudott. Rajta és Kukac Kőművesen kívül senki sem ismerte a titkos lejáratot... Nem köpték-e be azt is? És, ha mégis rátaláltak?

- Mi van a lányommal? - adta a tudatlant.

- Na ne...! - Jelentőségteljesen lesett Tölgyesire, aki valósággal megrettent, hát, amikor még ezt is meghallotta: - Kukac Kőműves Lajos és két partizántársa fogoly.

Tölgyesi idegszálai megrándultak, de pillanatokon belül összeszedve magát, csodálkozást imitálva bámult a nyilasvezérére.

- Kukac nem halt meg? - Megfogta a vendége kezét. - Gyere beljebb! Ne itt a folyosón tárgyaljunk. - Legalább kitalál valamit mialatt beérnek, gondolta mialatt előrement. Bokor követte. A szobában Tölgyesi megállt. - Isten hozott. Foglalj helyet nálunk!

- Te rejtegetted? - vádolta meg bizonytalanul.

- É...én? - fakadt ki jól sikerült műfelháborodással. Tölgyesi. Hátralepett, s sértődöttséget színelve megismételte: - É...én?

- Bizony te! - válaszolta Bokor farkasszemet nézésük közben.

Döbbenetes csend telepedett közékük. A katyusák fokozódó „ugatása” miatt a konyhában tányérok verődtek össze, poharak csörömpöltek. A szekrény tetejéről birsalma pottyant eléjük a földre. Egyikük sem nyúlt utána, hogy felvegye. Az utcáról riadt kutyák ideges vonnyítása hangzott, az egyedül maradt tehén is elbőgte magát az istállóban.

Tölgyesi az ablakra mutatott.

- Te ilyen nehéz időkben is vádaskodsz? Ellenem, aki elsőként léptem be a nyilas pártba, közétek? Ellenem, aki még ebben a nehéz időben is hüen szolgálta és szolgálja a hazát? Ellenem, aki ebben a válságos percekben is hazafi maradt?

Bokor nem figyelt rá. Olyan mozdulatokkal emelte fel a mutatóujját, mintha maga ez a mozdulat is nagy kegynek számítana.

- Csak azért úszod meg, mivel nászok leszünk, és együtt megyünk ki Németországba. Ideiglenesen, mert ugye Hitler hamarosan beveti a csodafegyverét, és örökre vége szakad a vörös ördögök uralmának. Hiába lövöldöznek immáron a kertünk alatt. Másként, tudod mi járna ezért? - Hurkot rajzolt a nyaka köré. - Vagy... - sokat sejtetően ütögette meg mutatóujjával a koponyáját, és alamüszin elhallgatott.

Tölgyesi fellélegzett. Időt nyert, neki pedig most erre volt szüksége.

- Holnap kivégezzük őket. Tizen lőnek rájuk! - Mélyen a házigazda szemébe nézett, és gúnyosan folytatta: - Egyikük te leszel, testvér! - Hirtelen felállt, és az ajtó felé fordult. Onnan szólt vissza: - Csak ezért jöttem.

Tölgyesi Miklós magába roskadtan bámult utána...

Aznap éjjel egyetlen pillanatra sem hunyta le a szemét. Faltól falig sétált, és a fejét törte. Éjfél is elmúlt, mire végre dűlőre jutott saját magával.

Borika aludt. Az ágyához lépett. Sokáig nézte, végül megsimogatta az arcát, mire az felébredt. Az apjára mosolygott, elkapta a kezét, és magához szorította.

- Nagyon érdekeset álmodtam - újságolta csillogón. Csak nézte, nézte az apja arcát, majd riadtan felült. - Mi történt veled, apu? Nem aludtál, beteg vagy? Nagyon törődött az arcod.

- Sohasem éreztem magamat ennyire kipihentnek, ilyen nyugodtnak, lányom!

- Akkor, miért ennyire karikás a szemed alja? És nagyon sápadt vagy.

- A választ délben tudod meg.

- Baj van?

- Nincs - nyugtatta meg mesterkéltén mosolyogva. Megszorította a lánya remegő kezét, és elszántan nézett a szemébe. - Ha már felébredtél, keljél fel! Azonnal indulj el Jakusékhoz. Egy levelet adsz át neki! Úgy menjél, hogy ne vegyenek észre!

Borika felugrott. Rosszat sejtve, riadtan, remegő kézzel öltözködött fel. Nem szólt, nem kérdezett semmit. Hozzászólt az ilyen-

hez. Miután elkészült, az apja kezébe nyomta a levelet, amelyet az éjjel írt meg, és az ajtóig kísérte.

- Isten veled, kedves lányom - ölelte át érzéken.

- Elmész valahová? - ütközött meg Borika.

- El. - Újra magához szorította. Forrón megcsókolta az arcát, aztán gyengéden eltolta magától. - Menjél!

Az előszoba ajtaján túl kísérte, ahonnét addig leste, amíg el nem tűnt a szeme elől.

Borika megállás nélkül futott. Erősen lihegve, szuszogva érkezett meg, adta át a levelet Jakusnak, aki gyorsan felbontotta, és végigszaladt rajta a szemével:

„Rejtsd el a lányomat!” - csak ennyi állt a levélben.

Jakus értetlenkedően lesett Borikára: - Nem értem. Mondj valamit! - suttogta, majd, miután az csendben maradt, rájött: ez azt sem tudja, mit tartalmaz a levél.

- Gyere a pincébe! - Megfogta a kezét, és maga után húzta.

Borika nem ellenkezett, nem kérdezősködött, ezt is megszokta az eltelt hetekben. Az apjára gondolt, s mint amióta felköltötte végig rosszat sejtett, ami több volt, mint egyszerű félelem...

Kint ágyuk dörögtek. Repülők köröztek, a máskor csendes utcákon izgatott emberek rohantak az agyagbánya irányába. Csak néha álltak félre, hogy utat engedjenek a visszafelé vonuló német s magyar vegyes alakulatoknak. Igazi háborús zűrzavar, felfordulás fogadta az idegesen, feldúltan rohanó falusiakat.

Borika mit sem tudva ezekről, a csendes, dohos pincében ücsörgött, ahová a dobpergés sem hallatszott le, amelyet most nem a kisbíró, egyik nyilas vert...

* * *

Berger Simon hamarosan megismerkedett az új, több barlangrendszerből álló táborral. Összebarátkozott az új társaival, akik közül sokat ismert.

Az új vezérük sok mindenről tudott. Amiről nem, azt egyik csillagos este mondta el neki: kint, fagyoskodón a barlang előtt...

A fegyverét tisztogatta. Az elmúlt évekre emlékezõn, meg-megállva idézte vissza Pétert, Fricit, Francit és a többieket. S Borika? Éppen rágondolt, amikor a vezér melléje lépett.

- Holnap délben lerohanjuk, és felszabadítjuk Felkölcöt - közölte nyugtalanul. - Utána hátba támadjuk a németeket, és csatlakozunk az odaérõ szovjet csapatokhoz.

Simon szíve nagyot dobbant.

- Mikor indulunk? - kérdezte meg felcsillanó hangon.

- Amint szoktuk, azonnal!

Még be sem fejezte, máris megfújták a kürtöt. A vezér elment, õ gyorsan felugrott, és az ilyenkor szokásos legsürgõsebb teendõihez látott.

Mindenki a megszokott helyén sorakozott. Maguktól tudták, hogy mi a teendõjük. Perceken belül menetkészen várták az indulásra szóló parancsot, hogy gyorsított menetben induljanak el Felkölc irányába. A felderítõk egész éjjel dolgoztak, úton voltak most is. Őket a gyalogosok követték, utánuk, a fõleg a partizánokhoz átdobott, orosz katonákból álló nehéz fegyveres osztag követte.

Pirkadt, körülöttük hangos csiviteléssel, rosszat sejtõn ébredezett az erdõ.

* * *

Az agyagot a Templomhegy oldalában elõször csak csipegették a falusiak. Késõbb kisebb-nagyobb gödrök keletkeztek... Házakat építettek belõle, földes szobákat mázoltak, padlásokat tapasztottak le az onnét kibányászott agyaggal. Amint nõtt a falu, úgy szaporodtak a házak, úgy mélyült, terebélyesedett ez a gödör is. Minél többet vettek el belõle, annál nagyobb lett, mígnem a divat, amely úgy terjedt, mint a nátha, s az életszínvonal emelkedése, amely nem kerülte el Felkölcöt sem, szükségtelenné tette az agyagbányát. Bezárták, altalaját az elõjáróság javaslatára, elegyengették, hatalmas leventepályát alakítottak ki, de ott tartották meg a tehenek s a lovak évenkénti állatorvosi szemlélését, a búcsút Szent István király napján. Mostanában már csak a cserépkályhák építéséhez hordtak innét-onnét, ebbõl s abból a vé-

géből agyagot. A házakat kizárólagosan homokkőből építették. Ezeket a köveket a szembe lévő hegyoldalból robbantgatták ki, faragták megfelelő alakúakra...

Alig derengett, a falu apraja-nagyja, szívszorongatón és hátborzongatón „a gödörben” szorongott. Izgatottan várták, a még soha nem látott borzalmat, éppen ezért mindenkinek végig kellett néznie, a Bokor által beharangozott kivégzést.

A menetet maga Bokor Ferenc vezette. Siettek, mert a front is sietett feléjük, meg féltek, hogy felfedezik őket az ellenséges repülőgépekről, és végiggéppuskázták a tömeget.

A főjegyző Ignácot - a kisbírót -, aki két urat is szolgált egyszerre: az egyházat meg a községet, még előző este berendelte, és megparancsolta neki, hogy a kivégzés előtt, amíg el nem dördülnek a fegyverek, dobolni köteles. Gyakoroltatta, azt is kikötötte, hogy melyik ruháját vegye fel majd.

Ignác a kivégzés reggelén, a megparancsolt időben meg is jelent, ám nem a községházán, hanem a szérúskertben. Bottal üthették a nyomát: - Éppen ő dobol majd Bokornak - súgta meg a szomszédjainak -, aki majdnem felpofozta nemrégén, mivel hajl Hitler helyett, halj Hitler köszönéssel üdvözölte.

Ezért verte most a dobot az egyik, idegenből odavezényelt nyilas testvér.

Kukac Kőműves Lajos a két partizántársa mellett, teljesen összetörtén, mocskosan, véresen, hátrakötözött kezekkel, de minden erejét összeszedve, dacosan fel-felütött fejjel, összeszorított ajakkal lépkedett a felemás, katonasapkás, civil ruhás, karszalagos nyilasok, és csendőrök sorfala között.

- Fiam, egyetlen fiam! - ordította zokogva, magából kikelten, magzatát féltőn az anyja.

A testileg-lelkileg összetört fiatalember megtorpant. Mondani akart valamit, de a sok veréstől, a kegyetlen bánásmódtól bedagadt szájának szűk résén, hang helyett vér bugyogott ki. Az egyik nyilas megkönyörült rajta. Intett, hogy kivégzése előtt, beszélgessenek, búcsúzanak el egymástól, azonban a csendőrök megakadályozták ezt. Szigorúan megparancsolták az asszony körül állóknak, hogy azonnal és

erőszakosan vezessék vagy vigyék haza, amelyben az egyik csendőr maga is segítkezett...

Tölgyesi Miklós kemény megátalkodottsággal lépkedett a sorban, pontosan a kivégzőosztag szélén.

A felzúduló, egyre izgatottabban zajongó, mind közelebb és közelebb tóduló tömeg közé, újabb csendőrök furakodtak, hogy puskatusuk és szuronyaik segítségével visszatereljék őket. Miután sikerült, sorfalat álltak előttük.

A foglyokat a löfogónak használt, magas agyagfal elé állították, ahol a nyilasok azonnal kordont vontak köréjük.

Bokor Tomcsi, Kukac Kőműves Lajos mellé lépett, hogy bekösse a szemét. Ő az arcába köpött, és megrugdosta, végül hárman leszorították, a negyedik összekötözte a lábát, és fekete klotgatyából kihalásított ronggyal erőszakosan bekötötték a szemét. Őt magát talpra állították és, hogy el ne essék szorosan az agyagfalhoz nyomták.

- Pribékek! - sziszegte Kukac Kőműves, állapotához mérten hihetetlenül izzó gyűlölettel. - Vegyétek le rólam a mocskos kezeteiket, mert szétharapom!

Ajka habzott. Úgy kapkodott a szájával a kezük után, mint a kutya. Az egyiket elkapta, annyira megharapta, hogy az kínjában felordított. Ugrált, és a kezét rázta, mígnem Lali, megint a földre zuhant.

A megrökönyödötten leső, sopánkodó, jajongó, zajongó tömegből valaki a nyilasokra kiáltott.

- Gyilkosok! - Többen követték, megállás nélkül pfújjoltak s kiabáltak. Mindannyian a nyilasokat szidták.

Kukac Kőművest ekkorra, miután megint talpra állították, a négy nyilas sietve otthagya.

- Szégyelljétek magatokat! Gyilkosok! - ordította most már megálíthatatlanul a lázongón forrongó tömeg.

Ezen felbuzdulva Kukac kőművesnek ismét megjött a hangja:

- Ti is megdöglötök! Hazaárulók! Gyilkosok!

Másik két társa szlovákul kiabált, amit a legtöbben nem értettek.

Repülőgép húzott el fölöttük. Légelhárító ágyúval lőttek rá, mire a lövedékek, mint apró labdák, csillagszórókként puffantak szét körülötte az égen.

A nyilasok sorfala megbolydult. Bokros Ferenc durva szavak közepette szedte ráncba, immáron sokadszorra a társait. Majd sietve, szinte kapkodón félreállt, és elkiáltotta magát.

- Kivégzőosztag! - A tíz, erre a célra kijelölt nyilas előrelépett. Tölgyesi előzőn ismét a sor szélére húzódott. A tömeg megdöbbenően elcsendesedett, csak Kukac Kőműves Lali torz ordítása hallatszott, kétségbeejtő hangzást s látványt nyújtón mindaddig, amíg Bokor újabb ordítása el nem nyomta: - Csőre... tölts!

A tíz puska zárdugattyúja egyszerre csattant. Kukac Kőműves Lajos, mint egy kísértet, megint ugrálni kezdett. Fejét öldöklő bikaszerűn, mintha rájuk akarna rontani, előreszegezte.

- Ne engedelmeskedjenek neki! Ne lőjenek ránk! Nemsokára ideérnek az oroszok... - kiabálta teljesen érthetőn.

Bokor hangja megint felcsattant:

- Cél...! - Feltartotta a kezét, aztán hirtelen visszarántotta. Az örültek kifejezetlenségével telített arca, mindvégig változatlan maradt.

- Tűz!

Tíz helyet csak kilenc puska dördült el. A tizedik még hallgatott, míg nem Tölgyesi Miklós hirtelen oldalra fordult, és a csőre töltött fegyverével Bokor Ferenc mellébe lőtt. Ezután elengedve a fegyverét, az a földre esett, kapkodón a zsebébe nyúlt, ahonnan két összekötött német, tojáskézigránátot rántott elő, kibiztosította, és a mindezt látó, menekülő nyilasok közé dobta, oda ahol a legtöbben álltak. Mindezt annyira gyorsan, meglepetésszerűn, hogy a körülötte állók valósággal megdermedtek.

- A független, a szabad, a demokratikus... - Eddig tartott, mert a leggyorsabban felocsúdó nyilas - magas, bajszos férfi volt - kezéből feléje zúdított géppisztoly sortűz torkába fojtotta a szót. Nagyon ügyetlenül s idegességétől kapkodón tüzelt, amiért is: Tölgyesi Miklóssal együtt, agyonlőtte a kivégzőosztag másik két tagját is, többüket megsebesített.

Bokor Ferenc azonnal meghalt. Fiának a kézigránát repeszei oltották ki az életét, hat fiatal nyilas társával együtt, alapos vérfürdőt végezve...

A rend felborult. A nyilasok kiabáltak, összevissza rohangásztak. A falusiak előtt eddig kordont vonó csendőrök megfordultak és hazafelé terelték az amúgy is menekülő, pánikba esett tömeget. Mindenki menekült, ki merre tudott, arra szaladt...

A kirendelt halottaskocsi, később nem három, amint korábban tervezték, kereken tíz halottat vitt be a faluba. A sebesülteket a tűzoltószertárba szállították, s vették, amennyire tehették s lehetőségük adott ott kezelésbe.

Az ágyúdörgés, a géppuskaropogás, a gránátpukkanás... egyre jobban közeledett. A német katonák visszavonulása abbamaradt. Se lovas kocsi, se katonai jármű nem jött több. A főjegyző és vele együtt néhány lemaradt nyilasvezér, már az autójukban ültek, amikor a Szőlőhegy felől felhangzott a hosszú, elnyújtott kiáltás:

- Hurrá... hur...rá!

Ezután a Templomhegy felől felcsattant az orosz kórus is.

A partizánok, az odaérkező szovjet alakulatokkal összekeveredten, percekben belül bekerítették, és egyetlen puskalövés nélkül elfoglalták Felkölcöt...

Epilógus

Ebben a regényben leírt események nagyobb része megtörtént. A többi írói fantázia szüleménye. A szereplők nevei és a helyszín sem egészen hiteles...

Fiatalok, öregek vegyesen járjuk végig a haragoszöld erdőfoltokkal, legelőkkel, zárt tisztásokkal teletűzdelt hősi helyeket, egyik szép napon.

A cinkék a tavaszt hirdették: nyitni kék, nyitni kék! A vadgerlék turbékolva udvarolgattak a párjuknak: újra... újra! A sárgarigók: mit csinálsz Ilus, talán mosakodsz? A varjak lomha, méltóságteljes káro-gással feleltek rá: kár... kár, és mindannyian elhagyták Felkölcöt...

Az idő megállt, a levegő sem mozdult, nyugtalan feszültséggel telt meg, csak a fakopáncs kopogott valahol, viharvert, odvas, szúvas bükkfatörzsén. Az agyagos, köves s kátyús utunk szélén, az avarban egerek rohangásztak, a kis sziklákon gyíkok sütkéreztek... Az égbolt felől vonuló vadlibagágogás hallatszott...

Visszanézve a falura, az utcán, az öreg s félkegyelmű Hornyák János, súlyos fejsérülést szenvedett, volt partizán hajtotta végig a falusi csordát, széles porfelleg kíséretében...

Az erdő hangos dalolással köszöntötte a tavaszt.

A fű minden évben kizöldült, és el is száradt. A hólé valamennyi évben végigmosta a hegyoldalokat. Eső áztatta, szél hordta, óriási munkagépek dögönyözték, szorgos kezek alakíttatták, keverték össze a tájat, mint festő tarka pletsnijével a vásznat. A lehullott levelek minden ősszel barna lepedőt terítettek az erdőre, mégis úgy nézett ki most ez a táj, mintha semmi sem történt volna az eltelt évtizedekben.

A Toronszikla barlangja falán a sziklavégek, ahol annak idején Nagy Péter és Berger Simon tüzeltek, még most is feketék, kormosak. Jóval távolabb, annál az emlékezetes vízmosásnál a padkán, még mindig dacolt az idővel a kis „emlékmű”, amelyet Berger Simon annak idején, Nagy Péter sírja fölé állított. Ugyanúgy áll manapság is, amint annak idején összerakta, csak az a bizonyos puska hiányzott a tetejéről, s egynéhány kő szétmállott...

A vasúti robbantások helyén emléktáblák hirdetik az ellenállók diadalát az ellenség fölött. A temetőben emlékművet állítottak, Kukac Kőműves Lajos és a többi partizán dicsőségére.

A megkopott emlékek újra kifényesedtek. A beforrott sebek kiújultak. A régen felszáradt könnyek újra megcsillantak. A névtelen hősök feléledtek az emlékezés régen becsukott könyvében, az alatt az órák alatt, mialatt a hegyeket jártuk.

Hány ismeretlen hős nyugszik itt, akiket senki sem ismer már, akiket az idő az örökre feledés, fekete börtönébe zárt.

- Hogy elmúlt! - súgtuk magunk elé. - És még a nevük sem maradt fenn. Csak: Vezér, Franci, Frici, Gólya, Gazsi, Cseh, Paszulyka... Legtöbbjükről még ennyi sem!

- Ennyi sem! - súgta vissza az örökké zúgó, zajló erdő egybefolyó falombja. - Csak az a sok, ezerszínű vadvirág, amelyek minden tavasszal újra bontják a hősök véréből táplálkozó szirmaikat...

1977. szeptember

Nógrádi Kovács György megjelent könyvei:

1. A seriff és bandája. Ifjúsági regény. 1987
2. A dinnyecsöszök. Ifjúsági regény. 1987
3. Egy fiú, aki kétszer szökött meg. Ifjúsági regény. 1991
4. Pisztoly és kereszt. /Vadgalamb csőrében zöldág/ Regény. 1991
5. Végzetes nászút a kastélyban. Regény. 1992
6. A halóri ház rejtélye. Regény. 1998
7. Az aktmodell. Elbeszélések. 2000
8. A legyek pókhálóban halnak meg. /Gyötrelmek, szerelmek, tragédiák/ Regény. 2001
9. Színe s visszája. Egy viharos szerelem története. Regény. 2006
10. Vadonc, az árva gyerek. Ifjúsági regény. 2006
11. Anekdoták, aforizmák, hihetetlen történetek. 2006
12. Kutyasétáltatás. Kisregény és elbeszélések. 2006
13. Kuláklistán. Regény. 2007
14. Megtisztulás. Regény. 2007
15. Négy holttest egy kriptában. Regény. 2007
16. Az ördög szorításában. Regény. 2009
17. Miként a csillagok, fényletek. Regény. 2010
18. Gáspár abbé, a szamaras pap. Regény. 2010
19. Megrendítő történetek. Elbeszélések. 2011
20. Csup-csup történetek, és mások. Rövid történetek és mások. 2011
21. Számkivetettek. Regény. 2011
22. Néhány perces krimik, rövid történetek, aforizmák, humor. 2012
23. A negyedik áldozat. Regény. 2013
24. Színe s visszája. Egy viharos szerelem története. Regény. 2016. Második, bővített kiadás.
25. Gyuri bácsi mesél. Mesekönyv. 2016
26. Gyuri bácsi mesél. Csak mesélek, mesélek. Mesekönyv. 2016
27. Szelíd ember veszett tánca. Krimi. 2016
28. Hajsza a fekete diplomatautáskáért. /Kaddis Tóni bácsiért./ Krimi. 2016
29. A hullarabló. Bűnügyi történet. 2016

Nyomdakész kéziratok, 2017.

30. Asszonyisirató - Autóskaland és sok véletlen. Két elbeszélés
31. Újjáélesztés. Regény
32. Dízsírhely. Regény
33. Visszavont átok. Regény
34. Menekülés a hegyekbe. Regény
35. Hat kisregény
36. Égő ház az erdőben. Regény

Nógrádi Kovács György

/1930.2.7. Nógrádszakál – 2017.6.14. Szécsény/

Író, újságíró, lapszerkesztő, magyar-történelem szakos tanár.

Kovács György néven született Nógrádszakálban. Gyerekéveit jórészt Halászában /Ludányhalászi/ tölti szeretett nagyszüleinél, ezért ezt a falut vallja igazi szülőfalujának. /Ács Gyuri gyermekkor. Kézirat/

Másodéves orvostanhallgató, mikor kulák származása miatt kirúgják. /Kirúgatásom története. Kézirat/ Két évet jár jogi egyetemre, mikor kísértetiesen hasonló körülmények között újra kirúgják. Édes-keserű szülőfalujából, Nógrádszakálból ismét ment a párt levele, hogy kulák ment egyetemre! Minden „bűne”, hogy szüleinek volt 40 hold, jórészt csak birkalegelőnek alkalmas földje, melyet akkorra már régen „önként” leadtak... /Kuláklistán. Regény, 2007./

Nagy Imre kuláklista eltörlése után változik a helyzete, pedagógiai főiskolát végez magyar-történelem szakon.

1963-1972 között vb. titkár /tanácselnök/ az akkor tizenhatszáz fős lélekszámú Pest megyei Üllőn. Tanácselnökségét az állandó újítás és reformok bevezetése jellemzi, többek között engedélyezi az első maszek pékséget, zöldségest, húsboltot... Ezért a veterán kommunisták /az igazi háttérhatalom/ állandó támadásait kell elviselnie, végül betegségére /három szívinfarktus/ hivatkozva lemond tisztségéről. Elnökségének éveit dolgozza fel három kötetes írásában: Tövises és rózsák 1-3. /Kézirat/

1972-1975 között a Pest Megyei Hírlap riportere, majd a Monor és Vidéke rovat főszerkesztője. Erőssége lesz a riportírás, itt veszi fel a Nógrádi Kovács György nevet, de publikál Ács Gyuri, Ács György, Ács Gy., Á.Gy. név, szignó alatt is.

1975-1979 között Vecsés Nagyközségi Tanács főelőadója.

1979-től nyugdíjba vonulásáig a vecsési 4-es számú Általános Iskola tanára. Ez volt élete legszebb időszaka, szívből szerette a gyerekeket, számtalan ifjúsági regényét ihlették az itt látott rendkívüli gyermekorsók... /pl. Hat kisregény. Nyomdakész kézirat/

1994-ben pestszentimrei otthonából Szécsénybe költözik a feleségével, hogy unokái közelében lehessen.

Szécsényi irodalmi tevékenységéről így vall:

„Több mint 10 évig voltam a Nógrád Megyei Hírlap külsős munkatársa: riportere, tudósítója. Ebben az újságban jelent meg egy regényem is, folytatásokban: Végzetes nászút a kastélyban címmel.

A Frisch Oszkár által szerkesztett Szécsényi Újság szinte valamennyi számában jelent meg írásom.

A Sümei Gábor szerkesztette Kisvárosi Krónika minden számában jelent meg írásom.

A Lant szécsényi irodalmi újság alapítója, később szerkesztője voltam.

Szenográdi Ferenc valamennyi Kalendáriumában, később Almanachjában jelent meg 1-2 írásom.

Eddig 28 könyvem jelent meg /regény, elbeszélés, ifjúsági regény, krimi, mese-könyv, bűnügyi történet/.

Az írásról a következőképpen vall szintén 2016-ban:

„Amint látható, 28 regényem jelent meg. Legalább 12 regényvázlatom vár megírásra.

Sosem tartottam magamat nagy írónak. Gyönyörű örültség szállt meg, és csak írtam, írtam, írok tovább, pontosabban most már többnyire diktálok. Majdnem egy évtizedig voltam újságíró, valamivel kevesebb ideig külsős munkatárs. Szécsényben valamennyi megjelent, Szécsényről szóló kiadványban jelent meg cikkem...”

Kórházba kerülése előtti estén még írást diktált a Facebookra.

Mindössze három hét betegeskedés után otthonában érte a halál...

Végakarátának megfelelően a halászi temetőben nyugszik.

Szécsény, 2017. novembere

Kovács Péter Zoltán